

Møte mandag den 28. februar kl. 12.50

President: Geir - Ketil Hansen

Dagsorden (nr. 19):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om universiteter og høyskoler (Innst. O. nr. 48 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004))
2. Referat

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Odelstingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Åsa Elvik. – Andre forslag foreligger ikke, og Åsa Elvik anses enstemmig valgt som settepresident for Odelstingets møte i dag.

Statsråd Kristin Clemet overbrakte 4 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Presidenten vil først bemerke at vi tar sikte på å bli ferdige i løpet av formiddagens møte. Presidenten vil – om nødvendig – forlenge møtet litt utover den reglementsmessige tid, hvis det ligger til rette for det.

Sak nr. 1

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om universiteter og høyskoler (Innst. O. nr. 48 (2004-2005), jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 15 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter. I tillegg gis de uavhengige representantene en taletid på inntil 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil det bli foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Vidar Bjørnstad (A) [12:51:26] (ordfører for saken): Odelstinget har i dag til behandling forslag til ny felles lov for statlige og private universiteter og høyskoler. Det har vært en grundig og god behandling i komiteen, og jeg vil som saksordfører takke samtlige partier for at det

har vært en ryddig prosess. Departementet har også bidratt med velvillig assistanse ved utarbeiding av lovendringer i tråd med komiteens innstilling. Jeg er også av den oppfatning at vi har fått til et godt resultat.

I utgangspunktet var det Stortinget som bad Regjeringen utforme en felles lov for universiteter og høyskoler i forbindelse med behandlingen av Kvalitetsreformen. En felles lov vil legge til rette for større grad av likebehandling av statlige og private høyere utdanningsinstitusjoner når det gjelder faglige fullmakter, krav til virksomheten og sikring av studentenes rettigheter og plikter. Et felles lovverk muliggjør også en nasjonalt koordinert politikk for både statlige og private institusjoner. Arbeiderpartiet mener naturligvis at utdanning i Norge er et offentlig ansvar, og at hovedtyngden av aktiviteten innenfor høyere utdanning også i framtiden vil og skal skje innenfor de offentlige utdanningsinstitusjonene.

Universitetene og høyskolene er samfunnets viktigste institusjoner for grunnforskning og forskningsbasert undervisning. Dette forutsetter faglig frihet og institusjonell selvstendighet. Utdanning og forskning må ikke gjøres avhengig av markedets kortsiktighet og ensidige nytteorientering. Disse hensyn har vært viktige for Arbeiderpartiet i behandlingen av de store spørsmålene knyttet til lovforslaget fra Regjeringen.

I mitt innlegg vil jeg også omtale de spørsmålene som har fått størst oppmerksomhet i innstillingen og ved behandlingen av ny felles lov. Arbeiderpartiet er særlig fornøyd med utfallet vi fikk når det gjelder ledelses- og styringsstruktur. Regjeringen ønsket å innføre en ny obligatorisk styringsstruktur ved landets universiteter og høyskoler med ansatt rektor som daglig leder og eksternt styreleder. En samlet komite mener at det bør være valgfrihet for institusjonene med hensyn til ledelses- og styringsstruktur med utgangspunkt i dagens hovedmodell med valgt rektor som styreleder. Institusjonene kan med kvalifisert flertall i styret, altså minst åtte, velge en annen ledelsesmodell ut fra de alternativene som ligger i lovforslaget fra komiteen. Det er kun to år siden et enstemmig storting gikk inn for dagens ledelsesmodell.

Universitetene og høyskolene har på en god måte implementert Kvalitetsreformen. De har i denne prosessen vist stor grad av endringskompetanse. Det er riktignok en rekke utfordringer i de kommende årene, men Arbeiderpartiet er av den oppfatning at institusjonene er godt rustet til å møte disse. Det er dessuten grunn til å minne om at institusjonene er svært ulike, både med hensyn til størrelse, fagområde, tradisjoner og oppgaver. Jeg er glad for at en tilnærmet enstemmig komite ikke ser behovet for en ny obligatorisk styringsmodell.

Det er litt overraskende, men gledelig at også regjeringspartiene avviser statsråd Clemets opplegg. Det har ikke akkurat vært gjort et godt forarbeid overfor sektoren det gjelder, eller i det politiske miljøet. Noen vil kanskje si at det ikke er enestående for denne saken. Eller kanskje statsråden har vært ute etter å vekke det demokratiske engasjementet i universitets- og høyskolesektoren.

Et flertall i komiteen, alle unntatt Fremskrittspartiet, skriver i innstillingen at

«selve kunnskapens essens er demokratisk. Den oppstår ved at ny kunnskap bygger på generell kunnskap og ved at kunnskap deles med andre. Dette gjør kunnskaps- og forskningsinstitusjonene til noen av våre viktigste bidragsytere til et aktivt demokrati. Flertallet vil derfor understreke hvor viktig det er at disse institusjonene selv er organisert og virker på demokratisk vis».

– Det er vanskelig å finne et sterkere argument for dagens styringsmodell med valgt rektor.

Arbeiderpartiet er også glad for at vi i komiteens innstilling har fått en klarere lovfesting av gratisprinsippet i høyere utdanning. Jeg velger å tro at Regjeringens intensjon var å lovfeste gjeldende gratisprinsipp. Lovformuleringen med ordlyden «som hovedregel» skapte imidlertid tvil blant institusjonene og landets studenter og kunne åpne for nye former for egenbetaling – jeg understreker *kunne* åpne for nye former for egenbetaling – f.eks. studieavgifter. Diskusjonene internasjonalt gjør ikke en slik tvil eller usikkerhet mindre. Arbeiderpartiet og regjeringens partiene var enige om at en skulle lovfeste gratisprinsippet og videreføre dagens regelverk og praksis.

Jeg er fornøyd med at disse partiene ble enige om en lovtekst som klarere fastslo hovedprinsippet, men ikke utvidet det offentlige finansieringsansvaret til å gjelde f.eks. etter- og videreutdanningssektoren og utdanningstilbud på nett eller desentralisert.

Gratisprinsippet skal sikre lik rett til utdanning for utdanningstilbudet som ligger i universitets- og høyskolesektorens offentlige oppdrag, der dette er statlig finansiert. Utdanning skal være tilgjengelig for alle. Egenbetalingsstudier skal ikke gå på bekostning av den ordinære utdanningsvirksomheten, men komme i tillegg til det statlig finansierte tilbudet. Jeg ser positivt på det engasjementet som offentlige institusjoner har vist på dette feltet, for å utvide tilgangen til høyere utdanning.

All høyere utdanning skal være forskningsbasert. Samfunnet trenger uavhengig ekspertise innenfor alle kunnskapsområder, til korrigering av politikk og til å sette nye problemer under debatt. Arbeiderpartiet og komiteen mener at en stor grad av faglig autonomi for den enkelte vitenskapelig ansatte er et viktig premiss for forskningens uavhengighet og legitimitet. Jeg er glad for at en samlet komite har bedt departementet om å sette i gang arbeidet med å utrede muligheten for og konsekvensene av en lovfesting av den akademiske og den kunstneriske friheten. Arbeiderpartiet håper at departementet prioriterer dette arbeidet, slik at Stortinget får en rask tilbakemelding.

Forskningen har også en verdi i seg selv. Det er viktig at de enkelte vitenskapelig ansatte får skjermet sin forskningstid. Et flertall av komiteen ønsker at dagens ordning ved universitetene der ca. 50 pst. av tiden til disse ansatte er avsatt til forskning, skal videreføres. Arbeiderpartiet er også opptatt av at høyskolene skal avsette tilstrekkelig tid, slik at de vitenskapelig ansatte også her får tid til forskning. På den positive siden for de ansatte vil jeg framheve at komiteen har sikret ansatterepresentasjon i NOK-UTs styre – om ikke med fulle rettigheter, som var Arbeiderpartiets ønske.

Det er naturligvis ikke alt i behandlingen av dette lovforslaget som Arbeiderpartiet vil si seg fornøyd med. Regjeringens partiene utvider mulighetene til åremål og midlertidige ansettelse. Vi mener at en med hensyn til bestemmelser om ansattes stillingsvern og bruk av midlertidige ansettelse burde ha avventet en helhetlig gjennomgang i forbindelse med oppfølgingen av Arbeidslivslovutvalget. Det er samtidig i dag allerede et stort antall midlertidige stillinger ved universiteter og høyskoler, og Arbeiderpartiet kan ikke se at det er særskilte forhold som gjør at universiteter og høyskoler skal ha større tilgang til midlertidige ansettelse enn andre sektorer.

Arbeiderpartiet er subsidiært tilfreds med at vi vil få dette tilbake som en egen sak, hvor man skal vurdere behovet for egne bestemmelser i universitets- og høyskoleloven om åremål og midlertidige ansettelse etter at Stortinget har behandlet spørsmålet mer generelt.

Vi kunne ha ønsket oss større krav knyttet til arbeidet for likestilling mellom kvinner og menn i academia. Sammenstillingen i ulike stillingskategorier, og særlig i toppstillinger, er langt fra tilfredsstillende.

Til tross for disse innvendinger er jeg allikevel av den oppfatning at flertallet i komiteen har gjort viktige og nødvendige endringer i lovforslaget fra departementet.

Man skal ta med seg de politiske seirer en sak gir; det er en del av det politiske liv.

Jeg vil samtidig avslutte med at komiteens innstilling og de vedtak Odelstinget gjør i dag med bred tilslutning, først og fremst er en fordel for universitets- og høyskolesektoren samlet og et resultat av et demokratisk engasjement. Nå kan de konsentrere seg om sine primæroppgaver og bli best i forskning og utdanning.

Med dette tar jeg opp de forslag som Arbeiderpartiet er medforlagsstiller til.

Presidenten: Representanten Vidar Bjørnstad har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Jan Olav Olsen (H) [13:01:42]: Det er grunn til å takke saksordføreren for et godt arbeid og for en ryddig prosess i komiteen, noe som har ført til at proposisjonen i dag sannsynligvis blir vedtatt med svært få endringer, men med noen presiseringer.

Saksordføreren innledet sitt innlegg med å si at Arbeiderpartiet ønsker at det offentlige bør stå for høyere utdanning her i landet, og det er det synet som kommer fram i innstillingen på side 9, der et mindretall understreker at «offentlig eie av sentrale utdanningsinstitusjoner er et viktig prinsipp. Institusjonenes samfunnsrolle utøves best i felleseie».

Betyr dette at Arbeiderpartiet egentlig helst hadde sett at vi ikke hadde private høyskoler, og egentlig er imot eksistensen av de private høyskolene som vi har i dag? Og: Mener Arbeiderpartiet at de private høyskolene ikke utøver sin samfunnsrolle på en god måte?

Vidar Bjørnstad (A) [13:03:00]: Vårt hjerte ligger hos de offentlige utdanningsinstitusjonene når det gjelder

å prioritere midler og når det gjelder å styrke og bedre tilbudet. Men den private høyskolesektoren er en viktig del av det totale utdanningstilbudet i Norge. Den har framkommet gjennom historien ut fra behov som f.eks. ikke er dekket innenfor det offentlige utdanningssystemet, og den er et viktig supplement.

Vi har ikke trukket tilbake noen finansiering ut fra den begrunnelse at ikke også det private høyskolesystemet er en viktig del av det totale utdanningstilbudet. Vi mener at det har en plass, og derfor var vi også med på å be om den felles loven vi har til behandling her i dag, slik at vi skulle ha større likeverdighet i faglige fullmakter og krav til virksomhetene og sikre studentenes rettigheter og plikter.

Men det betyr ikke, og der vil jeg vise til innstillingen, at det er noen automatikk i likestilling av økonomiske forhold knyttet til faglig likeverdighet.

Rolf Reikvam (SV) [13:04:31]: SV og Arbeiderpartiet er stort sett enige om de fleste endringsforslagene som ligger i lovteksten. Men på ett område skiller vi lag, og det gjelder gratisprinsippet. Vi har behov for og ønske om en sterkere og klarere presisering av at høyere utdanning er gratis og skal være gratis. Vi ønsker også at Stortinget senere skal gå nærmere inn på dette området, gå inn i disse gråsonene, og trekke opp grensene tydeligere.

Arbeiderpartiet har nå fått flertall, sammen med regjeringspartiene, for at det skal være gratis, men samtidig legger de opp til at dagens ordning skal fortsette. Og vi vet at i dagens ordning er det etablert ganske mange betalingsordninger, bl.a. på nettet. Da er mitt spørsmål til Vidar Bjørnstad: Antar Vidar Bjørnstad og Arbeiderpartiet at vi med det prinsippet som nå blir vedtatt, vil få en utvidelse, at det vil bli flere tilbud som institusjonene kan ta betaling for i tida framover, og at dagens ordning skal fortsette ved at det er gitt en åpning for egenbetaling?

Vidar Bjørnstad (A) [13:05:54]: Jeg er enig med representanten Reikvam i at det kan være nyttig å ta en diskusjon om den store kunnskapsallmenningen. Det er interessant, og vi har i fellesskap bedt om å få tilbake en sak der vi kan se på hele etter- og videreutdanningssektoren, og der både studier som har betaling, og de som er gratis ute i kunnskapsallmenningen, bør tas med.

Men det som er utgangspunktet for behandlingen av denne loven, var innspill fra høringsinstansene, først og fremst studentene, som gikk på at de var redd for at det å ta vekk formuleringen «som hovedregel» i lovteksten skulle gi en åpning for å innføre det som nå er den store diskusjonen internasjonalt, nemlig generelle studieavgifter. Vi ønsker å videreføre dagens regelverk og praksis, og jeg har ikke fått et eneste innspill om at noen har vært motstander av mulighetene for å ha tilbud både utenfra og fra offentlige institusjoner som man kunne benytte seg av, og f.eks. ta egenbetaling for. Det ville rett og slett være å stoppe muligheten for en slik utvikling hvis vi her og nå skulle si at alt skulle være gratis, også i den store kunnskapsallmenningen.

Arne Sortevik (FrP) [13:07:19]: Det gjelder to ting. Det ene er hva Arbeiderpartiet faktisk sier i sitt program om private aktører:

«Private aktører er viktige og nødvendige i tillegg til offentlig høyere utdanning.»

Da er mitt spørsmål: Hva slags prinsipp er det man bruker i utmålingen av midler? Er det tilfældighetenes prinsipp? Er det den politiske synsings prinsipp? I hvilken retning beveger man seg i forhold til disse to mulige prinsippene? Er det slik at de private aktørene går mot magrere tider hvis Arbeiderpartiet får styre? Eller er det slik at de vil få en rimelig økning som gjør dem i stand til å være et viktig og nødvendig tillegg til offentlig høyere utdanning?

Så veldig kjapt: Arbeiderpartiet sier også at de vil gi utdanningsinstitusjonene et sterkere selvstyre. Er det ikke et godt selvstyre om man lar styrene selv velge sin styreleder, dersom de velger den løsningen at de ansetter rektor?

Vidar Bjørnstad (A) [13:08:34]: Jeg tror ikke jeg skal videreføre debatten om å bruke ordene «supplement til» eller «tillegg til» når det gjelder omtale av det private høyskoletilbudet. Jeg har fastslått at det er en del av det totale utdanningstilbudet i Norge.

Vi behandler her i dag en felles lov for både offentlige og private universiteter og høyskoler. Vi er for både at vi skal sikre studentenes rettigheter og plikter, og at vi skal stille likeverdige krav til virksomhet og sikring av faglige fullmakter. Men det er fortsatt slik at ved prioritering av ressurser vil vi prioritere det offentlige universitets- og høyskolesystemet.

Jeg vil bare minne om at da representanten Sortevik og Fremskrittspartiet skulle prioritere i budsjettet, valgte de f.eks. å kutte 3 mill. kr som skulle brukes til å kartlegge tilgjengeligheten for funksjonshemmede innenfor det offentlige universitets- og høyskolesystemet. Det er også en prioritering. Vi var uenig i den.

Når det er ansatt rektor, synes vi det er uryddig å skulle be styret utpeke egen styreleder. Da ville det bli vanskeligheter i forhold til rekruttering av eksterne styremedlemmer.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [13:10:12]: Senterpartiet ynsker òg å utfordra Arbeidarpartiet på det dei her er med på å seia om gratisprinsippet, altså eit prinsipp som legg til grunn at høgare utdanning skal vera gratis.

Det er jo slik at når ein i dag føreslår vidareføring av dagens praksis, betyr det vidareføring av ein svært ulik praksis. Når ein i dag faktisk bekreftar det, kan det innebæra ytterlegare ulik praksis utover det vi ser i dag. Det gjeld både betalingsssatsar og sjølvstilt òg dei ulike tilboda som er. Er det slik at Arbeidarpartiet ikkje har forståing for den store betydninga eit desentralisert utdanningstilbod, eit tilbod basert på fjernundervising, i praksis har, og den store betydninga det vil ha, dersom dette er gratis, at ein då faktisk kunne opna for at langt fleire tok høgare utdanning?

Vidar Bjørnstad (A) [13:11:34]: Som representanten Meltveit Kleppa sier, stemmer det at vi ønsker å videre-

føre dagens regelverk og praksis. Det betyr at vi først og fremst har lagt vekt på høringsinstansenes, studentenes, synspunkt, der man rett og slett ønsket å lovfeste et gratisprinsipp som skulle hindre nye former for egenbetaling. Ut fra det høringsinstansene sier, har i hvert fall ikke jeg registrert at noen har hatt sterk motstand mot det tilbudet som også offentlige utdanningsinstitusjoner hadde, enten det nå var desentralisert, ute på nett eller knyttet til etter- og videreutdanning. Vi vil få tilbake en sak der vi kan drøfte dette. Men jeg vil i hvert fall her og nå si at det å stanse det med en lovttekst i dag vil hindre offentlige utdanningsinstitusjoner i å gi tilbud og – kan en si – en videre demokratisering av høyere utdanning, og overlate dette til et marked for private.

Jeg synes ikke utviklingen når det gjelder det tilbudet vi har fått, er negativ. Jeg er også imot at vi over bordet skal utvide det offentlige finansieringsansvaret, uten at vi i det hele tatt kjenner omfanget av de kostnader det vil medføre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Søren Fredrik Voie (H) [13:13:11]: Odelstinget vil i dag vedta en ny felles lov for private og offentlige høyskoler og universiteter. Forarbeidene til loven går tilbake til innføringen av Kvalitetsreformen i høyere utdanning, med påfølgende stortingsmeldinger og revisjoner av nåværende lover på området. Konkret endte dette opp i Ryssdal-utvalgets innstilling. Både Ryssdal-utvalget og proposisjonen understreker de nasjonale og internasjonale utviklingstrekk som stiller våre høyere læresteder overfor en helt annen virkelighet og andre rammebetingelser enn hva som har vært vanlig og stabilt gjennom flere tiår.

Konkurransen om de gode studentene, de gode forskerne, de gode lærerne og konkurransen om forskningsmidlene intensiveres. Det skjer i et tempo og et omfang som stiller helt andre krav til omstillingsevne og omstillingsdyktighet, organisatorisk og faglig, enn knapt noen i tradisjonelle akademiske stillinger kunne ha forestilt seg tidligere. Dette krever institusjonelle rammeverk, organisering og ledelse, med evne og vilje til å møte nye utfordringer, samtidig som grunnleggende akademiske tradisjoner og verdier ivaretas.

Vi tror den foreliggende lov gir institusjonene det redskapet som er nødvendig for å møte utfordringene. For de private høyskolene er utviklingen fram mot denne loven og de vedtak som fattes i Odelstinget i dag, noe de har sett fram til med stor forventning. Studentene sikres like rettigheter og plikter, og vi får et helhetlig rammeverk for all offentlig godkjent høyere utdanning i Norge, og de samme faglige fullmakter og krav til virksomhetene lovfestes, enten de er offentlig eller privat drevet.

For enkelte er nye rammebetingelser en mulighet, for andre en trussel. Loven som i dag blir vedtatt, gir den enkelte institusjon mulighet til å velge sin organisatoriske og faglige profil, rendyrke sin spisskompetanse og framstå som et nasjonalt og internasjonalt fyrtårn, med kunnskapsformidling og forskning på anerkjent høyt nivå.

Jeg finner grunn til å understreke at selv om loven nå sidestiller offentlige og private høyere læresteder, gis det samtidig mulighet for å videreføre og videreutvikle pedagogiske og verdimeslige alternativer ved de private institusjonene.

Dette og øvrige hovedtrekk ved loven er det langt på vei tverrpolitisk enighet om. Noen temaer har dog vakt debatt både i studentkretser, i akademiske miljøer og blant politikere.

Det ene temaet er det såkalte gratisprinsippet, som nå for første gang lovfestes. Komiteens flertall, regjeringspartiene og Arbeiderpartiet, understreker at dagens praksis og retningslinjer skal videreføres. Institusjonene skal fortsatt kunne ta egenbetaling for etter- og videreutdanning, desentraliserte tilbud, opplegg for fjernundervisning og nettbaserte tilbud. Betalingsstudier skal ikke gå på bekostning av den ordinære utdanningsaktiviteten, men komme i tillegg til det staten finansierer.

Institusjonene har også plikt til å tilrettelegge for privatisteksamen og påse at privatistene ikke påføres større kostnader enn hva dette merarbeidet medfører. Flertallet i komiteen har for øvrig i eget forslag bedt Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en orientering om dette.

Det andre temaet som har vakt til dels stort engasjement, er institusjonenes styringsform. Her er det en samlet komite som åpner for at dagens styringsform kan videreføres, samtidig som institusjonene også står fritt til å velge Regjeringens foreslåtte modell. Denne valgfriheten gir nå mulighet for en dynamisk tilpasning av institusjonene ut fra markedsmessige og organisatoriske behov og ønsker.

Det tredje punktet som har vakt en viss debatt, er den akademiske frihet. Her er det mange tolkninger og synspunkter. All høyere undervisning skal være forskningsbasert. Det betyr ikke nødvendigvis at enhver høyskole eller universitetslærer skal drive egen forskning, men undervisningen må ta utgangspunkt i den fremste forskningsbaserte kunnskapen som finnes, og som er relevant for fagfeltet.

For Høyres del er det fortsatt viktig at de tradisjonelle universitetene har om lag like stor andel av sin totalvirksomhet knyttet til forskning som til undervisning. På relevante fagområder vil det være naturlig at de nye universitetene også søker å holde sitt forskningsomfang på et slikt nivå. Langsiktig forskning må kunne prioriteres, selv om det skjer raske endringer i studenttall, finansieringsformer og internasjonalisering. For å kunne møte dette må institusjonene ha rimelig stor fleksibilitet når det gjelder fordelingen av arbeidstid for den enkelte ansatte og bruk av ulike stillingstyper. Når det i innstillingen henvises til at 50 pst. av tiden til vitenskapelig ansatte bør brukes til forskning, må dette følgelig ikke tolkes som noen føringer på individnivå. Her gjelder fortsatt ledelsens mulighet for styring og prioritering, uten at dette etter min vurdering svekker den akademiske frihet. Vi har for øvrig bedt departementet vurdere dette forholdet nærmere.

Avslutningsvis har jeg lyst til igjen å understreke det gledelige at vi nå for første gang får en felles lov for private og offentlige høyere læresteder.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A) [13:18:35]: Med så bred tilslutning i innstillingen må en jo være litt kreativ for å finne innspill til replikkrunder – men det skal vi greie.

Bakgrunnen for en del av diskusjonen rundt lovforslaget fra Regjeringen er Ryssdal-utvalgets innstilling. Da Ryssdal-utvalget kom med sitt flertall og sitt mindretall, registrerte jeg at representanten Voie var ute og sterkt støttet flertallets syn på å skille institusjonene. Det forslaget ble heldigvis lagt i skuffen. Så kom Regjeringens forslag, og jeg så at representanten Voie sterkt forsvarte det, selvfølgelig. Men heller ikke det ble resultatet. Og da vil jeg spørre representanten Voie: Er Høyre nå innstilt på å legge dette til grunn en del år framover, slik at en får et forutsigbart lovverk for institusjonene, så de nå kan konsentrere seg om innhold i forskning og utdanning?

Søren Fredrik Voie (H) [13:19:56]: For det første har jeg lyst til å understreke at Ryssdal-utvalgets innstilling var resultatet av en uavhengig offentlig utredning og følgelig ikke var et politisk klarert dokument, verken fra Regjeringen eller fra noen andre politiske partier, så det får stå for Ryssdal-utvalgets faglige innspill.

Når det gjelder hovedspørsmålet, om vi fra Høyres side er innstilt på å legge det som nå er et bredt kompromiss, og som har tilslutning fra et bredt flertall i Stortinget, til grunn for vår politikk i kommende år, er svaret på det ja. Vi har fått til en kompromissløsning i Stortinget som med et bitte lite unntak er helt i tråd med det Regjeringen har lagt fram. Unntaket er at det nå blir valgfrihet for institusjonene når det gjelder styringsform, og det er også helt i tråd med både det representanten Voie har argumentert for, og det Høyre har stått for tidligere.

Arne Sortevik (FrP) [13:21:12]: Jeg synes faktisk at representanten Voie kunne tatt sterkere i, når man i Høyres program kan lese:

«Universiteter og høyskoler må sikres uavhengighet av politiske myndigheter ved at de blir selvstendige juridiske enheter, med frihet til å velge styresammenheng og organisasjonsmodell.»

Nå må jo Høyre være jublende tilfreds med at de gjennom komiteehandling faktisk har fått en løsning som er langt nærmere Høyres program enn det innstillingen startet med fra den regjeringen som også Høyre er med i. Så jeg vil gjerne få bekreftet fra representanten Voie at han er fornøyd med å ha nærmere sin egen programformulering knyttet til bl.a. dette med ledelsesform.

Høyre sier også noe om at de ser på private institusjoner som likeverdige med de offentlige. Men det som er litt skuffende og litt underlig, er at man ikke benytter anledningen, nå når vi samler oss om en felles lov for alle institusjoner uansett eierskap, til å få på plass et prinsipp om likebehandling også når det gjelder økonomien i alle institusjonene. Jeg etterlyser det fra Høyre.

Søren Fredrik Voie (H) [13:22:42]: Jeg finner igjen grunnlag for å understreke at det forslag som det nå er

bred politisk enighet om, og som Stortinget kommer til å vedta, er helt i tråd med det som Regjeringen har framlagt, med den lille åpningen som er tilføyd fra flertallet, at det nå er valgfrihet i forhold til å kunne velge både styresammenheng og styreform, som representanten Sortevik viste til.

Når det gjelder økonomisk likebehandling av private høyskoler og de offentlige institusjonene, er det selvfølgelig en målsetting som Høyre står fast ved, og som vi vil jobbe for framover. Men der er vi altså, så lenge vi ikke har 100 pst. flertall – nei, det trenger vi ikke å ha, men så lenge vi ikke har absolutt flertall på Stortinget – helt avhengig av de gode samarbeidspartnerne for å få dette til i de årlige budsjettforhandlinger, og da kan jo representanten Sortevik, som en god forhandlingspartner, forhåpentligvis, i kommende år framover, også bidra til at vi får dette på plass på en enda bedre måte.

Rolf Reikvam (SV) [13:23:58]: Jeg føler meg ikke helt trygg på at Søren Fredrik Voie helt har forstått det som er innstillingen fra komiteen. I sitt hovedinnlegg snakket han om at dagens ordning kan videreføres når det gjelder ledelsesstruktur, og nå sier han også noe av det samme. Det må ikke være noen tvil om at det som Odelsstinget vedtar i dag, er at vi fører videre dagens styringsmodell, og så åpner vi for at det kan gjøres endringer. Det er modellen, og det er viktig at Høyre, når de etter hvert kom inn og støttet dette forslaget, forstår det iallfall. Det må være en betingelse for å gå videre.

Men mitt spørsmål til Søren Fredrik Voie gjelder gratisprinsippet. Høyre står sammen med Arbeiderpartiet om å føre videre dagens ordning når det gjelder gratisprinsippet. Da er mitt spørsmål til Søren Fredrik Voie: Oppfatter han det på samme måten som jeg oppfatter Vidar Bjørnstad i svaret på tilsvarende spørsmål fra meg, at dagens ordning innebærer at vi kan få en utvidelse av betalte studier? Når det etablerte system med betaling og dagens ordning skal føres videre, kan vi få en utvidelse, slik at det nå blir anledning til å ta betalt for flere studier? Oppfatter han det på samme måten, eller gjør han ikke det? Det er viktig at han avkrefter eller bekrefter det.

Søren Fredrik Voie (H) [13:25:29]: Jeg registrerer at representanten Reikvam snur min argumentasjon 100 pst. og kommer fram til samme resultat. La oss nå være enige om at resultatet er det samme. Det innføres nå en valgfrihet som gjør at institusjonene selv kan velge mellom dagens modell og Regjeringens foreslåtte modell.

Gratisprinsippet: Selvfølgelig, når vi sier at dagens system skal videreføres, betyr det også at det kan videreutvikles nye tilbud. Det er nettopp det som gir mangfoldet i utdanningssamfunnet, at det stadig er kreative folk der ute som finner på nye løsninger, som finner på nye tilbudsformer, som finner på nye måter å distribuere utdanning på, og som gjør at høyere utdanning også når fram til stadig nye grupper i dette landet, enten denne utdanning skjer på arbeidsplassen, i hjemmet, gjennom nettbasert undervisning, gjennom studiegrupper eller hva det skal være. Så svaret på spørsmålet er ja, jeg håper våre in-

stisjoner stadig vekk greier å utvikle nye tilbud som gjør at vi når fram med utdanning til stadig flere.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [13:26:54]: Eg har lyst til berre fyrst å seia at sjølv om Søren Fredrik Voie kallar det som i dag blir vedteke når det gjeld valfridom om styringsmodell, ein detalj, blir det faktisk oppfatta som langt viktigare for dei det gjeld.

Men så til spørsmålet mitt, og det gjeld likestilling. For ein som ikkje er i utdanningskomiteen til vanleg, er det svært interessant å lesa den breie fleirtalsmerkna den som skildrar dagens status, altså dei store forskjellane som er når kvinner utgjer berre 16 pst. av alle professorar, og når menn er i fleirtal og når det gjeld andre vitenskaplege stillingar. Og som komiteen påpeiker, det er tap av verdifull kompetanse og erfaring som skjer når rekrutteringa er så skeiv. Kva i all verda er det som gjer at Høgre ikkje kan vera med på ei lovfesting? Har dei tenkt å følgja opp eit slikt prinsipp og på andre område? Fordi institusjonane har ein plan i dag, skal ein ikkje lovfesta det?

Søren Fredrik Voie (H) [13:28:35]: Det foregår et utstrakt likestillingsarbeid ved alle våre høyere læresteder. Det utarbeides konkrete handlingsplaner for likestilling for alle personalkategorier, fra teknisk personale til vitenskapelig personale på høyeste nivå. Samtidig er det viktig, tror jeg, også for Senterpartiet, å erkjenne at innenfor forskning og utviklingsarbeid er det en del internasjonale kriterier som skal følges. Det er viktig at vi rekrutterer de som har vitenskapelig kompetanse og forskerkompetanse til de beste toppstillingene til enhver tid. Når det er kvinner som fyller disse kravene, er det ingen tvil om at de blir prioritert på våre høyere læresteder. Vi ser heldigvis at det er en god og positiv utvikling på gang på dette området. På en del av våre høyere læresteder og studier er det faktisk slik i dag at kvinner er i flertall. Det gjelder en del av de mest attraktive studiene, f.eks. medisin, og en del andre meget attraktive fagområder. Så om noen år vil vi antakelig se den motsatte utvikling når det gjelder rekruttering til toppstillinger innenfor academia enn det som er tilfellet, uten at vi får Senterpartiets påtvungne lovformuleringer på dette punkt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Arne Sortevik (FrP) [13:30:10]: La meg begynne med å ta opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Det er gledelig at vi nå får en felles lov for alle institusjoner innenfor høyere utdanning. Vi slutfører med denne loven en prosess som Fremskrittspartiet mener er viktig og riktig. Norge får en felles lov for alle utdanningsinstitusjoner, både offentlige og private. På en rekke viktige områder blir det like regler. Det er viktig av hensyn til kvaliteten i utdanningen, og derved også for studentene.

Men Fremskrittspartiet er ikke fornøyd med at likebehandling ikke blir slått fast når det gjelder finansiering. Fremskrittspartiet mener at offentlig godkjent høyere utdanning skal være offentlig finansiert. Innenfor en slik

ramme bør etter vårt syn offentlige og private institusjoner likebehandles. Fremskrittspartiet har med undring merket seg at regjeringspartiene ikke bruker denne muligheten til å slå fast dette viktige prinsippet, men tvert imot deler meningsfellesskap med Arbeiderpartiet og SV i en uttalelse der det heter:

«Flertallet vil understreke» ... «at det ikke er noen automatikk mellom akkreditering av institusjonen eller studietilbud og tildeling av statstilskudd.»

Det prinsippet som her avvises av regjeringspartiene, er det samme som regjeringspartiene ved hjelp av Fremskrittspartiet har fått på plass i friskoleloven, altså i grunnutdanningen. Det prinsippet som regjeringspartiene synes er bra i grunnutdanningen, avvises altså av de samme partiene når det gjelder høyere utdanning. Det kan da umulig være pengene det står på. Og utdanning – høyere utdanning med god internasjonal kvalitet – er jo nettopp det som skal sikre nasjonen Norge når olje og gass en gang tar slutt.

Høyre sier i sitt program at «Høyre ser på private institusjoner som likeverdige med de offentlige». Men det reker altså ikke helt frem til finansieringen. Hvordan blir det med likeverdigheten da?

Høyere utdanning bør etter Fremskrittspartiets mening være offentlig finansiert, en fellesskapsløsning, men det bør være valgfrihet, slik at studentene kan velge høyere utdanning på offentlig godkjent privat høyskole med finansiering fra fellesskapet.

Kristelig Folkeparti sier i sitt program:

«Derfor er det viktig at de private høgskolene får rammevilkår som gjør dem levedyktige og i stand til å hevde seg i konkurranse på utdanningsmarkedet.»

En beskjed om at det ikke er automatikk mellom akkreditering og tildeling av studietilbud, gir ingen viktig forbedring i rammevilkårene for private høyskoler. For å sitere lederen i avisen Dagen lørdag 19. februar tidligere i år: «For dårleg for frie høgskular.»

Fremskrittspartiet mener at samme prinsipp bør gjelde innenfor høyere utdanning som i grunnutdanningen, og fremmer derfor forslag om det i forslag nr. 18, med alternativ lovtekst vedrørende § 8-3, statstilskudd til private universiteter og høyskoler.

Den betydelige skjevhet som i dag finnes i offentlig finansiering, mellom offentlig eide institusjoner og private institusjoner, må etter Fremskrittspartiets mening reduseres over tid. Fremskrittspartiet foreslår derfor at Regjeringen i statsbudsjettet for 2006 legger frem en plan om opptrapping av statsstøtte til offentlig godkjente private høyere utdanningsinstitusjoner.

NOU 2003:25, altså rapporten fra det såkalte Ryssdalutvalget, har sammen med Regjeringens Ot.prp. nr. 79 for 2003-2004 skapt sterkt engasjement innenfor spesielt den offentlige delen av sektoren. Flertallet – ja faktisk noen steder hele komiteen – har valg andre løsninger på viktige punkter enn det som Regjeringen har foreslått.

La meg gjøre det klart på vegne av Fremskrittspartiet at det for vår del ikke skyldes at professorene har gått på barrikadene, men vi har åpent tatt imot alle gode argumenter både for og imot Regjeringens forslag. Først og

fremst har Fremskrittspartiet basert seg på en egen, tydelig programformulering om utdanningsinstitusjoner som offentlig selvstyrte enheter. Det er også en formulering og et programsyn som ivaretar akademisk frihet, og denne saken handler faktisk også om akademisk frihet i bred forstand, ikke alene om hvor mye tid som skal avsettes til forskning for vitenskapelig ansatte, selv om det er viktig nok. Akademisk frihet skal, bør og må ivaretas om vi vil ha forskningsbasert høyere utdanning av høy internasjonal kvalitet. Det blir dårlig med selvstyre og dårlig med den akademiske friheten dersom alle institusjonene innenfor sektoren får tvunget på seg én felles ledelsesmodell, og kun den ene. Institusjonene skal selvsagt styres, men det bør etter vårt syn skje gjennom målstyring og tilhørende rapportering, gjennom dokumentert arbeid med kvalitetsutvikling og gjennom tilsyn.

Derfor har Fremskrittspartiet valgt en løsning basert på dagens ledelsesmodell. Der er jeg enig med representanten Reikvam: Vi understreker at det er dagens ledelsesmodell som er utgangspunktet. Dette kaller noen delt ledelse, men uavhengig av betegnelse har det vist seg å være en god ledelsesmodell. Det er ingen detalj i saken. Det er faktisk et meget viktig og meget sentralt poeng.

Fremskrittspartiet har åpnet for andre hovedmodeller, men har som krav at en så viktig beslutning som endring av ledelsesmodell skal være bredt forankret i institusjonen. Derfor kom Fremskrittspartiets krav om to tredjedels flertall for å endre modell både frem og eventuelt også tilbake til tidligere modeller. Fremskrittspartiet er fornøyd med at det synspunktet raskt fikk bred støtte i komiteen. At valgfrihet med hensyn til ledelsesmodell basert på dagens løsning også er anbefalt av sektoren selv, svekker på ingen måte konklusjonen som nå hele komiteen – på én representant nær – står bak.

Fremskrittspartiet vil, i tråd med sitt syn på selvstyre, at styret selv velger sin leder, dersom rektor ansettes. Vi registrerer at vi ikke fikk oppslutning om dette. Vi blir stående ganske alene. Så mye for «forsterket valgfrihet», som komiteen legger vekt på i valg av ledelsesmodell.

Forslaget om ny tilknytningsform for statlige institusjoner var et av forslagene fra Ryssdal-utvalget som virkelig skapte storm. I april i fjor husker vi at utdanningsstatsråden på vegne av Regjeringen la tilknytningsformen i stabilt sideleie. Fremskrittspartiet understreker at det ikke bør bli et permanent sideleie. Det kan være gode grunner til å vente litt. Det pågår mye krevende arbeid med Kvalitetsreformen. Derfor har også Fremskrittspartiet akseptert å vente med endringer her. Men Fremskrittspartiet forutsetter at Regjeringen på et senere tidspunkt tar opp spørsmålet om å endre tilknytningsformen til staten, og peker på at en løsning med særlovsselskaper etter vårt syn vil være en god løsning som ivaretar ønsket om en selvstendig styringsform.

La meg også kort peke på at Fremskrittspartiet foreslår at det legges frem egen sak om eiendomsforvaltning i universitets- og høyskolesektoren. Eiendomsforhold er en av de tre viktige pilarene i Kvalitetsreformen og mangler fortsatt en god avklaring og god finansiering.

Saken vi behandler i dag, berører mange viktige prinsipper. Et av disse er gratisprinsippet, som også er en del av den akademiske frihet. Fremskrittspartiet mener gratisprinsippet bør gjelde, og at prinsippet bør slås tydelig fast. Fremskrittspartiet fremmer eget forslag om dette som en fellesregel for hele sektoren og basert på prinsippet om offentlig finansiering av offentlig godkjente tilbud.

Etter Fremskrittspartiets syn betyr det ikke at institusjoner etter nærmere forskrift ikke kan kreve inn andre utgifter til undervisning, f.eks. kopiert materiell. Fremskrittspartiets syn på gratisprinsippet henger sammen med standpunkt til offentlig finansiering av offentlig godkjent høyere utdanning, og det henger sammen med prinsippet om likebehandling av offentlig godkjente utdanningsinstitusjoner.

Jeg gjentar: Også dette har å gjøre med akademisk frihet i videste forstand, frihet for de utdanningsøkende til å velge én utdanningsinstitusjon av flere mulige *uten* at innholdet i lommeboken skal avgjøre om man i det hele tatt kan foreta et valg.

En av flere gode måter å bruke oljerikdom på er å bygge infrastruktur. God grunnutdanning for mange og god høyere utdanning for mange er god infrastruktur for nasjonen. Full offentlig finansiering av alle offentlig godkjente høyere utdanninger bør derfor Norge ha råd til. Dette synet er Fremskrittspartiet blitt stående alene om så langt. Den nest beste løsningen for Fremskrittspartiet blir etter dette forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, som i det minste slår klart fast et tydelig gratisprinsipp for statlige universiteter og høyskoler. Vi vil derfor subsidiært støtte forslag nr. 4, siden vårt eget forslag nr. 17 ser ut til å falle.

Dagens innstilling viderefører bestemmelsene om ansettelse på åremål, § 6-4, og midlertidig ansettelse, § 6-5. Det støttes av Fremskrittspartiet. Samtidig har Fremskrittspartiet vist til sine merknader fra forrige gang lov om statlige universiteter og høyskoler ble behandlet, og da spørsmål om midlertidighet i ansettelsesforhold var i fokus. Fremskrittspartiet har vært og er fortsatt skeptisk til langvarige midlertidige ansettelsesforhold i sektoren, med varighet som er betydelig lengre enn det man kan finne, og det man kan ønske, i privat sektor. Når Arbeidslivslovutvalgets innstilling for lengst er kommet, og Regjeringen nettopp har avgitt sine forslag med basis i denne innstillingen, er det naturlig at komiteen og Stortinget tar frem igjen disse spørsmålene etter at den generelle behandlingen er foretatt i Stortinget. Jeg finner grunn til å peke på at det som ligger i Regjeringens forslag om arbeidsmiljøloven, dreier seg om å åpne for midlertidig ansettelse i seks pluss seks måneder, som er lik tolv måneder, og tolv måneder er noe ganske annet enn midlertidig ansettelse i tolv år. Fremskrittspartiet er derfor glad for at vårt forslag om å få en slik ny sak har fått subsidiær støtte fra SV og Arbeiderpartiet. Jeg viser til punkt B i innstillingens forslag til vedtak.

Avslutningsvis vil jeg peke på at Fremskrittspartiet ønsker å styrke NOKUTs rolle. Vi ønsker å ivareta privatistens rolle og gjøre noe med finansieringsmodellen, slik

at utgiftene for privatisten blir lagt inn i den generelle finansieringsmodellen. Vi ønsker å styrke studentenes rettigheter når det gjelder klageadgang, og registrerer også med tilfredshet at innstillingen er blitt bedre enn forslaget på dette punktet.

Fremskrittspartiet ønsker egen sak om bruk av skikkethetsvurdering innenfor høyere utdanning, eksplisitt slik at flere utdanninger enn lærerutdanningen trekkes inn.

Fremskrittspartiet ønsker å videreføre den ordningen som nåværende lov om private høyskoler har, nemlig anledningen til ikke å være tilknyttet en studentsamskipnad. Fremskrittspartiet mener at institusjonens styre selv er kompetent til å ha ansvar for studentvelferden.

Fremskrittspartiet peker også på at når Arbeidstilsynet nå har fått tilsynsarbeid vedrørende studentenes læringsmiljø, må det avklares at de tvangsmidler som tilsynet kan bruke, gjelder for alle institusjoner og ikke bare de private institusjonene.

Loven samler høyere utdanning i Norge til nesten ett utdanningsrike. Gledelig er det at vi er kommet så langt. Samtidig er det litt leit at ikke økonomisk likebehandling er slått fast, i det minste i innstillingens politiske merknader.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eva M. Nielsen (A) [13:43:15]: Fremskrittspartiet ønsker å fjerne § 6-2, altså likestillingsparagrafen, i universitets- og høyskoleloven. § 6-2 sier at universiteter og høyskoler skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for likestilling mellom kjønnene i akademia.

Jeg vil da spørre Fremskrittspartiet: Tror representanten Sortevik at fjerning av likestillingsparagrafen vil være med på å bedre eller forverre likestillingssituasjonen i akademia? Ser f.eks. Fremskrittspartiet en annen vei for å øke likestillingen i ledende stillinger i akademia? Kort sagt, er Fremskrittspartiet fornøyd med situasjonen slik den er i dag?

Arne Sortevik (FrP) [13:44:17]: Vi ønsker gode ansatte med gode faglige kvalifikasjoner, uten å skule til kjønn.

Men jeg skal være imøtekommende på ett område og si at en av grunnene til at vi ønsker forhold knyttet til lang tids bruk av midlertidighet tilbake for ny vurdering, nettopp er at vi vil se på en del av de betraktninger som er lagt frem i forbindelse med at man kanskje bør knappe inn på dette. Der er jo en av betraktningene at det ikke virker rekrutterende for kvinnelig arbeidskraft. Det er noe som vi vil vurdere når vi skal se på om det er nødvendig å ha spesielle bestemmelser i universitets- og høyskoleloven knyttet til midlertidig ansettelse eller ikke.

Søren Fredrik Voie (H) [13:45:27]: Innimellom synes jeg det kan være litt vanskelig å vite hvor Fremskrittspartiet egentlig står hen. I mange henseende står de sammen med regjeringspartiene om gode og fornuftige løsninger. Andre ganger står Fremskrittspartiet sammen

med den sosialistiske blokk om ting som jeg personlig ikke synes er så veldig fornuftige.

Jeg vil bare påpeke en liten ting i denne sammenheng. Fremskrittspartiet sier i innstillingen at de «er av den oppfatning at virksomhetene og styrene har vist seg robuste og med stor grad av endringskompetanse». Det kunne man kanskje tolke dit hen at man ikke trengte noen endring av styresammensetning og ledelse ved høyskoler og universiteter.

Er det da slik at Fremskrittspartiet er fornøyd med de resultatene som oppnås, med de faglige resultatene og med forskningsresultatene, med det som oppnås av nyskaping, innovasjon og entreprenørskap som resultat av det som kreeres på universitetsnivå, eller ser man ingen sammenheng mellom styringsform og resultater?

Arne Sortevik (FrP) [13:46:50]: Først til denne politiske vandringsen. Der kunne man jo kanskje følge godt med på hvor Høyre og regjeringspartiene vandrer, for de vandrer vitterlig fra den ene til den andre ytterfløyen når det gjelder å søke allianser. Jeg skal la være å vise til saken om trosopplæring.

Så til spørsmålet om ledelsesmodell. Der er det et poeng for oss at vi vil gi institusjonene valgfrihet istedenfor å gjøre som Høyre i regjering valgte å gjøre, nemlig å tre én spesifikk modell ned over hele sektoren og si at denne modellen, mine venner, skal dere bruke uansett hvor store dere er. Hva dere enn driver med, skal dere bruke én modell. Det har ikke vi i Fremskrittspartiet noen tro på. Det er heller ikke i tråd med vår politikk.

Det som har undret oss, er at det kunne være i tråd med Høyres politikk. Derfor brukte jeg min replikk til representanten Voie til å minne om Høyres programformulering om akkurat valg av ledelsesmodell, og jeg kan glede meg sammen med Høyre over at Høyre er kommet nærmere sin egen programformulering med det arbeidet komiteen har gjort i saken.

Rolf Reikvam (SV) [13:48:14]: Våre universiteter og høyskoler er de tyngste kompetansemiljøene vi har rundt om i landet, regionalt osv. Vi har sagt flere ganger at høyskolene skal være regionale utviklingsaktører og ha et ansvar i forhold til næringsutvikling i den regionen de er plassert.

Fremskrittspartiet har ved flere anledninger sagt at den rollen skal ikke høyskolene ha. Høyskolene skal ikke være regionale utviklingsaktører. De gjentar det nå igjen, at denne rollen skal ikke høyskolene ha. De skal ikke være regionale utviklingsaktører «knyttet til verdiskaping og næringsutvikling», som de skriver i innstillingen. Jeg har undret meg litt over hvorfor Fremskrittspartiet har et slikt behov for å understreke at høyskolene, de tyngste kompetansemiljøene vi har rundt om i Norges land, ikke skal ha et ansvar i forhold til det næringslivet som er der, og i forhold til utdanning, forskning osv. Hva er begrunnelsen for at en ønsker å endre høyskolenes rolle som utviklingsaktør?

Arne Sortevik (FrP) [13:49:41]: Hvem som endrer høyskolenes rolle, kan man jo diskutere. Vi har oppfattet at de har en rolle som utdannere, altså en utdanningsoppgave. Den vil vi konsentrere oss om, og den vil vi rendyrke. Men det er helt riktig, som representanten fra SV peker på, at vi ikke ser det som en oppgave for høyskolene å være distriktsutbyggere. Vi ser det slik at de har en oppgave som utdanningsinstitusjon.

Arne Lyngstad (KrF) [13:50:29]: I sitt innlegg sa representanten Sortevik at Fremskrittspartiet vil likebehandle statlige og private institusjoner med hensyn til statstilskudd, og han fremmet et forslag i tråd med det.

Dagens privatskolelov gir ikke rett til statstilskudd. Det er budsjettvedtak som er avgjørende i forhold til det. Det fins mange gode argumenter for å gi statstilskudd til private institusjoner, og i Kristelig Folkeparti vurderer vi dem i budsjettsammenheng. Men private institusjoner kan i dag i tillegg kreve egenandeler, skolepenger, fra sine studenter. Flere institusjoner argumenterer med at egenandeler også gir bedre motiverte studenter, så de ønsker å videreføre denne ordningen.

Så vidt jeg skjønner, vil Fremskrittspartiet både likebehandle statlige og private institusjoner med hensyn til statstilskudd og kreve egenandeler fra studenter ved de private institusjonene. Hvorfor vil Fremskrittspartiet overfinansiere private høyskoler, og hvorfor et gratisprinsipp for statlige, men ikke for private, som skal få like stort statstilskudd som statlige?

Arne Sortevik (FrP) [13:52:03]: Når det gjelder grunnutdanningen, er det helt riktig, som representanten fra Kristelig Folkeparti sier, at det fortsatt er slik at de frittstående skolene bare får 85 pst. av det de offentlig eide skolene får. Det er en skjevhet som vi gjerne vil bli kvitt. Vi trodde faktisk at Kristelig Folkeparti var enig i det og delte vår bestrebelse for å bli kvitt den forskjellsbehandlingen.

Vi ønsker det samme prinsippet for høyere utdanning. Vi ønsker det samme prinsippet gjennomført for utdanninger som er offentlig godkjent. Det offentlige skal ha et finansieringsansvar som muliggjør valgfriheten for studenten, uten at det skal være omfattende egenandeler, slik vi til dels finner i privat sektor innenfor høyere utdanning i dag.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [13:53:17]: Eit viktig arbeid for å sikra fleire høgare utdanning er betre tilrettelegging for funksjonshemma på dei ulike institusjonane. Framstegspartiet plar ofte profilera seg som eit parti som ynskjer meir tilrettelegging og betre forhold for funksjonshemma. I innstillinga står det etter vårt syn ein oppsiktsvekkjande merknad om at det er viktig å leggja til rette for den enkelte. Men Framstegspartiet kan altså ikkje vera med på ein merknad frå Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet som understrekar kor viktig det er å følgja opp handlingsplanen for funksjonshemma når det gjeld retningslinjer, i samarbeid med dei funksjonshemma sine organisasjonar. Kvifor denne tilbaketente haldninga?

Arne Sortevik (FrP) [13:54:28]: Institusjonenes styrer har et generelt ansvar i henhold til gjeldende lover og regler. I tillegg er det etablert, gledelig nok, et tilsyn knyttet til studentenes læringsmiljø, hvor Arbeidstilsynet nå heldigvis er kommet inn, slik Fremskrittspartiet har tatt til orde for i lang tid. Det ble altså løsningen til slutt, at Arbeidstilsynet har fått oppgaven med å passe på studentenes læringsmiljø.

Vi har også på dette området tiltro til institusjonenes styrer, at de bestreber seg på å legge forholdene godt til rette for at alle studenter kan få god og tilstrekkelig adgang til den enkelte institusjon, uten at vi behøver å ha en lang rekke merknader knyttet til enkelte forhold.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Rolf Reikvam (SV) [13:55:43] (komiteens leder): La meg først rette opp en liten feil i innstillingen. I § 9-3 femte ledd står det en referanse til «tredje ledd» i samme paragraf. Referansen skal altså være til «andre eller tredje ledd». Det er litt viktig at det blir presisert, at referansen ikke bare er til tredje ledd, men til «andre eller tredje ledd».

Det er grunn til å takke saksordfører for godt utført arbeid. Dette ble en forholdsvis krevende sak, fordi komiteen måtte skrive om viktige deler av lovforslaget. Det å snekre lov er et omfattende arbeid, og det trengs god tid for å kvalitetssikre alle deler av teksten – derfor denne rosen til saksordfører for et godt utført arbeid.

Den loven som vi vedtar i dag, er en fullmaktslov. Nå har jeg ikke sjekket alle norske lover, men jeg tviler på at det finnes mange lover med så mange fullmakter til departement og regjering til å gi forskrifter. Stortinget burde kanskje gått inn på en del områder som vi nå ikke går inn på ved at vi overlater til Regjeringen og departement å gi forskrifter på området. Jeg er ikke helt sikker på om vi er tjent med det. Hadde vi fått en lov hvor vi hadde gått inn på en del av de områdene som vi nå gir fullmakt til å gi forskrifter på, tror jeg at vi hadde fått et enda mer viktig og spennende arbeid enn det vi nå har fått.

Til tross for at vi nå har laget en felles lov, føler jeg ikke at vi har kommet så forferdelig mye lenger. Vi har ikke gått inn og diskutert de private skolenes rolle, jf. en del spørsmål fra Arbeiderpartiet. Vi har ikke diskutert hvilken plass private institusjoner skal ha. Vi har ikke diskutert finansieringsmodellen. Det som har skjedd her, er at vi har fått en tilpasning. Når det gjelder finansiering av private institusjoner, har vi fått en tilpasning til de offentlige. Men stort sett er jo dette en regneteknisk tilpasning. Man har tatt utgangspunkt i det vi bruker på de private institusjonene, og så har man brukt en tilsvarende modell som man bruker på de offentlige institusjonene. Så vi har ikke kommet så fryktelig mye lenger i forholdet mellom private og offentlige utdanningsinstitusjoner. Jeg skulle nok ønske at vi hadde tort å gå inn i det vi fremmet forslag om tidligere når det gjelder private institusjoner, nemlig en kontraktsfinansiering, med den tenkningen at det er en del private tilbud som er av en slik viktighet og betydning at vi er villige til å finansiere det skikkelig. Så har vi andre

ting som det helt åpenbart ikke er viktig for fellesskapet å finansiere. Det får man finansiere selv. Det har vi ikke gjort, vi har ikke gått inn på en slik måte å tenke på. Vi klarte ikke det, fordi det rett og slett ikke var interesse for å prøve å tenke i de baner.

Gratis høyere utdanning er bærebjelken i velferdssamfunnet. Gratis utdanning kombinert med billig studielån åpnet universitetene for klasser som tidligere var utelukket fra høyere utdanning. Etter krigen ble høyere utdanning demokratisert, og gratis utdanning og billige lån var en forutsetning. Flertallet fører videre dagens modell. Det betyr at det er etablert et system med egenbetaling. Vi har startet på en utvikling i retning av egenbetaling. Og det gir grunn til bekymring. Så kan man si at dette er bestemte studier og bestemte utdanningstilbud, nettbasert utdanningstilbud, desentralisert utdanningstilbud, osv., mens en holder fast ved at gratisprinsippet gjelder på campus. Likevel er dette en utvikling som burde gi grunn til bekymring hos flere enn Senterpartiet og SV, men det har det åpenbart ikke gjort. For som det er sagt her tidligere, betyr dette at vi har åpnet for det, det er en åpning. Og det betyr at dette sannsynligvis vil få et større omfang i tiden framover. Det vil sannsynligvis dukke opp flere nettbaserte utdanningstilbud der det blir krevd egenbetaling, og vi snakker om ganske stor egenbetaling. Vi snakker om egenbetaling på et 60-poengskurs på omtrent 30 000–40 000 kr. Det er ganske mye, selv om det er et desentralisert utdanningstilbud.

Hadde vi fulgt SVs opplegg, hadde vi knesatt gratisprinsippet – vi hadde sagt at alt det som ligger i kunnskapsallmenningen, er gratis, og så hadde vi sagt at skreddersydde opplegg kan en kreve egenbetaling for. Og så har vi masse som ligger i gråsonen. Så hadde vi sagt at dette skal vi ha en ny runde på i Stortinget, før det blir gitt forskrifter og regelverk. Det fikk vi ikke sjansen til, og det beklager jeg.

Dette er ikke detaljstyring. Dette er rett og slett å gå inn og se i gråsonene og så trekke opp et klarere skille mellom det som det skal kunne tas betaling for, og det som skal være gratis. Jeg håper inderlig at vi nå ikke utvikler et høyere utdanningstilbud og går tilbake igjen til et system som vår foreldregenerasjon møtte, der utdanning ikke var for alle, men for de få.

Komiteen understreker akademisk frihet, og det understreker vi på en bra måte. Det er grunn til å gi universitetene og høyskolene våre ros for det arbeidet som er gjort så langt. De har vist stor grad av fleksibilitet i omleggingen til ny gradsstruktur, der nye utdanningsprogrammer er gjennomført.

Men det er grunn til å være på vakt. Utvikling mot mer konkurranse og mer marked med et finansieringsopplegg som er mer produktionsavhengig, er en utvikling som i verste fall kan true den akademiske frihet, og som kan svekke den akademiske frihet og i stor grad virke styrende på institusjonene. Derfor var det så viktig for komiteens flertall å understreke den akademiske frihet.

Universitetene og høyskolene er våre viktigste forskningsinstitusjoner. Derfor var det også viktig for komiteen i merknadsform å understreke at dette forskningsansvaret

ikke skal svekkes. Komiteens flertall viser i merknader til tradisjonen med at de vitenskapelig ansatte har ca. 50 pst. av tiden til forskning og resten til undervisning og andre oppgaver. Vi understreker at dette skal fortsette, samtidig som vi sier at også ved høyskolene – selv om de ikke har etablert samme praksis og samme ordning – er det viktig at det vitenskapelige personalet, undervisningspersonalet, skal avsette tid til forskning. Det er viktig at det blir etablert gode ordninger også der.

Jeg er glad for at regjeringspartiene hoppet over til Arbeiderpartiets, SVs, Fremskrittspartiets og Senterpartiets modell for ledelse, og at det etter hvert ble praktisk talt enstemmighet om det. Jeg er glad for at vi har fått slått fast det som er prinsippet, nemlig at dagens ordning med valgt ledelse, en lang tradisjon innenfor academia, skal fortsette som en hovedmodell. Dette er en tradisjon som vi skal ta vare på. Det er viktige ting å ta vare på, og jeg ser også at dette står som et slags bolverk mot «New Public Management»-tenkningen, som ellers preger oss i stor grad. Hovedmodellen ligger altså fast, dagens ordning skal fortsette, men et kvalifisert flertall kan velge en annen måte å organisere ledelsen på, nemlig ved å ansette en rektor.

Språk er viktig, det å finne ord og uttrykk for det en ønsker å si. Det som har gått igjen hos dem som ønsker å endre denne modellen, har vært at de ønsker en enhetlig ledelse. Vi som har representert noe annet, vil åpenbart ha ikke en enhetlig, men en delt ledelse, når en bruker språket på denne måten. Jeg vil våge å påstå at den hovedmodellen som nå blir vedtatt, som er en fortsettelse av dagens ordning, er en modell for enhetlig ledelse, med en valgt rektor, som er styreleder, og en administrativ leder ved siden av som har det rent administrative ansvar. Jeg kan ikke se at det alternative forslaget fra Regjeringen, å ansette en rektor og så ha en styreleder, vil skape noe mer enhetlig ledelse enn det som ligger i den hovedmodellen som flertallet nå vedtar.

Jeg beklager at det ikke var mulig å få flertall for det vi sier om likestilling. Det er et problem innenfor academia at så få kvinner har ledende vitenskapelige stillinger. Kvinner er kraftig underrepresentert på professornivå og på ledernivå. Vi er nødt til å gjøre noen grep hvis vi skal utjevne dette. Det er ikke hjelp i å si at nå er det flere kvinner som tar utdanning på universitetsnivå, og dermed vil dette om en viss tid sannsynligvis utjevne seg. Jeg tror at det er helt nødvendig at vi tar grep, og det vi har lagt inn i merknadsform om at flere kvinner skal inn i postdocstillinger og stipendiatstillinger og skal ha rettigheter til den type stillinger, vil være en riktig måte å rekruttere på.

Jeg beklager også at det ikke var mulig å få flertall for en lovendring i forhold til funksjonshemmede. En sterkere presisering av funksjonshemmedes rettigheter er faktisk litt viktig. Vi vet at de er underrepresentert når det gjelder høyere utdanning, og ikke har samme muligheten. Derfor var det viktig for oss å understreke at en skal legge til rette både det fysiske miljøet og miljøet for øvrig slik at funksjonshemmede får skikkelig tilgang til høyere utdanning. Jeg beklager at vi blir stående alene om denne lovformuleringen.

Det skal aldri være ro i et utdanningssystem. Det skal være utfordringer, spenninger, og det skal være utvikling. Men jeg har lyst til å si at vi trenger ikke mer oppmerksomhet nå rundt organisering, tilknytningsformer og ledelse. Den eneste utfordringen som vi har nå, er å se på en tydeligere og klarere arbeidsdeling mellom høyskolene, universitetene og instituttsektoren når det gjelder forskning. Jeg regner med at den får vi anledning til å drøfte når vi får forskningsmeldingen. Det blir iallfall en av de tingene vi *må* drøfte for å finne fram til en bedre arbeidsdeling mellom universiteter, høyskoler og instituttsektoren. Så vi trenger ikke ro. Det skal alltid være utvikling. Det skal være spenninger når det gjelder utvikling av nye utdanningstilbud osv. Men vi trenger nå ro om ledelsesstruktur og tilknytningsform. Så jeg regner med at vi ikke får videre utspill om den typen saker.

Så har vi sagt noe om overgangsordninger – om at styret ved institusjoner som er inne i forsøksordninger, kan, når loven er vedtatt, ta opp disse og føre dem videre, og eventuelt justere dem hvis det blir behov for det. Det har vi behov for å si.

Jeg avslutter med dette og tar opp våre forslag slik de foreligger i innstillingen.

Å s a E l v i k hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Rolf Reikvam har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Eva M. Nielsen (A) [14:09:37]: På side 19 i innstillinga står det en merknad fra Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet hvor man sier seg enig med Likestillingsombudet, som på sin nettside sier at kallelser kan være med på å skape store forskjeller i akademia. Likestillingsombudet ber Universitetet i Oslo om å stoppe praksisen med å ikke lyse ut visse stillinger, såkalte kallelser. Denne praksisen sier SV kan være med på å hemme likestilling i akademia. Likevel vil ikke SV være med på å gå imot kallelser. Det synes jeg er meget spesielt. Tidligere har jeg hatt et klart inntrykk av at både SVs leder Kristin Halvorsen og SV har støttet Likestillingsombudets anbefalinger om likestilling i akademia, men i denne innstillinga ser vi at SV likevel mener at det skal være mulig å gå til ansettelser uten forutgående offentliggjøring.

Så jeg spør SV: Er dette en ny politisk kurs? Har SV endret retning, når man nå går imot Likestillingsombudets anbefalinger?

Rolf Reikvam (SV) [14:10:53]: Nå bruker ikke jeg ordet «kallelse». Det er vel heller noe man helst bruker i en del andre sammenhenger, og ikke knyttet til høyere utdanning.

Det vi har sagt, er at institusjonene må ha mulighet til å tilsette i eksempelvis toårsstillinger, dvs. små stillinger, uten at de stillingene blir lyst ledige. Poenget er jo åpenbart, vil jeg tro, for de fleste – unntatt Arbeiderpartiet – at en høyskole, en utdanningsinstitusjon som har behov for å tiltrekke seg en kompetanse, som har behov for én be-

stemt kompetanse for å kunne ha et utdanningstilbud, eksempelvis på Nesna eller hvor det måtte være, må få muligheten til å trekke til seg de personene eller den personen som har denne kompetansen, slik at de har muligheten til å ha dette tilbudet. Det er små stillinger, bistillinger, vi her snakker om, og vi må ikke sette en stopp for at institusjonene skal ha mulighet til å rekruttere på den måten. I seg selv trenger det ikke å være noe galt, om det blir en kvinne eller en mann, de har jo muligheten til å rekruttere både kvinner og menn. Beklageligvis er det jo flest (presidenten klubber) menn innenfor de stillingene, så det blir nok oftest flest menn som blir rekruttert. (Presidenten klubber igjen.) Men det er først og fremst en faglig sak vi snakker om. Takk, president!

Søren Fredrik Voie (H) [14:12:21]: Fra mitt ståsted synes jeg jo faktisk det er litt hyggelig å konstatere at også på dette området innenfor høyere utdanning er det betydelig sprik mellom de såkalte partnerne i det sosialistiske regjeringsalternativet. Det gjelder synet på private høyskolars friheter, det gjelder synet på faglig godkjenning, det gjelder synet på gratisprinsippet, hvor representanten Rolf Reikvam er for bekymret for dagens praksis til at han ser muligheter med å videreføre den.

Men mitt spørsmål til Reikvam går på dette med faglig godkjenning. Det har hittil vært bred politisk enighet – nærmest tverrpolitisk og samstemt i Stortinget – at faglig godkjenning av nye utdanningstilbud tilligger faglige myndigheter. Likevel ønsker Sosialistisk Venstreparti å åpne for at på kunsthøyskolene skal man få opprette studier på høyere grads nivå uten at det foreligger en faglig godkjenning fra NOKUT. Betyr det at SV nå er i ferd med å innføre et nytt prinsipp om at faglig godkjenning ikke lenger skal være et faglig ansvar, men begynne å tilligge de politiske myndigheter igjen?

Rolf Reikvam (SV) [14:13:54]: Det det dreier seg om, er jo spørsmålet om opprettelse og nedleggelse av studietilbud. Til og med på bachelor-nivå er det institusjonene som avgjør om de skal opprette eller nedlegge et utdanningstilbud, hvis institusjonen er akkreditert. Vi har satt grensen ved bachelor og sagt at når det gjelder mastergradsutdanninger, må høyskolene ha godkjenning for det – de har ikke selv muligheten til å opprette og nedlegge utdanningstilbud på det nivået.

Så kan man godt si at det er riktig å trekke grensen mellom bachelor og master, og det har vi vært med på. Men så sier vi likevel at kunsthøyskolene er så spesielle – det er jo små miljøer vi snakker om, og kompetansen sitter rundt omkring på disse institusjonene – at for å opprettholde og få i gang mastergradsprogrammer innenfor disse områdene skal de selv få lov til å vedta å opprette mastergrad på kunsthøyskolene.

Arne Sortevik (FrP) [14:15:19]: Representanten Reikvam har flere ganger understreket at utgangspunktet riktignok er dagens modell, men at det er full anledning til å velge en annen. I forhold til SVs program, hvor det heter at de vil «arbeide for at høyskoler og universiteter ikke

(Sortevik)

skal endre organisatorisk status», er vel muligens partiet litt skjevt. Eller er det slik at vi står overfor et nytt område hvor SV da faktisk skaper sitt eget partiprogram?

I forhold til de private aktørene, altså de private høyskolene, må det jo være mulig å få en viss form for avklaring også fra representanten Reikvam fra SV. Igjen viser jeg til SVs program, hvor det står: «Alle skal ha mulighet til å studere ved universitets- og høyskoler.» Gjelder den muligheten bare for offentlig eide utdanningsinstitusjoner? Og er det slik at de som er så syndige at de velger private tilbydere, må klare seg som best de kan selv, også når det gjelder penger?

Rolf Reikvam (SV) [14:16:42]: Når det gjelder struktur- og ledelsesmodell, fører vi videre det som er dagens hovedmodell, dvs. at lederen, rektor, er valgt blant institusjonens ansatte, studenter osv.

Så har vi vært med på å åpne for at man kan ha en annen modell, ved 2/3 flertall. Det var et kompromiss som vi gjorde. Men i og med at hovedmodellen er ført videre, føler jeg at det er godt i samsvar med det vi har i vårt program, og det som det er viktig for oss å understreke.

Så til de private institusjonene. Det er ganske utrolig at vi bruker så mye tid på de private institusjoner her, når de aller fleste institusjonene er offentlige institusjoner. Det er jo egentlig dem vi burde være opptatt av. Det er jo de som utgjør massen av utdanningsinstitusjoner. Vi må legge til rette for at de får det best mulig. Likevel holder en på – opp igjen og opp igjen – å snakke om de private.

Vi lanserte jo en idé tidligere om en kontraktsfinansiering. Det har vi ikke fått til. Men vi er opptatt av å sikre økonomien til de offentlige institusjonene.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [14:18:14]: SV er til liks med Senterpartiet oppteke av universell utforming av dei ulike utdanningsinstitusjonane. Eg oppfattar det slik at det er eit fleirtal her som viser tilbake til handlingsplanen for funksjonshemma, og så gir Arbeidarpartiet, SV og Senterpartiet ei nærare rettleiing om korleis ein kan komma lenger med å følgja opp det forslaget til lov som her ligg føre.

SV går mykje lenger enn alle andre her, fordi ein vil stryka uttrykket «så langt det er mulig». Mitt spørsmål vil då vera: Kva realisme er det på dette tidspunktet i å stryka desse orda, når ein veit at det står att så forferdeleg mykje før ein verkeleg kan realisera lova her?

Rolf Reikvam (SV) [14:19:36]: For oss er dette faktisk viktig – og så kan vi selvsagt diskutere realisme. Jeg velger likevel å tro at de aller fleste institusjonene arbeider seriøst og skikkelig med å legge til rette det fysiske miljøet for funksjonshemmede, og også legge til rette ek-samen og alt det andre de skal.

Vi synes det også er rimelig at det vi ønsker å få til – vårt ideal – også blir materialisert gjennom selve lovteksten. Derfor er det vi foreslår, i motsetning til resten, de andre partiene, å ta bort «så langt som mulig», men si at det *skal* legges til rette for funksjonshemmede. Det *skal*

være full tilgang for funksjonshemmede til de ulike lokalitetene og til de ulike institusjonene. Jeg synes at vi bør ha det som et mål. Hvis vi har dette som et mål, bør vi også klare å felle det ned i selve lovteksten.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Arne Lyngstad (KrF) [14:21:04]: Kristelig Folkeparti støtter dagens innstilling til ny universitets- og høyskolelov.

La meg innledningsvis gi saksordføreren anerkjennelse for det arbeidet som har vært gjort i komiteen.

Det største grepet med dagens lovvedtak er at privat høyskoleloven slås sammen med universitets- og høyskoleloven i en felles lov om universiteter og høyskoler. Dette er både ønskelig og gledelig.

Det er med stor tilfredshet jeg merker meg at prinsippet om en felles lov ikke har vakt noen debatt. Selv ikke i SV eller i Arbeiderpartiet er det store innvendinger, partier som stadig vekker hever kritiske røster om private høyskoler i budsjettdebattene. Selv om representanten Rolf Reikvam i dagens debatt mener vi bruker for mye tid på de private, ligger faktisk hovedpoenget med dagens lovvedtak her. Vedtaket vi gjør i dag, innebærer intet mindre enn en kodifisering av de private høyskolene som en faglig og fullverdig del av det norske utdanningssystemet. Private høyskoler som tilfredsstillt kravene etter loven, tilbyr da også en utdanning av høy kvalitet og er underlagt de samme faglige kvalitetskrav som de statlige institusjonene. Dagens vedtak er derfor helt naturlig, og det er positivt at dette skjer med full politisk tilslutning fra alle partier. Det betyr at eierform ikke lenger er et kontroversielt politisk tema, men at man fokuserer på kvalitet, både i utdanning og i forskning. Heretter vil all høyere utdanning i Norge som er akkreditert av NOKUT, utgjøre ett faglig utdanningsystem, forvaltet med størst mulig grad av likeverdighet innenfor et felles rammeverk for universitets- og høyskolesektoren. Alt ligger nå til rette for å kunne ha en nasjonalt koordinert politikk for både statlige og private institusjoner, der endringene i regelverket skjer samtidig for alle.

Kristelig Folkeparti mener de private høyskolene representerer noe mer enn et supplement til de statlige skolene. De utgjør et godt alternativ og er en positiv stimulan for videreutvikling av vår høyere utdanning. Vi er tilfreds med at de nå får en større grad av likebehandling med hensyn til faglige fullmakter og krav til virksomheten. Dette vil gjøre dem bedre i stand til å hevde seg i utdanningsmarkedet, både nasjonalt og internasjonalt. Et felles og helhetlig rammeverk sikrer også studentene like rettigheter og plikter, noe som har vært viktig for Kristelig Folkeparti.

Frelse av de private institusjonene er basert på et ideologisk grunnlag som gir dem et særpreg. På den måten lever flere av institusjonene i et spenningsfelt mellom det tradisjonelle academia og en ideologisk forankring. Gjennom denne loven er formålsbestemmelsen lik for statlige og for private institusjoner. Et felles overordnet formål for

institusjonene innebærer imidlertid ikke en innskrenking av mulighetene for å representere et alternativ med basis i faglig ståsted eller i religiøse eller etiske begrunnelser.

For Kristelig Folkeparti er det viktig å understreke at institusjonene vil ha rett til å utforme sitt eget faglige og verdimessige grunnlag innenfor lovens rammer. I den sammenheng er det rett at private høyskoler vil kunne følge arbeidsmiljølovens bestemmelser ved ansettelse, nedfelt i § 54 D i arbeidsmiljøloven, noe som kan være viktig for å kunne beholde høyskolenes særpreg.

En felles lov for statlige og private institusjoner innen høyere utdanning er fullføringen av en prosess for å øke kvaliteten og gi større likeverdighet. Det startet med Mjøs-utvalgets forslag om en kvalitetsreform i høyere utdanning, med bl.a. et nytt gradssystem og en tettere oppfølging av den enkelte student. Dagens lov er en oppfølging av Ryssdal-utvalgets innstilling. Regjeringens forslag til ny lov fulgte viselig ikke opp forslaget om å gjøre statlige institusjoner til selveiende stiftelser, noe Kristelig Folkeparti er tilfreds med. Kristelig Folkeparti mener det er et viktig prinsipp at også staten står som eier av sentrale utdanningsinstitusjoner. Den kunnskap og den kultur disse formidler, er vårt felleseie. Samtidig mener vi at dagens lovforslag gir mulighet til å videreføre det beste innen universitetets tradisjon og styrke både den strategiske og den forskningsmessige styring ved institusjonene.

I innstillingen tar vi også høyde for de store forskjellene mellom våre statlige institusjoner. Vi slår fast en hovedmodell for ledelse – som Kristelig Folkeparti støttet sist dette ble behandlet i Stortinget – men vi gir samtidig institusjonene frihet til selv å bestemme en annen ledelsesform hvis det er ønskelig for å styrke ledelsen. Regjeringens forslag er slik videreført som en mulig ledelsesmodell, og institusjonenes frihet er bekreftet.

Vår kjente kunstmaler Odd Nerdrum sa en gang om sin malerpsyke at «hver gang jeg forandrer noe, føler jeg dødelig angst». Dette sitatet kom i mine tanker da jeg fulgte en del av den offentlige debatt omkring ledelse ved våre universiteter. Vi har opplevd et sterkt og berettiget forsvar for den akademiske frihet. Kristelig Folkeparti vil være med og forsvare denne. Samtidig viser storsamfunnet sektoren tillit gjennom å gi stor frihet og gjennom en betydelig overføring av midler – ja, friheten er så stor at Riksrevisjonen i enkelte sammenhenger er bekymret. Dette betyr at vi må kunne forvente at institusjonene forvalter denne tilliten på en god måte. Vi forventer god, internasjonal kvalitet i forskning og i undervisning. Vi forventer at institusjonene bidrar til nyskaping og innovasjon i vårt næringsliv, samtidig som de gir innsikt i og kunnskap om de utfordringene vi står overfor som kultur- og velferdssamfunn. Vi forventer innsikt i både lokale og globale utviklingstrekk og i utfordringer. Med den frihet som institusjoner og forskersamfunn har, følger det også et samfunnsmessig ansvar for å bidra til fellesskapet.

La meg understreke to forhold til slutt. Kristelig Folkeparti ønsker fortsatt å stå vakt om gratisprinsippet ved statlige universiteter og høyskoler. Komiteen var sist uke i Tyskland, der vi hørte om planene om å innføre studieavgifter ved universitetene. Kristelig Folkeparti ønsker å

unnå dette i Norge og er villig til å bidra med statlig finansiering av en undervisning av god kvalitet. Vi har i dag en praksis som åpner for egenandeler når det gjelder tilpasset etter- og videreutdanning. Kristelig Folkeparti synes det er rimelig at både arbeidstaker og arbeidsgiver bidrar med finansiering av slik virksomhet. Dette åpner for gråsoner som det er vanskelig å lovregulere seg bort fra. Dermed blir det viktig hvilken praksis institusjonene legger seg på. Vi trenger mer kunnskap om hva som skjer i dag, men jeg tror ikke vi kommer unna å vise institusjonene tillit når det gjelder hvordan de vil utføre sitt samfunnsoppdrag som leverandør av etter- og videreutdanningstilbud. Kanskje vil det være det enkelte styret ved institusjonene som må foreta den konkrete vurdering.

La meg helt til slutt også understreke betydningen av at institusjonene forener forskning og undervisning. Kristelig Folkeparti mener det er viktig at undervisningen er forskningsbasert. I innstillingen har vi gitt uttrykk for at forskningen fortsatt må være prioritert på linje med undervisningen, slik tradisjonen har vært ved våre universiteter. Jeg vil på dette punkt gi min tilslutning til innlegget fra representanten Voie.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A) [14:29:03]: Det er en kjensgjerning at Kristelig Folkeparti de siste årene har havnet i godt Høyre-selskap også når det gjelder utdanning – de har vært med på å privatisere grunnutdanningen og den videregående opplæringen. Så er spørsmålet høyere utdanning. Det kan godt hende at jeg i noen grad «leser Fanden på veggen», men jeg har lyst til å be representanten Lyngstad forklare meg hva han mener når han sammen med Venstre og Høyre skriver i innstillingen at «det er et viktig prinsipp at også det offentlige står som eier av sentrale utdanningsinstitusjoner» – noe som i all hovedsak er gjeldende praksis i dag.

Avslutningsvis, spørsmålet: Foreligger det noen hvilende ideer hos Kristelig Folkeparti om fortsatt å ha noen overganger til private rettssubjekter?

Arne Lyngstad (KrF) [14:30:27]: Når det gjelder «å lese Fanden på veggen», er det jo den som leser, som ser ham. Så det er noe vi skal passe oss for.

Når det gjelder det siste spørsmålet, vil jeg si at Kristelig Folkeparti har ingen planer om å gjøre om statlige universiteter og høyskoler til private rettssubjekter.

Jeg ser ikke på denne lovendringen som et forsøk på privatisering av høyere utdanning. Jeg ser på den som en reform for å øke kvaliteten, både i forhold til utdanning og i forhold til forskning, i hele sektoren. Lovendringen gir oss også muligheter til å se private og offentlige tilbud i sammenheng. Det tror jeg er viktig hvis vi skal få til et godt system i framtiden.

Arne Sortevik (FrP) [14:31:47]: Jeg har også merket meg uttalelsen fra regjeringspartiene som representanten Bjørnstad refererte til, og har tolket den som uttrykk for at det bør være en balanse i denne sektoren mellom of-

fentlig eide og privat eide institusjoner. I den forbindelse går hovedpoenget i min replikk til representanten fra Kristelig Folkeparti på den smule forbauselse det har vekket at de, i likhet med Høyre, i denne høytidsstemte stunden, hvor vi altså samler alle institusjonene innenfor høyere utdanning i et felles lovverk, ikke er mer opptatt av å presisere og understreke et felles prinsipp om likebehandling når det gjelder finansieringen.

Flere av de private høyskolene gir også et tilbud som ikke dekkes av andre utdanningsinstitusjoner, sier Kristelig Folkeparti i sitt program, og det er derfor viktig at private høyskoler får rammevilkår som gjør dem levedyktige. Men vi sier altså ikke noe annet til disse viktige institusjonene enn at de får klare seg fra det ene budsjettet til det andre. Hvorfor får vi ikke en bedre prinsippavklaring fra Kristelig Folkeparti?

Arne Lyngstad (KrF) [14:33:12]: Jeg vil hevde at dagens lovvedtak er en forbedring av situasjonen som gir muligheter for det offentlige til å se både private og statlige tilbud innenfor høyere utdanning i sammenheng. Dagens lovvedtak er sterkt ønsket – har jeg skjønt – også fra de private høyskolene. Det er riktig, og det gir oss et bedre verktøy i forhold til å håndtere høyere utdanning.

Når det gjelder levedyktigheten i forhold til økonomi fra år til år, er det riktig at loven ikke representerer noe nytt. Men jeg vil hevde at med de tradisjonene som Kristelig Folkeparti har hatt når det gjelder private høyskoler, har vi vært med på å legge til rette slik at det gis utdanningstilbud som samfunnet har behov for, og det er god kvalitet på det tilbudet som gis.

Rolf Reikvam (SV) [14:34:33]: Da jeg hørte innlegget fra Arne Lyngstad, fikk jeg inntrykk av at vi står foran et paradigmeskifte når det gjelder private institusjoners muligheter. Jeg har så langt oppfattet de fleste private høyskolene som faglig bra institusjoner – jeg sier de fleste, jeg sier ikke alle – og jeg ser derfor ikke dette paradigmeskiftet som nå skal komme.

Dette med likebehandling brukte Lyngstad også ganske mye tid på. SV har en merknad sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet om offentlighetsloven og forvaltningsloven inn mot private institusjoner. Dette er institusjoner som i stor grad er finansiert av det offentlige. Det varierer jo litt, noen er nesten 100 pst. finansiert, og så er det noen som er langt nede, men de er i alle fall i stor grad offentlig finansiert. Vi mener at offentlighetslovens og forvaltningslovens regler bør gjelde for disse institusjonene som er så tungt finansiert av det offentlige. Hvorfor vil ikke Kristelig Folkeparti være med på å understreke akkurat det?

Arne Lyngstad (KrF) [14:35:55]: Det var representanten Reikvam som brukte begrepet paradigmeskifte. Jeg har ikke noe behov for å bruke det begrepet. Jeg mener at dagens lovvedtak faktisk gir et bedre verktøy for å se hele den høyere utdanningen i sammenheng. Jeg er glad for at Sosialistisk Venstreparti er med på det. Jeg synes det er flott at de også ser det perspektivet i lovforslaget.

Når det gjelder spørsmålet om offentlighetsloven, tror jeg det må bero på en misforståelse, ganske enkelt fordi SV i sine merknader ikke har synliggjort hvor de vil ha mer offentlighet enn det som allerede ligger i loven. Det ligger en stor grad av offentlighet og bestemmelser omkring dette i loven fra før. Forvaltningsloven gjelder også i forhold til enkeltvedtak. Jeg vil derfor hevde at mange av de viktige interessene SV er på jakt etter, er ivarettatt gjennom loven.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [14:37:20]: Eg har to spørsmål til Kristeleg Folkeparti. Det eine gjeld funksjonshemma og situasjonen når det gjeld tilgjengelegheit. Kva er det som gjer at Kristeleg Folkeparti ikkje kan vera med på ein merknad om at departementet her bør følgja opp med retningslinjer i forhold til handlingsplanen i samarbeid med dei funksjonshemma sine egne organisasjonar? Det ville jo verkeleg ha medført at den paragrafen som omtaler tilgjengelegheit, ville ha fått ei langt betre oppfølging.

Det andre spørsmålet gjeld likestilling og lovfesting av ein eigen plan. Er Arne Lyngstad einig med Søren Voie i at det å lovfesta egne planar vil vera å påtvinga institusjonane noko, eller ser Lyngstad at det faktisk òg kunne stimulera til ytterlegare innsats?

Arne Lyngstad (KrF) [14:38:38]: Jeg er ikke så sikker på at lovfesting alltid er det som kan fremme de målsettinger en har. I forhold til likestilling opplever jeg også at institusjonene har likestillingsplaner og ønsker å jobbe med det og også er bevisste i forhold til rekruttering. At de ikke er så utålmodige som politikerne synes å være, er en utfordring for det politiske systemet. Men jeg er ikke så sikker på at lovfesting gjør institusjonene enda mer ivrige med hensyn til dette.

Når det gjelder det andre poenget, kunne vi for så vidt godt ha snakket om likestilling og lovfesting. Det kan også være andre områder der det kunne ha vært aktuelt med en lovfesting, men der en kanskje ser det som mer formålstjenlig å jobbe gjennom handlingsplaner, f.eks. når det gjelder funksjonshemmede – her kunne vi også hatt en lovfesting. Men vi har valgt en annen tilnærming. Jeg synes det viktigste er at vi har et politisk trykk – og det forutsetter jeg at statsråden har – for å nå de målsettinger som gjelder for sektoren.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [14:40:15]: Eg skal fyrst òg frå Senterpartiet si side få retta ein takk til saksordførar Bjørnstad for særns god leiing av arbeidet i denne saka.

Ei ny felles lov for offentlege og private universitet og høgskular sikrar likebehandling i forhold til faglege fullmakter og krav til institusjonane. Ho sikrar òg rettar og plikter for studentane. Senterpartiet legg til grunn at utdanning i Noreg er eit offentleg ansvar, og at storparten av aktiviteten innan høgare utdanning skal skje innan dei offentlege utdanningsinstitusjonane. Vi vil samtidig under-

streka private institusjonar sin rett til å utforma sitt eige faglege og verdimessige grunnlag, og at mange av desse institusjonane representerer eit verdifullt tillegg til dei offentlege tilboda.

Senterpartiet er, liksom mange av høyringsinstansane, ikkje fornøgd med alle forslaga til Regjeringa. Vi er ueinige på område som gjeld f.eks. akademisk fridom, tilsetjingsvilkår og styresamansetjing og dessutan gratisprinsippet.

Ein samrøystes komite slår fast at det er viktig å lovfesta institusjonane sin akademiske fridom. Fleire høyringsinstansar etterlyser ei lovfesting av den akademiske fridommen til den enkelte vitkapeleg tilsette. Vi støttar eit slikt prinsipp og er svært fornøgd med at departementet no må føreta nødvendige utgreiingar.

Regjeringa vil føra vidare avgjerda om mellombels tilsetjing i inntil tolv år, og at dette no òg skal omfatta dei private institusjonane. Senterpartiet er ueinig i eit slikt forslag. Vi synest det er ulogisk at dette i det heile blir føreslått på dette tidspunktet. Vi støttar subsidiært forslaget om fornyta gjennomgang av universitets- og høgskulelova etter stortingsbehandlinga av arbeidsmiljølova og tenestemannslova.

Så føreslår Regjeringa ein ny obligatorisk hovudmodell for leiingsstruktur ved statlege universitet og høgskular med rektor som dagleg leiar og styreleiar utpeikt av departementet. Ein samrøystes komite har tidlegare gått inn for ein hovudmodell med vald rektor og eit styre der inga gruppering hadde fleirtal åleine. Det vart samtidig opna for at ein kunne tilsetja rektor og ha eksternt styrefleirtal. Vi trur at ei styresamansetjing der inga gruppering har fleirtal åleine, vil bidra til løysingar gjennom heilskaplege vurderingar. Det er forskjell på institusjonane, både når det gjeld storleik, erfaringar, tradisjonar og oppgåver. Val av styringsstruktur må vareta dette mangfaldet. Senterpartiet vil difor gi dei statlege universiteta og høgskulane ein forsterka valfridom i forhold til styringsstruktur, med utgangspunkt i dagens hovudmodell med vald rektor som styreleiar.

Senterpartiet kan ikkje støtta ei vidareføring av dagens uheldige praksis når det gjeld gratisprinsippet. Lat meg minna om at praksisen er svært forskjellig frå lærestad til lærestad. Kostnadene varierer, alt etter kvar studentane studerer. Regjeringa nyttar omgrepet «som hovedregel». Vi er redde for at det opnar for ytterlegare ulik praksis. Kuttet i desentraliserte utdanningstilbod som regjeringspartia saman med Framstegspartiet gjorde i budsjettavtalen, viser at det er grunn til uro.

Senterpartiet meiner at all høgare utdanning som inngår eller kan inngå i ein grad og som vert tilbydd i kunnskapsallmenningen, skal vera gratis. Måten utdanninga blir distribuert på, skal ikkje ha noko å seia for om institusjonane kan krevja avgift frå studentane. Kompetansereforma tilseier i seg sjølv merksemd på dette feltet. Om ein student vel å vera ordinær student på lærestaden, vel nettundervisning, vel eit desentraliserte tilbod eller vel å vera privatist, skal det ikkje krevjast avgift så lenge kurset blir tilbydd i kunnskapsallmenningen. Og vi er glade for at fleirtalet vil ha ein gjennomgang av praksisen på dette feltet.

Så er det slik at Senterpartiet òg har som mål at alle institusjonar skal vera tilgjengelege for funksjonshemma. Det er difor viktig at det blir klåre pålegg på dette feltet. Men for å få til dette må ein altså òg ta dette opp i dei årlege budsjetta. Vi synest elles at fleirtalet sjølv leverer ei openberr grunngeving for lovfesting av at alle institusjonar skal ha likestillingsplanar.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Olav Olsen (H) [14:45:37]: SV og Arbeiderpartiet er stort sett enige, sa komiteens leder i et innlegg tidligere. Det har han jo rett i, for på flere områder er faktisk ikke Senterpartiet med på SVs og/eller Arbeiderpartiets merknader. Noe felles alternativ kan derfor være vanskelig å se på dette området. Et av de stedene der Senterpartiet skiller lag med kameratene, er når det gjelder ansettelsesfrihet for den enkelte institusjon. Senterpartiet støtter dette, mens Arbeiderpartiet og SV uttrykker bekymring og mener at friheten kan føre til uakseptabel diskriminering og må forhindres, som det heter i merknadene. Dette betyr at ansettelsesfriheten vanskelig vil kunne overleve en eventuell ny regjering basert på de tre partiene.

Føler Senterpartiet seg bekvem i forhold til partnernes politikk på dette området?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [14:46:52]: Det er nok rett å seia at når det gjeld Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, er privat høgare utdanning eit felt der vi har ulik vektlegging. Det kjem fram både i forhold til betydinga av privat utdanning og i forhold til tilsetjingsfridom. Vi står saman alle tre om at offentleg eige av sentrale utdanningsinstitusjonar er eit viktig prinsipp. Eg er overraska over at Kristeleg Folkeparti har gått vekk frå det.

Når det gjeld tilsetjingsfridom, synest Senterpartiet at det er viktig å vareta den eigenarten og det verdigrunnlaget som den enkelte institusjonen har. Men lat meg òg minna om at det er like viktig at institusjonane ikkje tøyser denne fridomen til å gjelda stillingar som ikkje har læreansvar.

Arne Sortevik (FrP) [14:48:20]: Nå gav representanten Meltveit Kleppa for så vidt en viss avklaring selv for det man ikke klarer å finne i Senterpartiets eget program, nemlig en omtale av private høyskoler. Men vi fikk nå vite at det er et verdifullt tillegg. Men er det så verdifullt at det også får noen offentlige penger med? Det er det interessant å og få et signal om fra det sosialistiske partiet Senterpartiet, dersom de skulle have i en maktposisjon som gjør at de kan få innflytelse over pengestrømmen også til private utdanningsinstitusjoner.

Senterpartiet kjemper sammen med SV for gratisprinsippet, og bra er det. Er det for Senterpartiet et gratisprinsipp som bare skal gjelde dersom studenten velger en offentlig eid institusjon? Eller skal man ta hensyn til at gratisprinsippet også skal gjelde inn i andre institusjoner, eid av andre enn det offentlige?

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [14:49:31]: Eg er overraska over at representanten Sortevik ikkje har fått

tak i Senterpartiet sitt syn når det gjeld privat høgre utdanning. Det kan han finna i innstillinga. Der vil han sjå den sorteringa vi gjer når det gjeld betydning, han vil sjå at vi faktisk seier at vi synest private institusjonar er eit viktig supplement, og han vil sjå at vi legg stor vekt på lik tilgjengelegheit til ulike typar utdanning. Vi sorterer mellom kommersielle aktørar på dette feltet og dei mange institusjonane vi meiner er særskilte viktige verdimesseige og faglege supplement. Difor er det òg slik at vi innanfor dette gratisprinsippet har sagt at her er det visse sider som skal avklarast nærare for å få det heilt på plass.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Ola Elvestuen (V) [14:51:06]: Vi har gjennom Stortingets behandling fått et godt kompromiss om ny universitets- og høyskolelov. Venstre er godt fornøyd med at det er et bredt flertall for Regjeringens lovforslag, samtidig som vi har fått til gode og samlende kompromisser på institusjonenes styringsform og på gratisprinsippet. En samlet komite stiller seg bak forslaget om at universiteter og høyskoler skal kunne velge mellom to ulike styringsformer. Rektor kan, på samme måte som Regjeringen sier i proposisjonen, ansettes eller velges. Også når det gjelder styreleder, gis institusjonene større frihet. Denne løsningen er helt i tråd med de innspill Venstre har fått, og jeg håper dette kan bidra til å skape ro i universitets- og høyskolesektoren. Denne innstillingen sikrer den akademiske friheten og en fortsatt forskningsbasert undervisning.

Universiteter og høyskoler er viktige samfunnsinstitusjoner, som må styres i tråd med deres akademiske egenart og rolle i det sivile samfunn. Venstre vil at den enkelte institusjon kan velge den styringsform som den anser som best egnet. For Venstre innebærer det at institusjonene skal få bestemme om de ønsker å arrangere valg av rektor. Den enkelte institusjon må få bestemme om de ønsker at pedagogisk leder og administrasjonsleder skal være én og samme person i rektor, eller om de ønsker å ha en rektor som er pedagogisk leder, og en administrerende direktør i tillegg. For Venstre er det viktig at ingen grupper, verken eksterne, ansatte eller studenter, har flertall i styret. Dette vil sikre at ansatte og studenter får reell innflytelse. Institusjonene må stimuleres til å konkurrere om studenter på bakgrunn av studiemiljø, faglige spissmiljøer og spesielle studietilbud. Mangfold og satsing på særskilt kompetanse er en grunnleggende verdi ved academia.

Venstre er opptatt av at politisk styring kun skal skje gjennom ressurstildeling og rammebetingelser. Dette vil sikre at viktige beslutninger bygger på kjennskap til den faglige virksomheten og forsvaret av universitetenes autonomi.

Regjeringspartiene sikrer sammen med Arbeiderpartiet flertall for et forslag om å styrke gratisprinsippet. Det slås fast, på samme måte som i proposisjonen, at det ikke skal kunne kreves skolepenger fra studenter for ordinære utdanninger som fører fram til en grad eller yrkesutdanning. Denne tryggheten mener vi i Venstre det er viktig å gi studentene. Vi har og skal ha gratis offentlig høyere utdanning i Norge. For Venstre er det en viktig demokratisk oppgave å sikre alle den samme adgangen til utdanning

og kunnskap uansett sosial og kulturell bakgrunn. Kunnskap er et grunnlag for frihet og demokrati. Derfor er det avgjørende for Venstre at den nye loven om universiteter og høyskoler sikrer gratisprinsippet. Studenter ved statlige universiteter og høyskoler skal ikke betale skolepenger.

Til slutt: Venstre er enig i at kategorien kunsthøyskoler nå går ut av lovteksten. Likevel vil jeg gjerne understreke at Venstre forutsetter at dette også innebærer at kunsthøyskolene i Oslo og Bergen snarest mulig blir vurdert i forhold til akkrediteringsstandardene for vitenskapelige høyskoler og akkreditering for kunstneriske stipendiatprogram tilsvarende doktorgrad.

Jeg håper departementet kan legge til rette for at akkrediteringsprosessen kan gå så raskt som mulig.

Å g o t V a l l e hadde her overtatt presidentplassen.

Eva M. Nielsen (A) [14:54:55]: Jeg skal være kort, men jeg kan ikke avslutte denne debatten uten å komme tilbake til dette med likestilling, for jeg synes at det som skjer i dag, er skuffende.

Som det er sagt gjentatte ganger fra talerstolen, er det stor avstand mellom de stillingene og de mål som oppnås for kvinner og menn i academia. Det er fortsatt slik at menn innehar 85 pst. av professorstillingene. Det er tall fra 2004. For meg er det et klart uttrykk for at det må konkrete handlinger til. Jeg synes slik saken står i dag, at det er for lite offensivt. Institusjonene har i dag et særlig ansvar for likestilling mellom kjønnene – for samtlige stillingskategorier. Komiteen sier jo her:

«Flere kvinner i vitenskapelige stillinger vil derfor være et viktig og nødvendig bidrag til å styrke norsk forskning.»

Men det er da skuffende at man ikke vil gå lenger. Og det er særlig skuffende at Fremskrittspartiet stritter imot ethvert forsøk på å ta steg framover når det gjelder likestilling. Det synes jeg at Fremskrittspartiet skal gå runder på nå når vi skal ha nye programmer, og ikke hele tiden bare se det fra et gutteståsted.

Arbeiderpartiet er veldig bekymret for den manglende likestillinga i academia og er konkret for en handlingsplan. Man kan ikke bare si at det skal være planlegging, det bør være en egen handlingsplan. Det foreslår vi i innstillinga sammen med SV.

Jeg skal stoppe der av hensyn til tida.

Presidenten: Neste taler er statsråd Kristin Clemet.

Før statsråden får ordet, vil presidenten si at om 4 minutter er den reglementsmessige tida for formiddagens møte over. Presidenten har skjont at det er et ønske om å avslutte saken på formiddagens møte. Under forutsetning av at ingen – eller svært få – tegner seg på talerlisten utover den fordelte taletida, altså til treminuttersinnlegg, vil presidenten foreslå at dagens møte fortsetter til dagens kart er ferdigbehandlet. – Det anses vedtatt.

Statsråd Kristin Clemet [14:57:24]: Regjeringens forslag til ny felles universitets- og høyskolelov er, som

det er blitt sagt her i dag, et svar på en bestilling fra Stortinget.

I forbindelse med Kvalitetsreformen har Regjeringen dermed lagt frem fem stortingsmeldinger og fem proposisjoner. Gjennom lovendringer, endringer i finansierings-systemene for både statlige og private institusjoner, innføring av nettobudsjettering, ny studiestøtteordning, ny gradsstruktur og nye evalueringsformer m.m. er det lagt til rette for at Kvalitetsreformens ambisiøse mål dermed skal og kan nås. Reformen er gjennomført med bred og i det store og hele enstemmig støtte i Stortinget. Jeg mener dette har vært en styrke for å sikre at reformen blir gjennomført på en forsvarlig måte.

For Regjeringen har det – faktisk i motsetning til for den forrige regjering – vært en hovedprioritering å sikre finansieringen av Kvalitetsreformen. Reformen er nå fullfinansiert i henhold til sektorens egne beregninger, og det er dermed lagt et godt grunnlag for den implementering som nå skjer.

Den foreliggende innstilling viser at det også er bred politisk enighet om behovet for en samling av regelverket for høyere utdanning i Norge. Frem til nå har reguleringen av høyere utdanning vært til dels fragmentert og uoversiktlig. På den ene side har vi hatt en helhetlig lov for de statlige institusjonene. På den annen side har privathøyskoleloven kun angitt visse minimumskrav for private institusjoner og har på mange måter ikke gjenspeilet det samfunnsansvar som også påhviler disse institusjonene. Både statlige og private institusjoners samfunnsansvar gjenspeiles nå i en styrket formålsparagraf som fastslår at loven skal legge til rette for utdanning og forskning på høyt internasjonalt nivå. I tillegg er institusjonenes ansvar for formidling tydeliggjort som en del av det overordnede formålet.

Med Kvalitetsreformen har både statlige og private institusjoner fått utvidede faglige fullmakter. I loven slås det nå fast at alle universiteter skal ha frihet til selv å opprette og legge ned fag, uten å måtte søke myndighetene om godkjenning i forkant. Med økt institusjonell frihet og med de samme faglige fullmaktene følger det også et større ansvar. Det er derfor naturlig at det nå blir stilt de samme lovmessige krav til den faglige virksomheten ved statlige og private institusjoner. Det er positivt at Stortinget nå gir en såpass samstemt og bred tilslutning til forslaget til felles lov. Dette vitner også om at det i all hovedsak er politisk enighet om at de private institusjonene ikke lenger bare kan betraktes som et supplement til de statlige institusjonenes tilbud, men at de rent de facto utgjør et faglig likeverdig alternativ.

For studentene er etableringen av en felles lov av særlig stor betydning. For det første lovfestes prinsippet om at grader og yrkesutdanninger ved de statlige institusjonene skal være gratis. De språklige endringene som er foretatt i forhold til lovforslaget, er gjort med regjeringspartiernes støtte og innebærer, som vårt forslag, en lovfesting av dagens praksis. Dette gir et klart signal om en klar prioritering av høyere utdanning også i fremtiden. Lovfestingen av gratisprinsippet kommer i en tid hvor det i en rekke land føres debatter om innføring av eller økning i egenbe-

taling for studenter. Også for de private institusjonene blir det lovfestet at statstilskudd og egenbetaling fra studentene skal komme studentene til gode. Dette innebærer at private institusjoner som ønsker offentlig akkreditering eller tilskudd, ikke kan gi utbytte eller drive profittbasert virksomhet. Regjeringen vil nå utrede videre i hvilket omfang institusjoner tilbyr og kan tilby etter- og videreutdanning som betalingsstudier.

For det andre vil en felles lov innebære en styrking av studentenes rettigheter og plikter. Studenter ved private institusjoner får nå klarere krav til deltakelse i beslutende organer. Nye bestemmelser om læringsmiljø, fødselspermisjon, eksamen, sensur og klageadgang skaper større rettslig forutsigbarhet. Like lovmessige rammer ved statlige og private institusjoner vil også legge til rette for større mobilitet for studentene.

Når det gjelder spørsmålet om organiseringen av de statlige institusjonene, er det bred tilslutning til Regjeringens forslag om å videreføre dagens organisering som forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Når det gjelder ledelsesmodellen ved disse institusjonene, tar jeg til etterretning at det i loven nå åpnes for at den enkelte institusjon får valgfrihet mellom dagens modell og den modell som er fremmet i lovforslaget fra Regjeringen, dog slik at rektor i det siste tilfellet skal være ansatt, ikke valgt.

Selv har jeg ingen problemer med den løsningen stortingskomiteen har falt ned på. Jeg mener ledelsesmodellen Regjeringen la frem, er best egnet til å møte institusjonenes utfordringer, men ser samtidig at institusjonene har mestret omstilling også med den modellen de har nå. De endringene som er gjort i Regjeringens forslag, har derfor regjeringspartiernes støtte.

Siden flere har vært opptatt av historien her, er det kanskje lov til å nevne at det kan virke litt underlig at komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet, som ved behandlingen av stortingsmeldingen om Kvalitetsreformen gikk inn for obligatoriske ledelsesmodeller på fakultets- og instituttnivå, nå går så sterkt imot obligatoriske løsninger for organiseringen av institusjonenes toppledelse. Jeg minner også om at regjeringen Stoltenberg i et eget høringsbrev med forslag til endringer i loven foreslo å lovfeste en enhetlig ledelsesmodell som obligatorisk ordning. Men altså: Uansett partienes forhistorie mener jeg man nå har funnet frem til en god og samlende løsning.

Komiteens innstilling fremstår som svært dempet og konstruktiv i forhold til de påstander som har vært frem satt i den offentlige debatten i den senere tid, der det har vært sagt at Regjeringens forslag til modell ville få dramatiske, negative konsekvenser for academia. La meg derfor bare nevne dette som et bidrag til debatten.

I Sverige har man erfaring med en enhetlig ledelsesmodell siden 1998. Denne modellen innebærer at rektor er enhetlig faglig og administrativ leder, og er oppnevnt av departementet etter anbefaling fra institusjonens styre. Institusjonens styre oppnevnes av departementet og består av et flertall eksterne medlemmer. Styrelederen er ekstern og oppnevnt av departementet. I Sverige er de seneste reformer gjennomført av en sosialdemokratisk regje-

ring og har møtt svært lite motstand. Evalueringer som er gjort av ledelsesmodellen i Sverige, viser at de eksterne styrelederne har god innsikt i universitetenes samlede virksomhetsportefølje, og at samarbeidet mellom rektor og styreleder i hovedsak fungerer meget godt. Dette er altså et eksempel på et land hvor man har gått vesentlig lenger enn forslaget fra Regjeringen, uten at det anses som særlig kontroversielt, verken politisk eller i akademia. Jeg mener det gir grunn til refleksjoner over de sterke karakteristikkene som har vært benyttet om Regjeringens forslag.

Regjeringens forslag innebærer som kjent at institusjonene kunne velge om rektor skulle velges eller ansettes. I den valgfrie modellen komiteen nå går inn for, foreslås det at rektor skal være ansatt dersom man velger Regjeringens ledelsesmodell.

Jeg har likevel lyst til å kommentere den debatten som har vært knyttet til om rektor må velges eller ansettes. Fra enkelte hold har det blitt uttalt at rektor må være utpekt ved valg for å kunne forfølge demokratiske prinsipper og ha legitimitet blant institusjonens ansatte. Jeg mener at dette er litt lite nyansert. Også en modell med ansatt rektor forutsetter naturligvis at rektor rekrutteres på en slik måte at rektor har den faglige og ledelsesmessige legitimiteten som er nødvendig for en slik stilling, både i forhold til institusjonens ansatte og studenter og i forhold til institusjonens styre.

Videre mener jeg at eksisterende ordning med valg av rektor i praksis har svakheter som ikke er kommet frem i debatten. En skulle tro at dersom valg av rektor er så grunnleggende viktig for rektors legitimitet som mange har hevdet, ville også valgdeltakelsen være temmelig høy. Sannheten er imidlertid at valgdeltakelsen gjennomgående er ganske lav. Eksempelvis kan det nevnes at tall fra NTNU for rektorvalget i 2001 viser at kun 14 pst. av studentene og de ansatte til sammen avgav stemmer. Tilsvarende tall fra rektorvalget ved Universitet i Oslo samme år viser en valgdeltakelse på kun 4,5 pst. av studentene, mens det for de vitenskapelig ansatte var en deltagelse på 46,5 pst. Ved begge disse institusjonene stilte det to kandidater med klart ulikt program, hvilket burde virke mobiliserende på valgdeltakelsen. En tilsvarende lav valgdeltakelse i andre former for demokratier ville nok ført til en betydelig selvransakelse.

Når de statlige universitetene og høyskolene nå får ytterligere frihet i fastsettelsen av sin egen organisering, er det etter min mening grunn til å understreke at dette også vil medføre et økt ansvar for å sikre at institusjonen har en ledelsesmodell som er robust nok til å møte de utfordringer institusjonen står overfor. Uavhengig av hvilken modell den enkelte institusjonen har for øverste ledelse, er dette en utvikling som krever at institusjonene har omstillingsevne til å møte rammebetingelser som stadig vil være i bevegelse. Institusjonene må derfor ha ansvar for fortløpende å vurdere om den ledelsesmodell de til enhver tid har, gir tilstrekkelig styringsevne til å møte utfordringene.

I loven er det nedfelt et klart prinsipp om institusjonenes faglige uavhengighet av overordnede politiske myndigheter. I den nye loven er denne uavhengigheten styrket

ved at også individuelle ansettelse eller utnevnelser er en del av den akademiske friheten. Som akademiske institusjoner er universiteter og høyskoler avhengig av å ha en faglig uavhengighet for å kunne ha en tilfredsstillende faglig og samfunnsmessig legitimitet. I behandlingen har det vært reist spørsmål om de individuelle akademiske rettigheter for den enkelte ansatte. Jeg er glad for at Stortinget nå ber Regjeringen om en nærmere utredning av mulighetene og behovene for en lovfesting. Regjeringen vil bl.a. komme tilbake til dette i forskningsmeldingen, og jeg har i den forbindelse merket meg representantene Voies og Lyngstads innlegg.

Jeg registrerer også at Stortinget ber Regjeringen om å fremme en sak med vurdering av behovet for egne bestemmelser i lov om universiteter og høyskoler om bruk av åremål og midlertidige ansettelse. Dette vil måtte skje i etterkant av Stortingets behandling av arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven, og Regjeringen ville jo uansett ha måttet fremme en særskilt lovproposisjon med nødvendige justeringer som følge av endringer i disse lovene. Departementet vil derfor ta sikte på å fremme en egen lovproposisjon med nødvendige endringer i den nye UH-loven.

Jeg synes komiteen gjennom sin innstilling har kommet frem til et resultat som jeg mener vil tjene som et godt grunnlag for en samlet sektor. Med en felles lov settes også et foreløpig punktum for de store strukturelle endringer av høyere utdanning som følge av Kvalitetsreformen, endringer som er gjennomført med bred politisk oppslutning. Vi har fått en tidsriktig lov og en lov som studentene, samfunnet og ikke minst institusjonene selv bør se seg godt tjent med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A) [15:07:55]: Folk får selv vurdere hvem som har endret standpunkt under behandlingen av lovforslaget fra Regjeringen. Jeg mener uansett at vi har fått et godt resultat.

En nesten enstemmig komite sier at man er tilfreds med at institusjonene videreføres som forvaltningsorganer med særskilte fullmakter. Statsråd Clemet la i sin tid Ryssdal-utvalgets flertallsforslag i skuffen. I Ot.prp. nr. 79 for 2003-2004 står det følgende:

«Departementet ønsker derfor ikke å fremme forslag om ny obligatorisk tilknytningsform for statlige universiteter og høyskoler nå.»

Jeg vil bare forsikre meg om at statsråden nå tar denne komiteinnstillingen til etterretning, gir forutsigbarhet for institusjonene i forhold til organisasjonsformer for en god stund framover og lar dem konsentrere seg om det viktige: forskning og utdanning.

Statsråd Kristin Clemet [15:09:08]: Personlig finner jeg det ikke helt troverdig at det bare er én tilknytningsform i hele verden som setter disse institusjonene i stand til å møte sine utfordringer, til det har de beste universitetene i verden altfor forskjellige tilknytningsformer.

Men jeg har ingen aktuelle planer om å fremme noe forslag om endring i tilknytningsformen.

I forbindelse med Ryssdal-utvalgets innstilling var det særlig tre ting som var i fokus: Det ene var felles lov, og det var det stor oppslutning om. Det andre var ledelsesmodell, der var det ulike og nyanserte oppfatninger, og Regjeringen fremmet et forslag som nå blir noe justert. Det tredje var – og der var det stor uenighet – spørsmålet om tilknytningsform. Jeg kom da i lys av dette til at jeg ville gå inn for å beholde den nåværende tilknytningsformen, som representanten selv sa, en god stund fremover. Ja, det kan jeg bekrefte: en god stund fremover. Men herfra til evigheten gir jeg ingen garantier.

Arne Sortevik (FrP) [15:10:18]: Et spørsmål om dette med midlertidighet og åremål. Der forsøkte statsråden, slik jeg oppfattet det, nærmest å bagatellisere denne ekstrarunden og sa at dette ville komme som en ekspedisjonssak likevel. Jeg har lyst til å minne om at de partiene som støtter punkt B i den endelige innstillingen, viser betydelig skepsis til omfattende midlertidighet og omfattende bruk av åremål. Jeg har også lyst til å vise til at det som er avlest og fremvist i den odelstingsproposisjonen som nettopp er kommet om arbeidsmiljøloven, dreier seg om kortsiktige, midlertidige forhold av inntil 12 måneders varighet. Det er betydelig distanse mellom 12 måneder og 12 år.

Det kunne vært kjekt om statsråden kunne oppsummere veldig kort hva som er de vesentlige grunnene til at man må lovfeste så lang midlertidighet i loven som angår så mange andre forhold for utdanningsinstitusjonene – hvorfor man velger å gjøre det her og ikke lar det ligge inne i den generelle lovgivningen for forhold knyttet til det å være ansatt.

Statsråd Kristin Clemet [15:11:46]: Det har hele tiden vært klart at vi ville måtte komme tilbake til en justering av UH-loven når arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven er behandlet. Alternativet var å vente til det var behandlet i Stortinget. Det tror jeg ville møtt kritikk fra annet hold, fordi det har vært et sterkt ønske om en felles UH-lov så snart som mulig.

Hvorledes vi kommer til å utforme dette, synes jeg vi, i respekt for Stortinget, må avvende Stortingets behandling av arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven før vi tar stilling til. Til det helt prinsipielle forelå det i sin tid evalueringer som viste at omstillingsevnen ved våre universiteter og høyskoler var for lav, fordi det var en for høy andel faste ansettelse og en stor del av utgiftene var bundet opp i fast lønnsmasse. Det var grunnen til at man i sin tid gikk inn for midlertidighet. Samtidig er det klart at den virksomheten som foregår ved universiteter og høyskoler, i sin natur er langsiktig. Midlertidigheten må ha en viss langsiktig karakter for at den skal kunne fungere meningsfylt ved slike institusjoner.

Som sagt må vi komme tilbake til dette når Stortinget har behandlet arbeidsmiljøloven og tjenestemannsloven – om en da kaller det en justering eller endring. Jeg skal

ikke ta altfor sterke ord i min munn før vi ser hva vi rent faktisk foreslår.

Rolf Reikvam (SV) [15:13:09]: Det var et interessant innlegg på den måten at statsråden tar til etterretning at en enstemmig komite nå har sagt at vi skal ha en annen ledelsesstruktur enn det som statsråden foreslår. Og så bruker hun mesteparten av resten av innlegget til å polemisere mot det som flertallet representerer, og forsvare sin opprinnelige modell. Det synes jeg var litt interessant.

Mitt spørsmål til statsråden går på enhetlig ledelse. Jeg nevnte også i mitt innlegg dette med enhetlig ledelse. Et av argumentene hennes mot den gamle modellen, det som nå blir vedtatt som hovedmodell, har vært at den ikke er enhetlig nok. Mener statsråden at den modellen som vi nå vedtar, kan fungere enhetlig? Bare slik at hun får presisert det.

Så et spørsmål som går på forskning. Komiteens flertall understreker at 50 pst. av tiden for vitenskapelig personell skal brukes til forskning, og at dagens ordning skal fortsette. På hvilken måte vil statsråden følge dette opp i forhold til institusjonene, slik at dette blir presisert og håndtert på en skikkelig måte?

Statsråd Kristin Clemet [15:14:24]: Takk for at man mente det var et interessant innlegg.

Jeg mener ikke at jeg polemiserte, jeg mente at det var viktig å oppklare at Regjeringens opprinnelige forslag ikke innebar at rektor måtte ansettes, slik mange synes å tro, heller ikke forslag om endret styresammensetning eller eksternt flertall. Dessuten synes jeg, når Stortinget går inn for å kunne bruke denne modellen, men da med ansatt rektor, at det er grunnlag for å problematisere og nyansere den forestillingen at rektor så å si ikke har legitimitet og tillit hvis han blir ansatt, for det er helt åpenbart at det må enhver leder ha.

Jeg synes også at den offentlige debatten nok står i en viss kontrast til den debatten vi har her i dag. Det kan jo være mange grunner til det, men jeg synes dette eksemplet fra Sverige kanskje er en illustrasjon på noe av årsaken til det, at det i hvert fall måtte være en interessant tilføelse til debatten. Jeg mener at den modellen Regjeringen har gått inn for, innebærer en enhetlig ledelse. Det vi har i dag, innebærer ikke en integrert enhetlig ledelse på toppen. Noen kaller det for todelt enhetlig ledelse. Man kan kalle det hva man vil, men den er etter min mening ikke enhetlig og ikke integrert. Dermed er det ikke sagt at den ikke nødvendigvis kan fungere.

Når det gjelder akademisk frihet, kommer jeg tilbake til det.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [15:15:41]: 26 jenter fra fem kommunar i Rogaland fekk i juni si godkjenning som sjukepleiarar gjennom Høgskulen Stord Hauge-sund. Felles for alle 26 var ufaglærd praksis som gav formell kompetanse på grunn av desentralisert undervisning. Høgskulen hadde god erfaring med dette forsøket, men manglande finansiering og endring i finansieringssystemet for høgskulane gjer at tilbudet ikkje blir vidareført,

trass i stor interesse. Dette er eitt av mange eksempel på at langt fleire kunne ha fått ei fagleg utdanning, tilført kompetanse til seg sjølve og samfunnet, om høgare utdanning hadde vore meir tilgjengeleg, praktisk og økonomisk. Kvifor så klår sortering mellom utdanning på studiestaden og andre utdanningstilbod? Kvifor går ikkje Regjeringa heller for eit utvida gratisprinsipp?

Statsråd Kristin Clemet [15:16:55]: Denne replikken kunne etterlate det inntrykk at universiteter og høyskoler har fått tilført mindre penger de senere år. Det er helt tvert om. De er blitt bevilget betydelige ekstra midler fra det offentlige, både ekstraordinært i forbindelse med Kvalitetsreformen og som uttelling i forbindelse med det nye finansieringssystemet. Det er jo slik at akkurat i Norge er det offentliges finansiering av våre høyere utdanningsinstitusjoner veldig høy sammenliknet med det man ser i andre land.

Debatten om gratisprinsippet synes jeg er helt merkelig. Jeg hørte ingenting om den før vi nedsatte Ryssdal-utvalget og nevnte i mandatet at de skulle se på gratisprinsippet av den enkle årsak at vi nå skulle ha en felles lov for private og offentlige institusjoner, og da må man se på gratisprinsippet. Så foreslår vi å lovfeste det og går motstrøms i forhold til hele verden. Så er det akkurat som det ikke er nok, at det er noe galt med det. Vi har foreslått å lovfeste prinsippet slik det praktiseres i dag, og det er et mye sterkere vern om gratisprinsippet, for før har jo Stortinget gitt den til enhver tid sittende regjering en åpen fullmakt til å praktisere dette gratisprinsippet. Det var det ingen som var imot inntil for ganske kort tid siden.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Ine Marie Eriksen (H) [15:18:25]: Om noen få minutter kommer Odelstinget til å fatte et bortimot enstemmig vedtak om ny lov om universiteter og høyskoler. Dette vedtaket er – bortsett fra noen få endringer – identisk med Regjeringas forslag. Dette må være en stor overraskelse for dem som bare kjenner saken fra mediene, og som uvegerlig må ha fått inntrykk av at Regjeringas forslag var et frontalangrep på forskningsfriheten og det faglige sjølstyret i academia.

Mange vil utvilsomt også være overrasket over at det i det hele tatt er noe igjen av Regjeringas lovforslag, etter at man i lang tid har fått høre at statsråden i denne saken ville bli påført et alvorlig nederlag. Men enigheten er altså stor, og hvis ikke statsråder får alvorligere nederlag enn dette, har de all grunn til å være fornøyde.

Den store opphisselsen og de store krigsoverskriftene hører imidlertid de siste månedene til. Tonen var en helt annen da lovforslaget ble framlagt. I en uttalelse fra Universitets- og høyskolerådet heter det bl.a.:

«Universitets- og høyskolerådet (UHR) sier seg i hovedsak godt fornøyd med det framlagte utkastet, og har merket seg at det langt på veg er i samsvar med det sektoren har meldt inn tidligere. UHR har videre merket seg at lovutkastet viderefører den autonomi som in-

stitusjonene har fått gjennom endringer i gjeldende lov.»

Universitets- og høyskolerådet gjentok ønsket om valgfrihet når det gjaldt institusjonenes organisasjons- og ledelsesform, men gav ingen signaler som kunne tyde på at rådet oppfattet lovforslaget som et frontalangrep mot sentrale deler av universitetenes tradisjonelle rolle i samfunnet.

Det store spørsmålet blir da: Hvor kom egentlig den store oppstandelsen og det overveldende engasjementet fra, hvis vi går ut fra at Universitets- og høyskolerådets nøkterne – til en viss grad også positive – reaksjon er mer i samsvar med realiteten i saken enn de mest høyrøstede opponentene? Faktisk er vel også den udramatisk komiteinnstillinga et nokså sikkert signal om at ordbruken i denne saken ikke har stått i forhold til virkeligheten. Sannsynligvis har vi hatt å gjøre med minst tre forskjellige grupperinger, med forskjellig utgangspunkt og forskjellig agenda.

For det første: Med utgangspunkt i motstand mot Regjeringas forslag om en obligatorisk styringsmodell har en gruppe velrenommerte og erfarne universitetslærere og forskere rykket ut mot alle de tendensene og tingene de misliker i dagens situasjon i høyere utdanning. Det er de sjølsagt i sin fulle rett til å gjøre, men det ville ha vært et under om gjennomføringa av den omfattende Kvalitetsreformen hadde skjedd uten problemer eller uten at man ble klar over at enkelte ting kunne ha vært håndtert annerledes underveis. De må ha glemt å få med seg at Kvalitetsreformen ble vedtatt av Stortinget i forrige periode, og at alle de prinsippene de nå reagerer på, ble vedtatt etter forslag fra daværende statsråd Trond Giske. Man kan si mye om Trond Giske, men noen varm talsmann for markeds-tilpasning av norsk høyere utdanning er han neppe.

En annen gruppe som har deltatt aktivt, er studentorganisasjonene. De fikk for seg at Regjeringa, som altså er den første som forsøker å lovfeste prinsippet om gratis utdanning, var ute etter å snikinnføre studieavgifter i Norge, og de hadde beviset klart: At noen utdanningsinstitusjoner krever f.eks. kopipenger, ble gjort til forløperen for at de plutselig skulle få studieavgifter på flere titalls tusen kroner pr. år. På dette punktet er lovforslaget og innstillinga et bevis på at kritikken var overspent, og at både lovforslaget og innstillinga bygger på en videreføring av dagens praksis.

Den siste grupperinga som peker seg ut, er Attac og andre samfunnsdebattanter, som ser det hele som en eneste stor konspirasjon, hvor statsråd Clemet skal gjennom «kombinasjonen av markeds mekanismer og byråkratiske styringsprinsipper i framtiden hovedsakelig sørge for å produsere relativt kompetente arbeidstakere til et næringsliv som skal sanke sine komparative konkurransefortrinn fra lydhøre forskningsinstitusjoner».

Dette sitatet er fra Dagbladet 18. januar 2005. Sjølve beviset på denne konspirasjonen er at Clemet «med et selvstendig innspill» skal innlemme private høyskoler og universiteter i det samme systemet som det offentlige.

Nå er det selvfølgelig leit å frata statsråden eiendomsretten til gode forslag, men også i dette tilfellet kommer initiativet fra annet hold. I innstillinga om Kvalitetsreformen er det en enstemmig komite som ber Regjeringa utforme forslag til en felles lov for statlige og private institusjoner innenfor høyere utdanning. Denne såkalte konspirasjonen omfatter altså alle partiene.

Til slutt: Vi får nå en oppdatert og tidsmessig lov, som også er et betydningsfullt skritt på veien mot likestilling mellom private og offentlige institusjoner.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget er klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram 28 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Vidar Bjørnstad på vegne av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og uavhengige representanter
- forslagene nr. 2 og 3, fra Vidar Bjørnstad på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 4 og 5, fra Rolf Reikvam på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 6–22, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og uavhengige representanter
- forslagene nr. 23–27, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen
- forslag nr. 28, fra Rolf Reikvam på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen forberede forskrift til universitets- og høyskoleloven som trekker grensene mellom tilbud som skal være gratis, og etterutdanningstilbud som det vil være anledning til å kreve betaling for. Spørsmålet forutsettes gitt en drøfting og lagt fram for Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 16, fra Fremskrittspartiet og uavhengige representanter, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innarbeide i finansieringsmodellen for høyere utdanning en ordning der institusjonene også får en godtgjørelse for gjennomført eksamen for privatister.»

Forslag nr. 19, fra Fremskrittspartiet og uavhengige representanter, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om eiendomsforvaltning i universitets- og høyskolesektoren.»

Forslag nr. 20, fra Fremskrittspartiet og uavhengige representanter, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2006 legge frem plan for opptrapping av

statstilskudd til private høyere utdanningsinstitusjoner med offentlig godkjenning.»

Forslag nr. 22, fra Fremskrittspartiet og uavhengige representanter, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide forskrifter til lov om universiteter og høyskoler som sikrer felles bestemmelser om tvangsmidler omtalt i § 4-3 (6) for alle typer institusjoner omhandlet i loven.»

Forslag nr. 24, fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen på egnet måte komme tilbake med vurdering av bruk av skikkethetsvurdering innenfor høyere utdanning.»

Forslagene blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak:

A .

L o v

om universiteter og høyskoler

Del I Fellesbestemmelser

Kapittel 1: Lovens formål og virkeområde

§ 1-1 Lovens formål

Denne lov har som formål å legge til rette for at universiteter og høyskoler

- a) tilbyr høyere utdanning på høyt internasjonalt nivå.
- b) utfører forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå.
- c) formidler kunnskap om virksomheten og utbrer forståelse for og anvendelse av vitenskapelige og kunstneriske metoder og resultater, både i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv.

§ 1-2 Lovens virkeområde – universiteter og høyskoler

(1) Loven gjelder for universiteter og høyskoler som gir utdanningstilbud akkreditert etter denne lov eller som har oppnådd akkreditering, jf. § 3-1, som

- a) universitet,
- b) vitenskapelig høyskole eller
- c) høyskole.

(2) Hvilken kategori den enkelte institusjon tilhører avgjøres av Kongen på grunnlag av en faglig vurdering fra Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT).

(3) Kongen kan på grunnlag av en faglig vurdering fra NOKUT bestemme at enkelte av lovens regler skal gjelde tilsvarende for andre institusjoner.

(4) Departementet kan, etter innstilling fra styret, vedta at det kan gjøres avvik fra loven og forskriftene til loven i forbindelse med tidsavgrensede pedagogiske eller organisatoriske forsøk.

(5) Loven gjelder for universiteter og høyskoler med virksomhet i riket. Loven gjelder for Svalbard og Jan Mayen for så vidt ikke annet fastsettes av Kongen. Kon-

gen kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

(6) Loven gjelder ikke for virksomhet som utføres utenfor riket. Kongen kan bestemme at slik virksomhet likevel skal omfattes helt eller delvis av lovens bestemmelser.

(7) Etter avtale med fremmed stat eller internasjonal organisasjon kan lovens virkeområde utvides eller innskrenkes på avgrensede saksområder.

§ 1-3 Institusjonenes virksomhet

Universiteter og høyskoler skal arbeide for å fremme lovens formål ved å:

- a) tilby høyere utdanning som er basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap.
- b) utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid.
- c) forvalte tilførte ressurser effektivt og aktivt søke tilføring av eksterne ressurser.
- d) bidra til å spre og formidle resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid.
- e) bidra til innovasjon og verdiskapning basert på resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid.
- f) legge til rette for at institusjonens ansatte og studenter kan delta i samfunnsdebatten.
- g) bidra til at norsk høyere utdanning og forskning følger den internasjonale forskningsfronten og utviklingen av høyere utdanningstilbud.
- h) samarbeide med andre universiteter og høyskoler og tilsvarende institusjoner i andre land, lokalt og regionalt samfunns- og arbeidsliv, offentlig forvaltning og internasjonale organisasjoner.
- i) tilby etter- og videreutdanning innenfor institusjonens virkeområde.

§ 1-4 Særlig ansvar for enkelte institusjoner

(1) Universiteter og høyskoler har et særlig ansvar for grunnforskning og forskerutdanning innenfor de områder der de tildeler doktorgrad.

(2) Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo, Universitetet i Tromsø og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet har et særskilt nasjonalt ansvar for å bygge opp, drive og vedlikeholde museer med vitenskapelige samlinger og publikumsutstillinger.

(3) Departementet kan gi enkelte institusjoner et særskilt nasjonalt ansvar for forskning eller undervisning på bestemte fagområder. På samme måte kan departementet gi enkelte institusjoner et særskilt nasjonalt ansvar for å bygge opp, drive og vedlikeholde forskningsbiblioteker, kunnskapsbanker og databaser samt museer med vitenskapelige samlinger og publikumsutstillinger for særskilte fagområder.

(4) Departementet kan i samråd med institusjonen legge driften av en nasjonal fellesoppgave til en bestemt institusjon, uten at institusjonens egne styringsorgan har ansvaret for den faglige virksomheten.

§ 1-5 Akademisk og kunstnerisk frihet

(1) Universiteter eller høyskoler kan ikke gis pålegg eller instruksjoner om

- a) læreinnholdet i undervisningen og innholdet i forskningen eller i det kunstneriske og faglige utviklingsarbeidet.
- b) individuelle ansettelses eller utnevnelser.

(2) Institusjoner under denne lov har rett til å utforme sitt eget faglige og verdimeslige grunnlag innenfor de rammer som er fastsatt i eller i medhold av lov.

§ 1-6 Kvalitetssikring

(1) Universiteter og høyskoler skal ha et tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring. Studentevalueringer skal inngå i systemet for kvalitetssikring.

(2) Departementet kan gi nærmere bestemmelser om krav til kvalitetssikringssystem i forskrift.

Kapittel 2: Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen – NOKUT

§ 2-1 NOKUTs oppgaver og myndighet

(1) NOKUT skal være et faglig uavhengig statlig organ som gjennom akkreditering og evaluering skal kontrollere kvaliteten ved norske institusjoner som tilbyr høyere utdanning, samt godkjenne utdanning fra institusjoner som ikke går inn under denne lov. Akkrediterings- og evalueringsevirsomheten skal utformes slik at institusjonene kan dra nytte av den i sitt kvalitetssikrings- og utviklingsarbeid.

(2) NOKUTs oppgaver er:

- a) Evaluering av institusjonenes system for kvalitetssikring.
- b) Akkreditering av institusjoner.
- c) Akkreditering av studietilbud.
- d) Revidering av akkreditering som allerede er gitt.
- e) Evalueringer av betydning for å kunne bedømme kvaliteten i høyere utdanning. Departementet kan pålegge organet å foreta slike evalueringer.
- f) Generell godkjenning av utdanning fra institusjoner som ikke går inn under denne lov.

(3) Departementet kan ikke gi NOKUT pålegg utover det som er hjemlet i lov eller fastsettes av departementet i forskrift, og kan ikke overprøve NOKUTs akkrediteringer.

(4) Alle evalueringer som foretas av NOKUT er offentlige, og NOKUT skal bidra til at disse gjøres kjent.

(5) NOKUTs vedtak overfor private institusjoner kan i forskrift unntas fra bestemmelsene om klage i forvaltningsloven kap. VI.

§ 2-2 NOKUTs styre

(1) NOKUT ledes av et styre som har det overordnede ansvar for virksomheten og de beslutninger som NOKUT treffer.

(2) Styret oppnevnes av Kongen og består av åtte medlemmer. Ett medlem skal være student. Ett medlem skal oppnevnes blant NOKUTs ansatte og skal ha stemmerett i saker som angår de ansattes forhold. Det skal oppnevnes

varamedlemmer, herunder personlige varamedlemmer for de ansattes og studentenes medlemmer. Departementet oppnevner styrets leder.

(3) Styrets funksjonstid er fire år. Studentmedlemmer oppnevnes for to år.

(4) Medlemmer av styret kan ikke inneha ledende stilling eller verv ved institusjoner under denne lov.

(5) Styret ansetter daglig leder for NOKUT på åremål. Åremålsperioden skal være seks år.

Kapittel 3: Faglige bestemmelser – akkreditering

§ 3-1 Akkreditering av studietilbud og institusjoner

(1) Akkreditering forstås i denne lov som en faglig bedømming av om en høyere utdanningsinstitusjon og de studier denne tilbyr, fyller et gitt sett av standarder. Akkrediteringen skal baseres på evaluering foretatt av eksterne sakkyndige oppnevnt av NOKUT. Akkreditering er en forutsetning for at en institusjon kan tilby utdanninger som er etablert med hjemmel i §§ 3-2 og 3-3.

(2) Departementet kan gi forskrift om saksbehandling og fastsetting av standarder som skal legges til grunn for akkrediteringen.

(3) Hvis NOKUT finner at en institusjon ikke lenger oppfylder vilkårene for akkreditering, skal det gis en frist for å rette forholdene. Hvis vilkårene for akkreditering fortsatt ikke er til stede, skal NOKUT trekke akkrediteringen tilbake.

§ 3-2 Grader, yrkesutdanninger og titler

(1) Kongen bestemmer hvilke grader og yrkesutdanninger en institusjon kan gi, den tid det enkelte studium skal kunne gjennomføres på, og hvilken tittel graden eller yrkesutdanningen gir rett til. Departementet kan gi forskrift om et nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner og mål for grader og yrkesutdanninger og om institusjonenes adgang til å gi grader og yrkesutdanninger i samarbeid med andre institusjoner. Departementet kan gi forskrift om krav til høyere grad og om omfang av selvstendig arbeid i høyere grad.

(2) Departementet kan fastsette nasjonale rammeplaner for enkelte utdanninger.

(3) Departementet kan fastsette at bestemte emner inntil 20 studiepoeng skal inngå i en grad.

(4) En institusjon som har rett til å gi doktorgrad eller tilsvarende, kan på de samme fagområder tildele graden æresdoktor (doctor honoris causa) for betydningsfull vitenskapelig eller kunstnerisk innsats, eller fremragende arbeid til gagn for vitenskapen eller kunsten.

(5) Departementet kan, ved forskrift eller enkeltvedtak, forby bruk av titler som uriktig gir inntrykk av å være av samme karakter som titler som er beskyttet etter første eller fjerde ledd, eller som på en misvisende måte er egnet til å forveksles med disse.

(6) Den som forsettlig eller uaktsomt tildeler eller bruker en tittel, alene eller som del av en annen tittel, uten å ha rett til dette etter første eller fjerde ledd, eller i strid med bestemmelse gitt i medhold av femte ledd, straffes med bøter.

§ 3-3 Faglige fullmakter

(1) Institusjoner som er akkreditert som universitet, har fullmakt til selv å bestemme hvilke fag og emner institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for en grad eller yrkesutdanning fastsatt med hjemmel i § 3-2.

(2) Institusjoner som er akkreditert som vitenskapelig høyskole eller høyskole, har fullmakt til selv å bestemme hvilke fag og emner institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for lavere grad eller yrkesutdanning fastsatt med hjemmel i § 3-2. Innenfor de fagområder der de kan tildele doktorgrad eller tilsvarende, bestemmer de selv hvilke fag og emner institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for øvrige grader eller yrkesutdanninger fastsatt med hjemmel i § 3-2. For fagområder der de ikke kan tildele doktorgrad, fastsetter departementet slike bestemmelser.

(3) Styret fastsetter studieplan for det faglige innholdet i studiene, herunder bestemmelser om obligatoriske kurs, praksis og lignende og om vurderingsformer.

(4) Fullmakter etter første og annet ledd kan trekkes tilbake av departementet dersom institusjonene ikke har et tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring, jf. § 1-6.

§ 3-4 Godskriving og godkjenning av annen utdanning

(1) Utdanning fra en institusjon som går inn under denne lov, skal godskrives studenten ved de andre institusjonene med samme antall studiepoeng. Vedkommende institusjon skal påse at det ikke gis dobbel uttelling for samme faginnhold.

(2) NOKUT avgjør, etter søknad fra enkeltpersoner, om utdanning fra utenlandsk høyere utdanningsinstitusjon eller norsk institusjon som ikke går inn under loven, skal godkjennes som likestilt med akkreditert norsk høyere utdanning.

(3) Institusjoner som er akkreditert som universitet, vitenskapelig høyskole eller høyskole, avgjør selv søknader fra enkeltpersoner om godkjenning av annen høyere utdanning som faglig jevn god med utdanning som tilbys ved den enkelte institusjon. Godkjenning etter denne bestemmelsen gir rett til å bruke den tittel som er fastsatt for den utdanningen det er jevnført med.

(4) I særlige tilfeller kan godkjenning etter tredje ledd gis helt eller delvis på grunnlag av kunnskaper som er dokumentert på annen måte enn ved eksamen. Prøve til kontroll av de dokumenterte kunnskaper eller tilleggsprøve kan kreves avlagt.

(5) Departementet kan gi forskrift om godskriving etter første ledd og om saksbehandling og klageadgang etter annet og tredje ledd.

§ 3-5 Fritak for eksamen eller prøve

Fritak for eksamen eller prøve skal gis når det godtgjøres at tilsvarende eksamen eller prøve er avlagt ved samme eller annen institusjon. Det kan også gis slikt fritak på grunnlag av annen velegnet eksamen eller prøve. Dokumentasjon av realkompetanse kan også gi grunnlag for fritak. Departementet kan pålegge institusjonene å samordne praksis. Styret bestemmer om vedkommende avde-

ling eller særskilt organ ved institusjonen skal avgjøre saker om fritak.

§ 3-6 Krav for opptak til høyere utdanning

(1) Det generelle grunnlag for opptak som student (generell studiekompetanse) er fullført og bestått norsk videregående opplæring med de krav til fagsammensetning og timefordeling som departementet fastsetter. Departementet kan fastsette at også annen høvelig utdanning eller kombinasjon av utdanning og yrkespraksis skal være generelt opptaksgrunnlag. Institusjonen skal vurdere om søkere har kvalifikasjoner likeverdig med de fastsatte krav for opptak.

(2) Institusjonene kan gi søkere som er 25 år eller eldre i opptaksåret, opptak til enkeltstudier dersom de på grunnlag av realkompetanse har de nødvendige kvalifikasjoner for vedkommende studium. Departementet kan gi nærmere regler om dokumentasjon, saksbehandling og eventuell samordning.

(3) Departementet kan i forskrift fastsette at institusjonene i særskilte tilfeller kan gjøre unntak fra bestemmelsen om generell studiekompetanse for søkere under 25 år.

(4) Departementet kan i forskrift unnta enkelte studier eller fag fra kravene til generell studiekompetanse.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette spesielle opptakskrav når hensynet til gjennomføringen av studiet gjør dette nødvendig.

(6) Den som er tatt opp som student ved en institusjon under loven, har adgang til åpne studier ved de øvrige, så fremt opptakskravet er generell studiekompetanse og søkeren ikke er tatt opp med hjemmel i andre, tredje eller fjerde ledd.

(7) Styret kan fastsette faglige minstekrav ved opptak til høyere grads studier.

§ 3-7 Studentopptak

(1) Departementet kan gi forskrift om nasjonal samordning av opptak.

(2) Departementet kan gi forskrift om klagebehandling og rangering av søkerne.

(3) Det skal være eget opptak til høyere grads studier.

(4) Departementet kan fastsette adgangsregulering når det er nødvendig etter en samlet vurdering av utdanningen i landet.

(5) Når kapasitetshensyn eller ressurs-hensyn krever det, kan styret selv regulere adgangen til det enkelte studium eller deler av det, innenfor de rammer og mål som gis av departementet.

(6) Dersom en institusjon oppdager at en søker har levert falskt vitnemål eller andre falske dokumenter, kan andre institusjoner under denne lov informeres. Departementet gir nærmere regler om informasjonsrutiner mv.

(7) Dersom en institusjon har rekruttert utenlandske studenter ved å benytte eksterne formidlingstjenester, har institusjonen ansvar for

a) at studentene har fått tilfredsstillende informasjon om de studier vedkommende er opptatt til, herunder om studiets oppbygging, hvilken tid studiet er normert til og hvilke faglige krav som stilles.

b) at studenten har fått tilfredsstillende informasjon om lærestedet, herunder om institusjonens ulike tilbud til studenter.

c) å være informert om på hvilken måte studenten er rekruttert og på hvilke betingelser tjenesten er tilbudt studenten.

§ 3-8 Undervisning

(1) Studieåret er normalt 10 måneder. Styret fastsetter undervisningsterminene. Et fullt studieår er normert til 60 studiepoeng.

(2) Forelesninger er som hovedregel offentlige. Når forelesningenes art tilsier det, eller det er fastsatt egenbetaling for det aktuelle fag eller studium, kan styret likevel bestemme at visse forelesninger bare skal være for institusjonens studenter eller visse grupper av studenter.

§ 3-9 Eksamen og sensur

(1) Universiteter og høyskoler skal sørge for at studentenes kunnskaper og ferdigheter blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte. Vurderingen skal også sikre det faglige nivå ved vedkommende studium. Det skal være ekstern evaluering av vurderingen eller vurderingsordningene.

(2) Styret oppnevner sensor ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering når resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for vedkommende studium. Det skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelse av kandidatens selvstendige arbeid i høyere grad.

(3) Den muntlige del av eksamener og prøver skal være offentlig med mindre hensynet til gjennomføringen av eksamenen eller prøven tilsier noe annet. Styret kan gjøre unntak fra regelen om offentlig eksamen i det enkelte tilfelle etter ønske fra vedkommende eksamenskandidat, når tungtveiende hensyn taler for det.

(4) Sensuren skal foreligge innen tre uker hvis ikke særlige grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid. Styret selv kan gjøre unntak for enkelteksamener og kan i midlertidig forskrift etter sjuende ledd fastsette en lengre frist når det ikke er mulig å skaffe det antall kvalifiserte sensorer som er nødvendig for å avvikle sensuren på tre uker. Styret selv kan i forskrift etter sjuende ledd fastsette lengre frist for avhandlinger og tilsvarende større skriftlige arbeider.

(5) Ved ny sensurering etter §§ 5-2 og 5-3 benyttes minst to nye sensorer, hvorav minst én ekstern. Endring kan gjøres både til gunst og ugunst for klager. Hvis den endelige karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve og klager får medhold i klage på sensuren over den skriftlige del av eksamenen, holdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.

(6) Vurderingsuttrykket ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering skal være bestått/ikke bestått eller en gradert skala med fem trinn fra A til E for bestått og F for ikke bestått.

(7) Styret selv gir forskrift om avleggelse av og gjennomføring av eksamener og prøver, herunder vilkår for å gå opp til eksamen eller prøve på nytt og for adgang til ny

praksisperiode og bestemmelser om oppmelding og vilkår for oppmelding. For utdanninger med nasjonale rammeplaner fastsatt etter § 3-2 annet ledd må forskriften ta utgangspunkt i de eventuelle generelle bestemmelser om eksamen og sensur som gis i rammeplanen. Styret kan delegere til avdeling eller grunnenhet å gi utfyllende regler om forhold som er særegne for den enkelte eksamen.

§ 3-10 Rett til å gå opp til eksamen

(1) Den som oppfyller kravene til opptak, jf. § 3-6, og andre krav for å gå opp til eksamen i vedkommende fag eller studium, har rett til å gå opp til eksamen. Dette gjelder også studenter som ikke er opptatt ved faget eller studiet.

(2) Oppmelding etter denne paragraf kan nektes dersom kandidaten ikke har fulgt obligatorisk undervisning eller gjennomført obligatorisk praksis.

(3) Styret gir forskrift om adgangen til å gå opp til eksamen, og kan fastsette særskilt oppmeldingsfrist for kandidater som går opp til eksamen uten å være tatt opp som student.

(4) Styret kan fastsette at eksamenskandidater som ikke er tatt opp som studenter til vedkommende studium, skal betale et vederlag som dekker institusjonens merutgifter ved å holde eksamen for denne gruppen eller eventuell egenbetaling fastsatt for studiet eller faget. Departementet kan gi forskrift om egenbetaling etter denne bestemmelsen.

§ 3-11 Vitnemål

(1) Institusjonen utferdiger vitnemål om fullført utdanning. Samtidig skal det utferdiges Diploma Supplement. NOKUT kan gi retningslinjer for innholdet i Diploma Supplement.

(2) Den som ikke har avsluttet utdanning, skal på anmodning gis karakterutskrift for de eksamener eller prøver som han eller hun har bestått.

(3) For en kandidat som går opp til eksamen etter § 3-10 første ledd annet punktum, skal det angis på vitnemål eller karakterutskrift dersom kandidatens kunnskaper og ferdigheter er prøvet på en annen måte enn for studenter som er tatt opp ved studiet.

(4) Det skal fremgå av vitnemålet dersom utdanningen er gitt i samarbeid med andre institusjoner, jf. § 3-2 første ledd.

(5) Institusjonen skal tildele autorisasjon for helsepersonell i forbindelse med utstedelse av vitnemål, i den utstrekning det er fastsatt i forskrift gitt i medhold av lov 2. juli 1999 nr. 64 om helsepersonell m.v.

Kapittel 4: Studentenes rettigheter og plikter

§ 4-1 Studentorgan

(1) Studentene ved universiteter og høyskoler kan opprette et studentorgan for å ivareta studentenes interesser og fremme studentenes synspunkter overfor institusjonens styre. Tilsvarende kan studenter ved den enkelte avdeling eller grunnenhet opprette studentorgan for denne.

(2) Ved valg til organ som nevnt i første ledd skal det avholdes urnevalg blant studentene, med mindre det i allmøte enstemmig er bestemt noe annet. Et vedtak om annen valgordning enn urnevalg gjelder kun for første påfølgende valg.

(3) Institusjonen skal legge forholdene til rette slik at studentorganene kan drive sitt arbeid på en tilfredsstillende måte. Omfanget av tilretteleggingen skal spesifiseres i en avtale mellom institusjonen og det øverste studentorgan.

(4) Studentorganene skal høres i alle saker som angår studentene på det aktuelle nivå.

§ 4-2 Utdanningsplan

Mellom institusjonen og studenter som tas opp til studier av 60 studiepoengs omfang eller mer, skal det utarbeides en utdanningsplan. Utdanningsplanen skal inneholde bestemmelser om institusjonens ansvar og forpliktelser overfor studenten, og studentens forpliktelser overfor institusjonen og medstudenter. Departementet kan gi forskrift om innhold i utdanningsplan.

§ 4-3 Læringsmiljø

(1) Styret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentsamskipnadene, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet.

(2) Styret har ansvar for at læringsmiljøet på institusjonen, herunder det fysiske og psykiske arbeidsmiljø, er fullt forsvarlig ut fra en samlet vurdering av hensynet til studentenes helse, sikkerhet og velferd. I utformingen av det fysiske arbeidsmiljøet skal det, så langt det er mulig og rimelig, sørges for

- a) at lokaler, adkomstveier, trapper mv. er dimensjonert og innredet for den virksomhet som drives.
- b) at lokalene har gode lys- og lydforhold og forsvarlig inneklima og luftkvalitet.
- c) at lokalene blir vedlikeholdt og er rene og ryddige.
- d) at lokalene er innredet slik at uheldige fysiske belastninger for studentene unngås.
- e) at virksomheten er planlagt slik at skader og ulykker forebygges.
- f) at tekniske innretninger og utstyr er forsynt med verneinnretninger og blir vedlikeholdt slik at studentene er vernet mot skader på liv og helse.
- g) at lokaler, adkomstveier, sanitæranlegg og tekniske innretninger er utformet på en slik måte at funksjonshemmede kan studere ved institusjonen.
- h) at læringsmiljøet er innrettet for studenter av begge kjønn.
- i) at læringsmiljøet er utformet etter prinsippet om universell utforming.

Departementet kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om krav til læringsmiljøet.

(3) Ved institusjonen skal det være et læringsmiljøutvalg som skal bidra til at bestemmelsene i første og annet ledd blir gjennomført. Utvalget skal delta i planleggingen av tiltak vedrørende læringsmiljø, og nøye følge utviklin-

gen i spørsmål som angår studentenes sikkerhet og velferd. Styret kan tillegge utvalget også andre oppgaver. Læringsmiljøutvalget skal holdes orientert om klager som institusjonen mottar fra studenter vedrørende læringsmiljøet. Læringsmiljøutvalget kan gi uttalelser om disse forholdene. Læringsmiljøutvalget skal gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak som Arbeidstilsynet treffer. Læringsmiljøutvalget rapporterer direkte til styret, og skal hvert år avgi rapport om institusjonens arbeid med læringsmiljø. Studentene og institusjonen skal ha like mange representanter hver i utvalget. Utvalget velger hvert år leder vekselvis blant institusjonens og studentenes representanter.

(4) Institusjonens arbeid med læringsmiljøet skal dokumenteres og inngå som en del av institusjonens interne system for kvalitetssikring etter § 1-6.

(5) Institusjonen skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles ved det enkelte studium.

(6) Arbeidstilsynet fører tilsyn med at kravene i annet ledd overholdes. Lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø kapittel XIII om tilsyn og tvangsmidler m.v. gjelder tilsvarende så langt det passer. Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om tilsyn og tvangsmidler for å fremme overholdelse av denne paragraf.

§ 4-4 Studentenes representasjon i institusjonens organer

(1) Studentene skal ha minst 20 prosent av medlemmene i alle kollegiale organ som tildeles beslutningsmyndighet. Der dette ikke utgjør mer enn ett medlem, skal studentene ha rett til å møte med ytterligere en student med tale- og forslagsrett.

(2) Bestemmelsen i første ledd kan fravikes dersom det delegerende organ enstemmig bestemmer noe annet.

§ 4-5 Rett til fødselspermisjon

(1) En student som får barn under studiene, skal gis rett til permisjon fra studiene under svangerskap og til omsorg for barn. Studenten skal ha rett til å gjenoppta sine studier på tilsvarende nivå som før permisjonen. Bestemmelsene i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø §§ 31 og 32 gjelder så langt de passer.

(2) Universiteter og høyskoler skal legge til rette for at studenter som er i permisjon etter første ledd, kan gjenoppta sine studier så raskt som mulig etter endt permisjon.

§ 4-6 Studentenes taushetsplikt

En student som i studiesammenheng får kjennskap til noens personlige forhold, har taushetsplikt etter de regler som gjelder for yrkesutøvere på vedkommende livsområde. Institusjonen skal utarbeide taushetsplikterklæring som må underskrives av de studenter dette er aktuelt for.

§ 4-7 Annullering av eksamen eller prøve

(1) Styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, kan annullere eksamen eller prøve eller godkjenning av kurs hvis studenten

a) ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for ureddelig opptreden har skaffet seg adgang til å gå opp til vedkommende eksamen eller prøve, eller til å delta i vedkommende kurs, eller

b) har forsøkt å fuske eller forsettlig eller grovt uaktsomt har fusket ved avleggelsen av, eller forut for endelig sensur av, vedkommende eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs.

(2) Styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, kan annullere godskrivning eller godkjenning av utdanning, eller fritak for eksamen eller prøve, hvis studenten har oppnådd dette ved hjelp av falskt vitnemål eller annen form for ureddelig opptreden.

(3) Vedtak om annullering etter første og annet ledd kan påklages til departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, jf. § 5-1 sjuende ledd.

(4) Adgangen til annullering foreldes ikke.

(5) Etter avgjørelse om annullering pliktes eventuelt vitnemål eller karakterutskrift tilbakelevert institusjonen. Bli ikke vitnemålet eller karakterutskriften tilbakelevert institusjonen i rett tid, kan denne kreve namsmannens hjelp til tilbakelevering i samsvar med reglene i tvangsfullbyrdelseslovens kap. 13.

(6) Hvis vitnemålet kan danne grunnlag for autorisasjon for yrkesutøving, skal institusjonen gi melding om annulleringen til vedkommende myndighet.

(7) Andre institusjoner under denne lov kan informeres om annullering av eksamen eller prøve. Departementet kan gi nærmere regler om informasjonsrutiner mv.

§ 4-8 Utestenging og bortvisning

(1) En student som tross skriftlig advarsel fra styret gjentatte ganger opptrer på en måte som virker grovt forstyrrende for medstudenters arbeid eller for virksomheten ved institusjonen ellers, kan etter vedtak av styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, bortvises fra nærmere bestemte områder ved institusjonen for inntil ett år. Hvis en student etter skriftlig advarsel fra styret fortsatt ikke respekterer slik bortvisning, kan styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, utestenge ham eller henne fra studiet i inntil ett år.

(2) En student som grovt klanderverdig har opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse for pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som studenten har å gjøre med som del i klinisk undervisning eller praksisopplæring, eller som gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmelig opptreden overfor disse, kan etter vedtak av styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, utestenges fra studiet i inntil tre år. Institusjonen skal informere Sosial- og helsedirektoratet om utestenging etter dette alternativ når det gjelder studenter som følger utdanninger som kan utløse rett til autorisasjon etter helsepersonelloven § 48 første ledd.

(3) En student som har opptrådt slik som beskrevet i § 4-7 første eller annet ledd, kan ved vedtak av styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, utestenges fra institusjonen og fratras retten til å gå opp til eksamen ved

institusjoner under denne lov i inntil ett år. Departementet gir nærmere regler om informasjonsrutiner mv.

(4) Vedtak om bortvisning eller utestenging treffes med minst to tredels flertall. Vedtak om slik reaksjon kan påklages av studenten etter reglene i forvaltningsloven. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, jf. § 5-1 sjuende ledd, er klageinstans.

(5) Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om bortvisning eller utestenging er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel etter første ledd er gitt. Utgiftene til dette dekkes av institusjonen.

§ 4-9 Utestenging grunnet straffbare forhold – politiattest

(1) I studier der studenter kommer i kontakt med pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre som del av klinisk undervisning eller praksisopplæring, kan det kreves at studentene legger frem politiattest ved opptak til, eller underveis i studiet.

(2) Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt eller dømt for seksuelle overgrep, grove voldsbrytelser eller straffbare forhold vedrørende besittelse og bruk eller omsetning av narkotiske stoffer eller medikamenter. Hvis det er gitt særlige regler om politiattest for bestemte typer yrkesutøving, gjelder disse tilsvarende for studenter som deltar i praksisopplæring eller klinisk undervisning.

(3) Den som er dømt for forhold som innebærer at hun eller han må anses som uskikket til å delta i arbeid med pasienter, klienter, barnehagebarn, elever eller andre, kan utestenges fra praksisopplæring eller klinisk undervisning hvor slik deltakelse må anses som uforvarsvarlig på grunn av den kontakt studenten får med disse i denne forbindelse.

(4) Den som er siktet eller tiltalt for straffbart forhold som omtalt i annet ledd, jf. åttende ledd, kan utestenges fra praksisopplæring eller klinisk undervisning til rettskraftig dom foreligger eller saken er henlagt, hvis dette er nødvendig av hensyn til sikkerhet eller behandlingsmiljø for pasienter, klienter, barn, elever eller andre som studenten vil komme i kontakt med i denne forbindelse.

(5) En nasjonal nemnd oppnevnt av departementet avgjør, etter uttalelse fra styret selv eller institusjonens klagenemnd, om studenten skal nektes retten til å delta i klinisk undervisning eller praksisopplæring. Forvaltningsloven § 42 gjelder tilsvarende. Nemnda skal ha fem medlemmer. Lederen skal fylle de lovbestemte kravene til lagdommer, og to av medlemmene skal oppnevnes etter forslag fra studentenes organisasjoner.

(6) Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, jf. § 5-1 sjuende ledd, er klageinstans for nemndas vedtak.

(7) Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om utestenging fra klinisk undervisning eller praksisopplæring er reist i den nasjonale nemnda. Utgiftene til dette dekkes av institusjonen.

(8) Kongen gir forskrifter om hvilke studier som skal omfattes av første ledd, om hvilke straffbare forhold som kan føre til utestenging, og om saksbehandlingen.

§ 4-10 Utestenging etter skikkethetsvurdering

(1) Kongen kan fastsette at i enkelte utdanninger skal institusjonen vurdere om den enkelte student er skikket for yrket. Skikkethetsvurdering skal foregå gjennom hele studiet.

(2) Vitnemål for fullført utdanning forutsetter at studenten er vurdert som skikket for yrket.

(3) Styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, kan etter innstilling fra en egen skikkethetsnemnd vedta at en student ikke er skikket for yrket. En student som ikke er skikket for yrket, kan utestenges fra studiet.

(4) Vedtak om at en student ikke er skikket og om utestenging, treffes med minst to tredels flertall. Vedtak kan påklages av studenten etter reglene i forvaltningsloven. Departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, jf. § 5-1 sjuende ledd, er klageinstans.

(5) Studenten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak er reist i skikkethetsnemnda. Utgiftene til dette dekkes av institusjonen.

(6) Departementet gir forskrift om skikkethetsvurdering i de enkelte utdanninger.

§ 4-11 Domstolsprøving av vedtak om bortvisning eller utestenging

(1) Studentene kan bringe vedtak om bortvisning, utestenging og skikkethetsvurdering inn for prøving ved tingretten i den rettskrets institusjonens administrasjon har sitt sete. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger.

(2) Forliksmegling foretas ikke. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet, herunder også honorar til saksøkers advokat.

(3) Retten kan prøve alle sider av vedtaket.

Kapittel 5: Klage

§ 5-1 Klagenemnd og særskilte nasjonale klageorgan

(1) Universiteter og høyskoler skal opprette en klagenemnd som skal behandle klager over enkeltvedtak og, etter styrets bestemmelse, andre klagesaker for studentene.

(2) Klagenemnda skal ha fem medlemmer med personlige varamedlemmer. Leder og varamedlem for leder skal fylle de lovbestemte krav for lagdommere. Leder og varamedlem for leder skal ikke være ansatt ved institusjonen. To av medlemmene skal være studenter.

(3) Representanter for institusjonens eier eller medlem av institusjonens styre kan ikke være medlem av klagenemnda.

(4) Klagenemnda er vedtaksfør når lederen eller varamedlem for leder og to andre medlemmer er til stede.

(5) Klagenemndas vedtak i klagesaker kan ikke påklages.

(6) Departementet kan gi forskrift om saksbehandlingen i klagesaker.

(7) Departementet kan opprette særskilte nasjonale klageorgan som skal behandle klager over enkeltvedtak for bestemte områder.

§ 5-2 Klage over formelle feil ved eksamen

(1) Den som har vært oppe til eksamen eller prøve, kan klage over formelle feil innen tre uker etter at han eller hun er eller burde være kjent med det forhold som begrunner klagen. Slik klage avgjøres av styret selv eller institusjonens klagenemnd.

(2) Hvis det er begått feil som kan ha hatt betydning for studentens prestasjon eller bedømmelsen av denne, skal sensurvedtaket oppheves. Hvis feilen kan rettes opp ved ny sensur av innleverte arbeider, foretas ny sensurering. I motsatt fall holdes ny eksamen eller prøve med nye sensorer. Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan påklages etter reglene i § 5-3.

(3) Er krav om begrunnelse for eller klage over karakterfastsettingen fremsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra studenten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger.

(4) Finner styret eller klagenemnden at det er begått formelle feil, og det er rimelig å anta at dette kan ha hatt betydning for en eller flere kandidaters prestasjon eller bedømmelse av denne, kan det bestemmes at det skal foretas ny sensurering eller holdes ny eksamen eller prøve.

§ 5-3 Klage over karakterfastsetting – rett til begrunnelse

(1) Studenten har rett til å få en begrunnelse for karakterfastsettingen av sine prestasjoner. Ved muntlig eksamen eller bedømmelse av praktiske ferdigheter må krav om slik begrunnelse fremsettes umiddelbart etter at karakteren er meddelt. Ved annen bedømmelse må krav om begrunnelse fremsettes innen én uke fra kandidaten fikk kjennskap til karakteren, likevel ikke mer enn tre uker fra karakteren ble kunngjort.

(2) Begrunnelse skal normalt være gitt innen to uker etter at kandidaten har bedt om dette. I begrunnelsen skal det gjøres rede for de generelle prinsipper som er lagt til grunn for bedømmelsen og for bedømmelsen av kandidatens prestasjon. Begrunnelse gis muntlig eller skriftlig etter sensors valg.

(3) Hvis det er gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen, skal disse være tilgjengelige for studentene etter at karakterer er fastsatt.

(4) En student kan klage skriftlig over karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultat er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. Er krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage over formelle feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av vurderingen fremsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra studenten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger. Ved bruk av løpende vurdering kan institusjonen bestemme om studenten skal fremsette klage etter vurdering av separat prøve, oppgave eller annen vurdering, eller om klage skal fremsettes når resultatet fra fag, emne eller emnegruppe er kunngjort.

(5) Bedømmelse av muntlig prestasjon og vurdering av praksisopplæring eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve, kan ikke påklages. Forprøver kan bare påklages når prøven ikke er bestått.

(6) Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragraf kan ikke påklages.

Kapittel 6: Ansettelse

§ 6-1 Generelt

Ved ansettelser m.m. ved institusjoner under denne lov gjelder de alminnelige regler i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø og lov 4. mars 1983 nr. 3 om statstjenestemenn m.m., med de særregler som følger av denne lov.

§ 6-2 Likestilling

Universiteter og høyskoler skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for likestilling mellom kjønnene for samtlige kategorier av stillinger ved institusjonen.

§ 6-3 Utlysing av og ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger

(1) Ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger foretas av styret, eller etter styrets beslutning av underordnet organ eller ett eller flere ansettelsesutvalg. Styret selv fastsetter sammensetningen av ansettelsesutvalget. Studentene skal være representert i ansettelsesorganet, hvis ikke styret enstemmig bestemmer noe annet.

(2) Ansettelsesorganet utlyser selv undervisnings- og forskerstillinger. Hvis det ene kjønn er klart underrepresentert innen den aktuelle stillingskategori på vedkommende fagområde, skal de som er av dette kjønn spesielt inviteres til å søke.

(3) Ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger skjer på grunnlag av innstilling. Innstilling skjer ut fra sakkyndig bedømmelse etter den stillingsbeskrivelse som er gitt i utlysing og betenkning. Ansettelsesorganet kan avgjøre at det i tillegg skal gjennomføres intervju, prøveforelesninger eller andre prøver. Ansettelsesorganet kan i særskilte tilfeller bestemme at kravet om sakkyndig bedømmelse kan fravikes for undervisnings- og forskerstillinger som ikke er førstestillinger eller professorstillinger. Når det foretas sakkyndig bedømmelse, skal begge kjønn være representert blant de sakkyndige. Det skal legges vekt på likestillingshensyn ved ansettelse. I stillinger hvor det stilles krav om pedagogiske kvalifikasjoner, skal det foretas en særskilt vurdering av om søkerne oppfyller disse. Styret gir nærmere regler om bedømmelsen, jf. likevel sjettede ledd.

(4) Når særlige grunner taler for det, kan styret foreta ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger uten forutgående kunngjøring. Slik ansettelse kan ikke foretas hvis mer enn ett medlem av styret motsetter seg dette.

(5) Styret selv bestemmer hvem som skal innstille og fastsetter nærmere regler om innstilling m.m.

(6) Departementet kan gi forskrift om fremgangsmåte og kriterier for ansettelse eller opprykk i undervisnings- og forskerstilling.

§ 6-4 Ansettelse på åremål

(1) Ansettelse på åremål kan benyttes for:

- a) rektor

- b) administrerende direktør
- c) prorektor
- d) leder for avdeling og grunnenhet
- e) undervisnings- og forskerstillinger når vedkommende skal delta i prosjekt
- f) postdoktorstillinger
- g) stipendiater
- h) vitenskapelige assistenter
- i) spesialistkandidater
- j) undervisnings- og forskerstillinger når skapende eller utøvende kunstnerisk kompetanse inngår som et vesentlig element i kompetansekravet

(2) Åremålsperioden etter første ledd bokstavene a, c og d, skal være fire år. Ingen kan være ansatt på åremål etter bokstavene a og c i en sammenhengende periode på mer enn åtte år, og ikke mer enn tolv år etter bokstav d. Når særlige grunner taler for det, kan departementet, etter forslag fra styret, fastsette en annen åremålsperiode enn fire år.

(3) Åremålsperioden for ansatte nevnt i første ledd bokstavene e og j, kan være fire til seks år. Ingen kan være ansatt på åremål etter denne bestemmelsen i en sammenhengende periode på mer enn tolv år.

(4) For stillinger etter første ledd bokstavene f til i gir departementet forskrift om varighet, arbeidets omfang og innhold og om adgangen til å fornye ansettelsesforholdet.

§ 6-5 Midlertidig ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger

(1) Dersom det til fast vitenskapelig stilling ved en høyere utdanningsinstitusjon ikke har meldt seg søker som etter fastsatte vilkår eller sakkyndig bedømmelse er klart kvalifisert for fast ansettelse, og det ikke er sannsynlig at kvalifisert søker vil melde seg ved ny kunngjøring, kan likevel en søker ansettes for begrenset tid når:

- a) muligheten for tidsbegrenset ansettelse er nevnt i kunngjøringen, og
- b) vedkommende, etter ansettelsesmyndighetens vurdering, har forutsetninger for å skaffe seg de nødvendige kvalifikasjoner i løpet av ansettelsesperioden.

Ansettelsesmyndigheten fastsetter ansettelsesperioden, som ikke må vare over tre år. Ansettelsesperioden kan dog forlenges med den tid det tar å få gjennomført en forsvarlig vurdering av vedkommendes kvalifikasjoner, men ikke ut over seks måneder. Tidsrommet kan deretter ikke forlenges, og ny tidsbegrenset ansettelse av vedkommende kan heller ikke skje. Ved utløpet av ansettelsesperioden har vedkommende krav på å bli vurdert for fast ansettelse før stillingen kunngjøres på ny.

(2) Dersom det ikke har vært mulig å få søkere som tilfredsstillende kompetansekravene for ansettelse etter første ledd, og det på grunn av undervisningssituasjonen er helt nødvendig å foreta ansettelse, kan det foretas midlertidig ansettelse for inntil tre år og seks måneder i lavere stilling som vedkommende tilfredsstillende kompetansekravene til.

(3) Permisjoner som vedkommende har krav på etter lov eller tariffavtale, skal ikke medregnes ved beregning av ansettelsesperioden etter denne paragraf.

§ 6-6 Særregler for visse typer bistillinger

Det kan nyttes midlertidig ansettelse i inntil 20 prosent av undervisnings- og forskerstilling. Departementet kan gi forskrift om varighet og vilkår for fratredelse.

§ 6-7 Enerett til bruk av visse stillingstitler

(1) Stillingsbetegnelsen professor kan bare benyttes om stillinger på høyeste vitenskapelige eller kunstneriske nivå ved universiteter og høyskoler som har akkreditering som institusjon eller for enkeltstudier etter denne lov. Departementet kan bestemme at andre titler på undervisnings- og forskerstillinger skal gis tilsvarende beskyttelse.

(2) Såfremt NOKUT bekrefter at annen institusjon, som ikke kommer inn under denne lov, tilbyr høyere utdanning og utfører forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid av tilsvarende nivå på ett eller flere fagfelt, kan departementet bestemme at professortittelen og annen beskyttet tittel kan benyttes ved slik institusjon. Bedømmelsen av kvalifikasjonene skal i det vesentlige være den samme som ved institusjon som går inn under denne lov.

(3) Den som har hatt stilling med vernet tittel etter første ledd i minst ti år, eller som etter kortere tjenestetid blir pensjonert fra slik stilling, har rett til å bruke tittelen.

(4) Den som er avskjediget eller fradømt sin stilling, har ikke rett til å bruke vernet tittel.

(5) Den som forsettlig eller uaktsomt bruker en vernet tittel, alene eller som del av tittel, kan straffes med bøter.

Kapittel 7: Diverse bestemmelser

§ 7-1 Egenbetaling

(1) Statlige universiteter og høyskoler kan ikke kreve egenbetaling fra studenter for ordinære utdanninger som fører frem til en grad eller yrkesutdanning. Departementet kan i særskilte tilfeller, etter søknad, godkjenne unntak fra denne bestemmelse.

(2) Private universiteter og høyskoler skal la statlige driftstilskudd og egenbetaling fra studentene komme studentene til gode. Institusjoner som mottar statstilskudd, kan ikke gi økonomisk utbytte eller på annen måte overføre overskudd til eier eller dens nærstående.

(3) Departementet kan fastsette forskrift om universiteter og høyskolars adgang til å ta egenbetaling fra studenter og om adgangen til å kreve inn andre utgifter knyttet til studiene.

§ 7-2 Beskyttelse av universiteters og høyskolars egenavn

(1) Kongen fastsetter navn for statlige universiteter og høyskoler. Private universiteter og høyskoler fastsetter selv sitt navn. Universiteters og høyskolars egenavn skal beskrive hvilken institusjonskategori institusjonen tilhører. Institusjonens egenavn skal registreres i Enhetsregisteret.

(2) Bare institusjon som er akkreditert som vitenskapelig høyskole eller universitet kan benytte slik betegnelse. Betegnelsen høyskole kan bare benyttes av institusjoner som er akkreditert som høyskole eller som er akkreditert for å tilby enkeltstudier etter denne lov.

(3) Departementet kan, ved forskrift eller enkeltvedtak, forby bruk av institusjonsbetegnelse eller navn som uriktig gir inntrykk av å ha slik godkjenning, eller som er egnet til å forveksles med en betegnelse nevnt i annet ledd.

(4) Departementet kan etter søknad gi dispensasjon for etablerte sammensatte betegnelser som ikke er egnet til å forveksles med betegnelse nevnt i annet ledd. Departementet bestemmer hvilke betegnelser institusjonene skal benytte på andre språk.

(5) Den som i strid med bestemmelsene i denne paragraf forsettlig eller uaktsomt bruker en vernet institusjonsbetegnelse, kan straffes med bøter.

§ 7-3 Bevilling som statsautorisert translator

(1) Departementet gir bevilling som statsautorisert translator. Departementet kan gi forskrifter om vilkårene knyttet til slik bevilling. Tittelen statsautorisert translator kan bare benyttes av den som er gitt bevilling i henhold til denne bestemmelse.

(2) Den som i strid med bestemmelsen i første ledd forsettlig eller uaktsomt bruker slik tittel, alene eller som del av tittel, kan straffes med bøter.

§ 7-4 Ansatte i vitenskapelig samling

Den som er ansatt ved vitenskapelig samling må ikke uten samtykke fra styret holde egne samlinger av samme eller lignende art, eller for egen regning drive handel eller bytte med saker som hører til slik samling.

§ 7-5 Grunnlagsmateriale for almanakker

Universitetet i Oslo skal utarbeide det astronomiske grunnlagsmateriale som trengs for utgivelse av almanakker og kalendere i Norge.

§ 7-6 Forholdet til annen lovgivning

(1) Bestemmelsene om taushetsplikt i forvaltningsloven §§ 13 til 13e gjelder for universiteter og høyskoler.

(2) Avgjørelse om godkjenning og godskriving av utdanning etter § 3-4, fritak for eksamen eller prøve etter § 3-5, opptak av studenter etter §§ 3-6 og 3-7, rett til å gå opp til eksamen etter § 3-10, annullering av eksamen eller prøve etter § 4-7 og bortvisning og utestengning etter §§ 4-8 til 4-10 regnes som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det samme gjelder avgjørelse i sak om klage over formelle feil ved eksamen etter § 5-2.

(3) Universiteter og høyskoler skal regnes som offentlige organer etter lov 9. juni 1978 nr. 45 om likestilling mellom kjønnene (likestillingsloven) § 21.

Del II Private universiteter og høyskoler

Kapittel 8: Diverse bestemmelser – private institusjoner

§ 8-1 Institusjonens ledelse – styret

(1) Private universiteter og høyskoler under denne lov skal ledes av et styre som øverste organ.

(2) Styret skal ha representanter fra studenter og ansatte. Styret skal ha en sammensetning på minst fem medlemmer. Hvis styret har mer enn ti medlemmer, skal hver av gruppene studenter og ansatte ha minst to medlemmer hver. Kravene i likestillingsloven § 21, jf. § 7-6 tredje ledd, om representasjon av begge kjønn, skal være oppfylt innen den enkelte valgkrets.

(3) Det skal være størst mulig åpenhet om styrets arbeid.

§ 8-2 Delegasjon

(1) Alle beslutninger ved private universiteter og høyskoler truffet av andre enn styret, treffes etter delegasjon fra styret og på styrets ansvar.

(2) Styret kan delegere sin avgjørelsesmyndighet til andre ved institusjonen i den utstrekning det ikke følger av denne lov at styret selv skal treffe vedtak, eller det er andre særlige begrensninger i adgangen til å delegere.

§ 8-3 Statstilskudd

(1) Private universiteter og høyskoler som tilfredsstiller de krav som oppstilles i denne lov, kan etter søknad til Kongen kjøennes berettiget til statstilskudd til dekning av driftskostnader for utdanninger som er akkreditert av NOKUT.

(2) Styret ved private universiteter og høyskoler skal hvert år avlegge årsregnskap med redegjørelse for resultatene av virksomheten og budsjett for kommende år.

(3) Departementet fører tilsyn med private universiteter og høyskoler som mottar statstilskudd. Departementet kan gi nærmere bestemmelser om årsregnskap og tilsyn i forskrift.

Del III Statlige universiteter og høyskoler

Kapittel 9: Styret

§ 9-1 Ansvar for institusjonens virksomhet

(1) Styret er det øverste organet ved institusjonen. Det har ansvar for at den faglige virksomheten holder høy kvalitet og for at institusjonene drives effektivt og i overensstemmelse med de lover, forskrifter og regler som gjelder, og de rammer og mål som gis av overordnet myndighet.

(2) Alle beslutninger ved institusjonen truffet av andre enn styret, treffes etter delegasjon fra styret og på styrets ansvar. Styret kan delegere sin avgjørelsesmyndighet til andre ved institusjonen i den utstrekning det ikke følger av denne lov at styret selv skal treffe vedtak, eller det er andre særlige begrensninger i adgangen til å delegere.

§ 9-2 Styrets oppgaver

(1) Styret skal trekke opp strategien for institusjonens utdannings- og forskningsvirksomhet og annen faglig virksomhet og legge planer for den faglige utvikling i samsvar med de mål som er gitt av overordnet myndighet for sektoren og institusjonen.

(2) Styret skal fastsette mål og resultatkrav og har ansvaret for at institusjonens økonomiske ressurser og eien-

dom disponeres i overensstemmelse med bestemmelser om dette gitt av overordnet myndighet, og etter forutsetninger for tildelte bevilgninger eller andre bindende vedtak.

(3) Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse av virksomheten. Styret skal fastsette instruks for institusjonens daglige ledelse.

(4) Styret selv fastsetter virksomhetens interne organisering på alle nivåer. Organiseringen må sikre at studentene og de ansatte blir hørt.

(5) Styret skal hvert år, etter nærmere retningslinjer gitt av departementet, avgi årsregnskap med redegjørelse for resultatene av virksomheten og legge frem forslag til budsjett for kommende år.

(6) Det skal i størst mulig grad være åpenhet om styrets arbeid.

§ 9-3 Styrets sammensetning

(1) Styret har elleve medlemmer og består av styreleder, tre medlemmer valgt blant ansatte i undervisnings- og forskerstilling, ett medlem valgt blant de teknisk og administrativt ansatte, to medlemmer valgt blant studentene og fire eksterne medlemmer. Hvis rektor er valgt etter § 10-1, er rektor styrets leder. Hvis rektor er ansatt etter § 10-4, erstattes rektor av ett medlem valgt blant ansatte i undervisnings- og forskerstilling, og departementet utpeker ett av de eksterne medlemmene til å være styrets leder.

(2) Styret selv kan fastsette annen styresammensetning enn bestemt i første ledd. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst to tredeler av styrets medlemmer. Ansatte i undervisnings- og forskerstilling, teknisk og administrativt ansatte, studenter og eksterne skal være tilfredsstillende representert i styret. Ingen av disse gruppene skal ha flertall alene. § 4-4 første ledd gjelder tilsvarende.

(3) Styret selv kan fastsette at styret skal ha et flertall av eksterne medlemmer. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst to tredeler av styrets medlemmer. Ansatte i undervisnings- og forskerstilling, teknisk og administrativt ansatte og studenter skal være tilfredsstillende representert i styret. § 4-4 første ledd gjelder tilsvarende.

(4) Styremedlemmer og rektor har krav på en rimelig godtgjøring for vervet, etter regler fastsatt av styret. Departementet kan fastsette retningslinjer for godtgjøring til styremedlemmer og styreleder.

(5) Departementet kan i særlige tilfeller fastsette annen styresammensetning enn bestemt i første ledd eller fastsatt etter tredje ledd.

§ 9-4 Valg og oppnevning av styret

(1) Styremedlemmer som er ansatt ved institusjonen, og varamedlemmer for disse, velges for fire år. Valget foretas særskilt for de to gruppene ansatte i undervisnings- og forskerstilling og ansatte i teknisk eller administrativ stilling.

(2) Hvis de midlertidig ansatte i undervisnings- og forskerstilling utgjør mer enn 25 prosent av de ansatte i undervisnings- og forskerstilling ved institusjonen, skal denne gruppen velge ett av styremedlemmene fra de an-

satte i undervisnings- og forskerstilling. Det skal foretas særskilt valg for denne gruppen. Slikt styremedlem velges for ett år.

(3) Styremedlemmer fra studentgruppen, og varamedlemmer for disse, velges for ett år.

(4) Et styremedlem blir stående inntil nytt styremedlem er valgt selv om tjenestetiden er utløpt. Når særlige forhold foreligger, har et styremedlem rett til å tre tilbake før tjenestetiden er ute. Styret og gruppen som har valgt styremedlemmet, skal gis rimelig forhåndsvarsel.

(5) Forslag til eksterne styremedlemmer, herunder styreleder, og varamedlemmer for disse, fremmes av institusjonens styre. For Samisk høyskole fremmes forslag av høyskolens styre og av Sametinget. For kunsthøyskolene fremmes forslag av høyskolens styre og av Norsk kulturråd. Departementet oppnevner på fritt grunnlag eksterne medlemmer, herunder styreleder, og varamedlemmer for disse for fire år.

(6) Styret selv kan bestemme at visse stillinger ikke er valgbar til institusjonens styre.

(7) Ingen kan gjenvelges som styremedlem hvis vedkommende vil ha fungert i dette verv i et sammenhengende tidsrom på åtte år ved begynnelsen av den nye valgperioden.

(8) Kravene i likestillingsloven § 21 om representasjon av begge kjønn skal være oppfylt innen den enkelte valgkrets.

(9) Styret selv fastsetter nærmere regler om valgene.

§ 9-5 Plikt til å ta imot og utføre tillitsverv

(1) En ansatt som blir valgt til styret eller andre tillitsverv ved institusjonen, har plikt til å ta imot vervet. Den som har gjort tjeneste i et tillitsverv, har rett til fritak fra gjenvalg til dette i like lang tid som vedkommende har fungert i vervet. Varamedlem som har møtt som medlem minst halve valgperioden, kan kreve seg fritatt for valg som medlem i neste periode.

(2) Innehaver av tillitsverv skal fratre når valgbarheten opphører.

§ 9-6 Styremøter

(1) Styret skal behandle saker i møte, med mindre styrets leder finner at saken kan forelegges skriftlig eller behandles på annen betryggende måte.

(2) Styrets leder sørger for at styret holder møter så ofte som det trengs. Medlem av styret og rektor eller administrerende direktør kan kreve at styret sammenkalles. Innkalling til møte skal skje med rimelig varsel.

(3) Medlem av styret har plikt til å møte hvis ikke vedkommende har gyldig forfall.

(4) Medlem av styret har plikt til å delta i forhandlingene og avgi stemme. Det kan ikke stemmes blankt annet enn ved valg.

(5) Om ikke styret for enkelte tilfeller bestemmer noe annet, har ansatt rektor eller administrerende direktør rett og plikt til å være til stede og til å uttale seg på styremøtene.

(6) Styrets møter skal holdes for åpne dører. Styret kan vedta at møtene skal holdes for lukkede dører, eller at be-

stemte saker skal behandles for lukkede dører. Behandling av sak etter andre punktum skjer for lukkede dører.

(7) Styremøtene ledes av styrelederen, eller i dennes fravær av den styret utpeker som møteleder.

(8) Det skal føres møtebok for styret.

§ 9-7 Vedtaksførhet og flertallskrav

(1) Styret er vedtaksført når mer enn halvparten av medlemmene er til stede og avgir stemme.

(2) Vedtak treffes med alminnelig flertall av de avgitte stemmer hvis ikke annet er fastsatt i denne lov. Ved stemmelikhet i andre saker enn valg er møteleders stemme avgjørende. Ved stemmelikhet ved valg avgjøres dette ved loddtrekning.

(3) Avstemning i andre saker enn valg og ansettelse skjer ved stemmetegn. Avstemning ved valg og ansettelse skal skje skriftlig hvis ett av de møtende medlemmer krever dette.

§ 9-8 Adgang til å avsette styret

Hvis styret ved sine disposisjoner bringer institusjonens videre virksomhet i fare, kan Kongen i statsråd avsette styret og oppnevne et midlertidig styre inntil nytt styre er valgt og oppnevnt.

Kapittel 10: Rektor. Administrerende direktør

§ 10-1 Rektor

Med mindre styret har truffet vedtak i medhold av § 10-4, gjelder følgende regler om rektor:

- a) Rektor er styrets leder. Rektor har på styrets vegne det overordnede ansvar for og ledelse av institusjonens virksomhet og fører tilsyn med denne. Rektor, og i dennes sted, prorektor, har rett til å delta i møter i alle institusjonenes styre og utvalg.
- b) Rektor avgjør saker i det omfang disse ikke kan utsettes til styret kan komme sammen i møte. Rektor kan også gis fullmakt til å avgjøre løpende saker som bør avgjøres før neste ordinære styremøte, og som ikke anses som viktige nok til at ekstraordinært møte innkalles. I sak om avskjed eller suspensjon kan rektor bare beslutte kortvarig suspensjon i tjenesten, i påvente av styrets behandling.

§ 10-2 Valg av rektor

(1) Med mindre styret har truffet vedtak i medhold av § 10-4, utpekes rektor ved valg. Både institusjonens ansatte og eksterne kandidater er valgbare som rektor. Styret kan fastsette nærmere regler om nominasjon av eksterne kandidater.

(2) Valgperioden er normalt fire år. Ingen kan gjenvelges som rektor hvis vedkommende vil ha fungert i dette verv i et sammenhengende tidsrom på åtte år ved den nye valgperiodens begynnelse.

(3) Den som blir valgt som rektor, trer inn i en åremålsstilling hvis ikke hun eller han allerede er fast ansatt ved institusjonen.

(4) Ved opptelling skal stemmene vektet etter en fordelingsnøkkel fastsatt av styret, innenfor følgende rammer:

a) ansatte i undervisnings- og forskerstilling 51-71 prosent

b) teknisk og administrativt ansatte 5-25 prosent

c) studenter 15-30 prosent

Foretas valget i særskilt valgforsamling, skal denne ha en tilsvarende sammensetning.

(5) Styret selv fastsetter nærmere regler om valget.

§ 10-3 Institusjonens administrerende direktør

(1) Med mindre styret har truffet vedtak i medhold av § 10-4 skal det ved hver institusjon være en administrerende direktør.

(2) Direktøren er øverste leder for den samlede administrative virksomhet ved institusjonene, innenfor de rammer styret fastsetter.

(3) Direktøren er sekretær for styret og skal, etter samråd med rektor, forberede og gi tilråding i de saker som legges fram for dette. Direktøren er også, personlig eller ved en av sine underordnede, sekretær for de øvrige styringsorganer ved institusjonen.

(4) Direktøren er ansvarlig for iverksetting av de vedtak som treffes i institusjonens styringsorganer, og for disponering av ressurser og eiendom i samsvar med de vedtak som er gjort av styret.

(5) Direktøren er ansvarlig for at den samlede økonomi- og formuesforvaltning skjer i samsvar med departementets generelle bestemmelser om økonomiforvaltningen og forutsetninger for tildeling av bevilgninger. Direktøren utarbeider og legger fram for styret budsjettforlag og årsregnskap, og holder rektor løpende orientert om regnskapets stilling i forhold til budsjettet og om andre forhold av betydning for institusjonenes virksomhet.

(6) Er styret, rektor eller administrerende direktør i tvil om et styrevedtak vil ligge innenfor bestemmelser eller forutsetninger for bevilgningene m.m., skal departementet avgjøre tvilsspørsmålet.

(7) Direktøren har generell anvisningsmyndighet og er legitimert til å utferdige bindende dokument om institusjonenes eiendommer, jf. § 12-3, så langt ikke annet følger av lov eller fremgår av vedkommende hjemmelsdokument.

§ 10-4 Ansettelse av rektor

(1) Styret kan vedta at rektor skal ansettes på åremål. Slikt vedtak må treffes med tilslutning av minst to tredeler av styrets medlemmer. Styret selv foretar utlysning og ansettelse av rektor. Ansettelsesprosessen må sikre at rektor har faglig og ledelsesmessig legitimitet, og at studentene og de ansatte blir hørt. Styret bestemmer om det skal foretas innstilling og hvem som skal innstille.

(2) Ansatt rektor er daglig leder for institusjonens faglige og administrative virksomhet i samsvar med de rammer og pålegg som styret fastsetter.

(3) Ansatt rektor er sekretær for styret og skal, i samråd med styrets leder, forberede og gi tilråding i de faglige og administrative saker som legges frem for dette. Ansatt rektor har rett til å delta i møter i alle institusjonenes styre, råd og utvalg.

(4) Ansatt rektor er ansvarlig for iverksetting av de faglige og administrative vedtak som treffes i styret, og for disponering av ressurser og eiendom i samsvar med de vedtak som er truffet av styret.

(5) Ansatt rektor skal på styrets vegne påse at den samlede økonomi- og formuesforvaltning skjer i samsvar med departementets generelle bestemmelser om økonomiforvaltningen og forutsetninger for tildeling av bevilgninger.

(6) Ansatt rektor utarbeider og legger frem for styret budsjettforslag og årsregnskap og holder styret løpende orientert om regnskapets stilling i forhold til budsjettet og om andre forhold av betydning for institusjonens virksomhet.

§ 10-5 Rektors fratreden

(1) Hvis rektor fratrer før funksjonstiden er ute, skal ny rektor ansettes eller velges.

(2) Hvis institusjonen har en prorektor, kan styret selv fastsette at denne overtar hvis rektor har forfall eller fratrer vervet i løpet av det siste året av funksjonstiden.

Kapittel 11: Ansettelsesforhold

§ 11-1 Særskilte ansettelsesbestemmelser for statlige universiteter og høyskoler

(1) Styret ansetter avdelingsledere og administrativ leder dersom styret vedtar å opprette slike stillinger.

(2) Styret kan fastsette at avdelingsleder skal ansette leder for grunnenhet, hvis denne skal ansettes.

(3) Ansettelse av prorektor og leder for avdeling og grunnenhet skal skje på grunnlag av innstilling fra et innstillingsutvalg. Styret selv fastsetter innstillingsutvalgets sammensetning og nærmere regler om innstilling m.m. Studentene skal være representert i innstillingsutvalget, hvis ikke styret enstemmig bestemmer noe annet.

(4) Når særlig grunner taler for det, kan styret selv foreta ansettelse i stillinger som nevnt i tredje ledd uten forutgående kunngjøring.

(5) Ansettelse i teknisk eller administrativ stilling skjer i ansettelsesråd oppnevnt etter reglene i tjenestemannsloven. Styret bestemmer om det skal være ett eller flere ansettelsesråd ved institusjonen.

(6) Hvis styret ansetter i administrativ lederstilling, skal dette skje på grunnlag av innstilling fra administrerende direktør eller rektor hvis rektor er ansatt som daglig leder.

§ 11-2 Saksbehandlingsregler ved ansettelse

Når styret ansetter, gjelder ikke tjenestemannsloven § 4 nr. 5 tredje punktum og § 5 nr. 3. Når et annet organ ansetter, bringes saker etter disse bestemmelsene inn for styret til avgjørelse. Krav etter tjenestemannsloven § 5 nr. 3 må fremsettes i det møte hvor ansettelsessaken behandles.

§ 11-3 Avskjed, oppsigelse, suspensjon eller ordensstraff

(1) Ansettelsesorganet selv avgjør sak etter tjenestemannsloven § 17 nr. 3 om avskjed, oppsigelse, suspensjon eller ordensstraff.

(2) For saksbehandlingen i styret gjelder ikke tjenestemannsloven § 18 nr. 2. Når vedtaket skal fattes av et annet

organ enn styret, kan saker etter tjenestemannsloven § 18 nr. 2 bringes inn til styret selv for avgjørelse. Krav om dette må fremsettes i det møte hvor vedtaket skulle treffes.

(3) Klage over vedtak om avskjed, oppsigelse, suspensjon eller ordensstraff avgjøres av departementet når vedtaket er fattet av styret, og ellers av styret selv.

Kapittel 12: Forskjellige bestemmelser

§ 12-1 Forhold utad

(1) Styret representerer institusjonen overfor offentlige myndigheter.

(2) Rektor er institusjonens rettslige representant, lovlig stedfortreder og institusjonens talsperson overfor offentlige myndigheter og allmennheten. I den enkelte sak kan rektor oppnevne stedfortreder i sitt sted.

§ 12-2 Partsforholdet

(1) Staten ved departementet er part i søksmål som vedrører institusjonens forhold, hvis ikke annet følger av annet ledd.

(2) Staten ved institusjonen er part når gjenstanden for tvisten skriver seg fra institusjonens enkeltvedtak etter forvaltningsloven, og det ikke er adgang til å påklage vedtaket til departementet eller annet organ utenfor institusjonen.

(3) Departementet kan bestemme at staten ved institusjonen skal være part også i andre saksforhold som vedrører institusjonen.

§ 12-3 Eiendomsforvaltning

(1) Styret ved en institusjon som har forvaltningsansvar for egne eiendommer, kan selv avhende fast eiendom med departementets samtykke eller etter generelle regler gitt av departementet.

(2) Departementet kan gi regler om leie og bortleie av fast eiendom.

§ 12-4 Samarbeid og deltakelse i andre tiltak

(1) En institusjon kan, innenfor generelle retningslinjer fastsatt av departementet, opprette eller delta i selveiende tiltak eller i selskap når slik deltakelse er av interesse for institusjonens faglige virksomhet og til nytte for samfunnet. Institusjonen må ikke begrense sin selvstendighet i faglige spørsmål og kan ikke skille ut sine ordinære undervisnings- og forskningsoppgaver.

(2) Departementet skal gis årlig melding om institusjonens deltakelse i slikt samarbeid og om den betydning dette har for institusjonens øvrige virksomhet. Departementet kan pålegge institusjonen å tre ut av slikt samarbeid hvis dette anses nødvendig av hensyn til institusjonens primær oppgaver.

Del IV Diverse bestemmelser

Kapittel 13: Sluttbestemmelser

§ 13-1 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

§ 13-2 Overgangsbestemmelser

Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

§ 13-3 Endringer i andre lover

Fra lovens ikrafttredelse gjøres følgende endringer i andre lover:

I lov 28. juni 1996 nr. 54 om studentsamskipnader gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Denne lov gjelder for institusjoner som omfattes av lov [dato] nr. om universiteter og høyskoler.

§ 2 tredje ledd skal lyde:

For private institusjoner som er omfattet av lov [dato] nr. om universiteter og høyskoler, kan departementet gjøre unntak for kravet om tilknytning til en studentsamskipnad, når institusjonen har andre tilfredsstillende velferdsordninger.

I lov 20. juni 2003 nr. 56 om fagskoleutdanning gjøres følgende endringer:

§ 2 annet ledd skal lyde:

Godkjenning foretas av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT), jf. lov [dato] nr. om universiteter og høyskoler kapittel 2.

§ 7 fjerde ledd skal lyde:

Godkjenningsvedtak foretatt av NOKUT overfor tilbydere av fagskoleutdanning kan i forskrift unntas fra bestemmelsene om klage i forvaltningsloven kapittel VI.

§ 13-4 opphevelse av eldre lover

Fra lovens ikrafttredelse oppheves følgende lover:

Lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler

Lov 11. juli 1986 nr. 53 om private høyskoler

Presidenten: Presidenten vil først gjøre oppmerksom på en teknisk rettelse i § 9-3 femte ledd, hvor det skal stå «fastsatt etter andre eller tredje ledd».

Presidenten vil foreslå at det først voteres over forslagene, og der det er mulig, voteres det alternativt med innstillingen. Deretter voteres det over de paragrafer i innstillingen som enkelte fraksjoner ønsker å gå imot, og til slutt voteres det over de paragrafer i innstillingen som er enstemmige.

– Ingen invendinger er framkommet, og slik vil det bli gått fram.

Vi starter med forslagene fra de minste fraksjonene.

Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 28, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«§ 4-3 annet ledd annet punktum skal lyde:

I utformingen av det fysiske arbeidsmiljøet skal det sørges for

- at lokaler, adkomstveier, trapper mv. er dimensjonert og innredet for den virksomhet som drives.
- at lokalene har gode lys- og lydforhold og forsvarlig inneklimate og luftkvalitet.

c) at lokalene blir vedlikeholdt og er rene og ryddige.
d) at lokalene er innredet slik at uheldige fysiske belastninger for studentene unngås.

e) at virksomheten er planlagt slik at skader og ulykker forebygges.

f) at tekniske innretninger og utstyr er forsynt med verneinnretninger og blir vedlikeholdt slik at studentene er vernet mot skader på liv og helse.

g) at lokaler, adkomstveier, sanitæranlegg og tekniske innretninger er utformet på en slik måte at funksjonshemmede kan studere ved institusjonen.

h) at læringsmiljøet er innrettet for studenter av begge kjønn.

i) at læringsmiljøet er utformet etter prinsippet om universell utforming.

§ 4-3 femte ledd første punktum skal lyde:

Institusjonen skal legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov.»

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at ved alternativt voting mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti stemte 60 representanter for innstillingen og 10 representanter for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 15.32.31)

Kjell Engebretsen (A) (fra salen): Jeg stemte feil. Jeg skulle ha stemt for innstillingen.

Presidenten: Da er komiteens innstilling bifalt med 61 mot 9 stemmer.

Det voteres så alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 23, 25, 26 og 27, fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen.

Forslag nr. 23 lyder:

«§ 3-8 annet ledd skal lyde:

Foreslesninger er som hovedregel offentlige. Når forelesningenes art tilsier det, eller det foreligger andre spesielle grunner, kan styret likevel bestemme at visse forelesninger bare skal være for institusjonens studenter eller visse grupper av studenter.»

Forslag nr. 25 lyder:

«§ 5-3 første ledd siste punktum skal lyde:

Ved annen bedømmelse må krav om bedømmelse fremsettes innen tre uker fra karakteren ble kunnegjort.»

Forslag nr. 26 lyder:

«§ 6-3 andre og tredje ledd skal lyde:

Ansettelsesorganet utlyser selv undervisnings- og forskerstillinger.

Ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger skjer på grunnlag av innstilling. Innstilling skjer ut fra sakkyndig bedømmelse etter den stillingsbeskrivelse som er gitt i utlysning og betenkning. Ansettelsesorganet kan avgjøre at det i tillegg skal gjennomføres intervju, prøveforelesninger eller andre prøver. Ansettelsesorganet kan i særskilte tilfeller bestemme at kravet om sakkyndig bedømmelse kan fravikes for undervisnings- og forskerstillinger som ikke er førstestillinger eller professorstillinger. I stillinger hvor det stilles krav

om pedagogiske kvalifikasjoner, skal det foretas en særskilt vurdering av om søkerne oppfyller disse. Styret gir nærmere regler om bedømmelsen, jf. likevel sjette ledd.»

Forslag nr. 27 lyder:

«§ 9-3 første ledd skal lyde:

(1) Styret har elleve medlemmer og består av styreleder, tre medlemmer valgt blant ansatte i undervisnings- og forskerstilling, ett medlem valgt blant de teknisk og administrativt ansatte, to medlemmer valgt blant studentene og fire eksterne medlemmer. Hvis rektor er valgt etter § 10-1, er rektor styrets leder. Hvis rektor er ansatt etter § 10-4, erstattes rektor av ett medlem valgt blant ansatte i undervisnings- og forskerstilling. Styret velger selv styrets leder.

§ 9-4 femte ledd fjerde punktum skal lyde:

Departementet oppnevner på fritt grunnlag eksterne medlemmer og varamedlemmer for disse fire år.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen bifaltes innstillingen med 58 mot 12 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 15.33.25)

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 15 og 17, fra Fremskrittspartiet og uavhengige representanter. Her kan det ikke voteses alternativt med innstillingen.

Forslag nr. 15 lyder:

«§ 6-3 fjerde ledd skal lyde:

Styret kan foreta ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger uten forutgående kunngjøring. Slik ansettelse kan ikke foretas hvis mer enn ett medlem av styret motsetter seg dette.»

Forslag nr. 17 lyder:

«§ 7-1 skal lyde:

(1) Universiteter og høyskoler kan ikke kreve egenbetaling fra studenter for utdanninger som fører frem til en grad eller yrkesutdanning. Unntak fra denne bestemmelsen fremgår av Del II § 8-3 (1).

(2) Statlige driftstilskudd skal komme studentene til gode.

(3) Departementet kan fastsette forskrift om universiteters og høyskolars adgang til å kreve inn andre utgifter knyttet til studiene.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og uavhengige representanter ble med 58 mot 12 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 15.33.56)

Presidenten: Det voteses alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 6–14, 18 og 21, fra Fremskrittspartiet og uavhengige representanter.

Forslag nr. 6 lyder:

«§ 1-2 sjette ledd skal lyde:

Loven gjelder også for virksomhet som organiseres utenfor riket og som fører frem til norsk grad ved norsk institusjon i Norge. Loven gjelder ikke for øvrig virksomhet som utføres utenfor riket. Kongen kan bestemme at slik virksomhet likevel skal omfattes helt eller delvis av lovens bestemmelser.»

Forslag nr. 7 lyder:

«§ 1-5 Akademisk og kunstnerisk frihet, første ledd ny bokstav c) skal lyde: utvalgt av studenter.»

Forslag nr. 8 lyder:

«§ 2-1 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Ved akkreditering og evaluering skal standard fra ledende internasjonale institusjoner legges til grunn.»

Forslag nr. 9 lyder:

«§ 3-2 første ledd skal lyde:

Kongen bestemmer hvilke grader og yrkesutdanninger en institusjon kan gi, den tid det enkelte studium skal kunne gjennomføres på, og hvilken tittel graden eller yrkesutdanningen gir rett til etter faglig vurdering fra NOKUT. Departementet kan gi forskrift om et nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner og mål for grader og yrkesutdanninger. NOKUT kan gi retningslinjer om institusjonenes adgang til å gi grader og yrkesutdanninger i samarbeid med andre institusjoner, og om krav til høyere grad og om omfang av selvstendig arbeid i høyere grad.

§ 3-3 andre ledd skal lyde:

Institusjoner som er akkreditert som vitenskapelig høyskole eller høyskole, har fullmakt til selv å bestemme hvilke fag og emner institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for lavere grad eller yrkesutdanning fastsatt med hjemmel i § 3-2. Innenfor de fagområder der de kan tildele doktorgrad eller tilsvarende, bestemmer de selv hvilke fag og emner institusjonen skal tilby, og som skal inngå i grunnlaget for øvrige grader eller yrkesutdanninger fastsatt med hjemmel i § 3-2. For fagområder der de ikke kan tildele doktorgrad, fastsetter NOKUT slike bestemmelser.»

Forslag nr. 10 lyder:

«§ 3-3 fjerde ledd skal lyde:

Fullmakter etter første og annet ledd kan trekkes tilbake av NOKUT dersom institusjonene ikke har et tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring.»

Forslag nr. 11 lyder:

«§ 3-4 femte ledd skal lyde:

NOKUT gir forskrift om godskrivning etter første ledd, og om saksbehandling og klageadgang etter annet og tredje ledd.»

Forslag nr. 12 lyder:

«§ 3-6 skal lyde:

- 1) Grunnlaget for opptak til høyere utdanning (generell studiekompetanse) er fullført og består norsk videregående opplæring eller tilsvarende videregående opplæring fra annet land.
- 2) Høyere utdanningsinstitusjoner kan selv regulere adgangen til de enkelte studier. En student som er opptatt ved en institusjon på grunnlag av generell studiekompetanse, har rett til adgang til åpne

studier ved institusjoner under loven på de vilkår som gjelder for disse studier.

- 3) Høyere utdanningsinstitusjoner kan fastsette spesielle opptakskrav til enkelte studier når hensynet til gjennomføringen av studiet gjør dette nødvendig.
- 4) Høyere utdanningsinstitusjoner kan gjøre unntak fra opptakskravet i første ledd for søkere som i opptaksåret er over 25 år og som på grunnlag av realkompetanse dokumenterer de nødvendige kvalifikasjoner for vedkommende studium.
- 5) Høyere utdanningsinstitusjoner skal ha eget opptak til høyere grads studier. Institusjonene kan fastsette særlige faglige minstekrav for slikt opptak.
- 6) Vedkommende institusjon avgjør i hvert tilfelle om opptakskravet er oppfylt. Avgjørelsen er enkeltvedtak.
- 7) NOKUT kan gi forskrift om opptak til høyere utdanning. Forskriften kan inneholde nærmere krav til generell studiekompetanse, unntak fra krav om generell studiekompetanse, rangering av søkere, klagebehandling og utveksling av informasjon om søknader og søkere.
- 8) Departementet kan gi pålegg om obligatorisk deltakelse for høyere utdanningsinstitusjoner i nasjonal samordning.»

Forslag nr. 13 lyder:

«§ 3-9 annet ledd, nytt siste punktum:

Ved muntlige eksamener skal det være ekstern sensor.»

Forslag nr. 14 lyder:

«§ 4-3 annet ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Dersom institusjonen ikke er knyttet til en student-samskipnad, har styret ansvar som nevnt i annet punktum alene.»

Forslag nr. 18 lyder:

«§ 8-3 skal lyde:

(1) Private universiteter og høyskoler som tilfredsstillende de krav som oppstilles i denne lov, får statstilskudd til dekning av driftskostnader for utdanninger som er akkreditert av NOKUT og etter samme retningslinjer og finansieringsmodell som tilsvarende statlige institusjoner. Private institusjoner kan supplere egne inntekter med egenbetaling fra studenter. Departementet kan gi forskrifter om dette.

(2) Styret ved private universiteter og høyskoler skal hvert år avlegge årsregnskap med redegjørelse for resultatene av virksomheten og budsjett for kommende år.

(3) NOKUT evaluerer kvalitetssikringen ved private universiteter og høyskoler som mottar statstilskudd. Departementet kan gi nærmere bestemmelser om årsregnskap og revisjon i forskrift.»

Forslag nr. 21 lyder:

«§ 4-3 sjette ledd skal lyde:

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at kravene i annet ledd overholdes. Lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø kapittel XIII om tilsyn og tvangsmidler mv. gjelder for tilsynet. Departementet kan gi forskrift med utfyllende bestemmelser om tilsyn og tvangsmidler for å fremme overholdelse av denne paragraf.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet og uavhengige representanter bifaltes innstillingen med 58 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.34.26)

Presidenten: Det voteses så alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, som lyder:

«§ 7-1 første ledd skal lyde:

Statlige universiteter og høyskoler kan ikke kreve egenbetaling fra studenter for utdanning som fører fram til en grad eller en yrkesutdanning.»

Fremskrittspartiet har varslet at de støtter forslaget subsidiært.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet bifaltes innstillingen med 43 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.35.01)

Presidenten: Det voteses så alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 2 og 3, fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«§ 2-2 annet ledd skal lyde:

(2) Styret oppnevnes av Kongen og består av ni medlemmer. Ett medlem skal være student og ett medlem skal oppnevnes blant NOKUTs ansatte. Det skal oppnevnes varamedlemmer, herunder personlige varamedlemmer for de ansatte og studentenes medlemmer. Departementet oppnevner styrets leder.»

Forslag nr. 3 lyder:

«§ 6-2 nytt annet punktum skal lyde:

Institusjonene skal utarbeide handlingsplaner for å fremme likestilling.»

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet var det avgitt 39 stemmer for innstillingen og 30 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 15.35.30)

Eva M. Nielsen (A) (fra salen): Jeg stemte feil.

Presidenten: Er det flere som har stemt feil?

Presidenten forstår at det er flere som har stemt feil. Det voteses da på nytt.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet bifaltes innstillingen med 40 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.35.58)

Presidenten: Til slutt voterer det alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og uavhengige representanter. Forslaget lyder:

«§ 5-3 andre ledd skal lyde:

Begrunnelse skal normalt være gitt innen to uker etter at kandidaten har bedt om dette. I begrunnelsen skal det gjøres rede for de generelle prinsipper som er lagt til grunn for bedømmelsen og for bedømmelsen av kandidatens prestasjon. Begrunnelse gis muntlig eller skriftlig etter sensors valg. Begrunnelse gis skriftlig dersom kandidaten krever det.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og uavhengige representanter bifaltes innstillingen med 37 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.36.24)

Presidenten: Det skulle da være votert over de forslagene som ikke er oversendt Stortinget, og vi går til votering over de paragrafer i innstillingen som enkelte fraksjoner ønsker å gå imot.

Fremskrittspartiet og uavhengige representanter ønsker å gå imot § 3-10 fjerde ledd og § 6-2.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til § 3-10 fjerde ledd og § 6-2 bifaltes med 58 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.37.03)

Presidenten: Arbeiderpartiet har varslet at de går imot § 6-3 fjerde ledd, som tas opp til votering.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til § 6-3 fjerde ledd bifaltes med 52 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.37.26)

Presidenten: Fremskrittspartiet og representanten Jan Simonsen går imot § 6-3 sjette ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til § 6-3 sjette ledd bifaltes med 58 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.37.50)

Presidenten: Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet går imot § 6-4 første ledd bokstavene e) til j) og § 6-4 tredje og fjerde ledd samt §§ 6-5 og 6-6.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til § 6-4 første ledd bokstavene e) til j) og § 6-4 tredje og fjerde ledd samt §§ 6-5 og 6-6 bifaltes med 40 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.38.28)

Presidenten: Det voterer over de paragrafer, ledd og bokstaver i innstillingen under kapitlene 1-13 som det nå ikke er votert over.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til de paragrafer, ledd og bokstaver i innstillingen under kapitlene 1-13 som det tidligere ikke er votert over – med den foretatte rettelse i § 9-3 femte ledd – bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B.

Stortinget ber Regjeringen, etter at lovforslag på grunnlag av Arbeidslivslovutvalgets utredning (NOU 2004:5) er stortingsbehandlet, legge fram sak med vurdering av behovet for egne bestemmelser i lov om universiteter og høyskoler om bruk av åremål og midlertidige ansettelser.

C.

Stortinget ber Regjeringen fremme sak på egnet måte om omfanget av etter- og videreutdanningstilbud som gis ved universiteter og høyskoler, om kostnader knyttet til tilbudene, hvordan disse finansieres, samt hva som er kostnadsfrie tilbud sett i forhold til tilbud der det tas egenbetaling.

Presidenten: B og C blir i samsvar med forretningsordens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

S a k n r . 2

Referat

1. (67) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Tekniske Entreprenørers Landsforening i forbindelse med tariffrevi-

- sjonen 2004 (Heisoverenskomsten) (Besl. O. nr. 43 (2004-2005))
2. lov om endringer i lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret, lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak og i enkelte andre lover (Besl. O. nr. 13 (2004-2005))
- er sanksjonert under 18. februar 2005
Enst.: Vedlegges protokollen.
 2. (68) Lov om utdanningsstøtte (Ot.prp. nr. 48 (2004-2005))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
 3. (69) Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) (Ot.prp. nr. 49 (2004-2005))
Enst.: Sendes kommunalkomiteen.
 4. (70) A. Lov om varsling, rapportering og undersøkelser av jernbaneulykker og jernbanehendelser m.m. (jernbaneundersøkelsesloven) B. Lov om endringer i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) C. Lov om endringer i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (Ot.prp. nr. 50 (2004-2005))
Enst.: Sendes samferdselskomiteen.
 5. (71) Lov om endringer i lov 18. desember 1987 nr. 93 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. (Ot.prp. nr. 47 (2004-2005))
Enst.: Sendes utenrikskomiteen.

Møtet hevet kl. 15.40.
